

cserkész korosztályi
őrsvezetők kézikönyve

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A kézikönyv írásában részt vett:

Ábrányi-Baloghné Mocskonyi Erzsébet csst. (25.)

Bérdi Péter csst. (519.)

Bujk Zsuzsa csst. (432.)

dr. Constantinovits-Csóka Sarolta csst. (832.)

dr. Constantinovits Miklós csst. (46.)

Constantinovits Milán csst. (46.)

dr. Csobolyó Eszter cst. (724.)

Evetovics Zorka óv. (85.)

Fábry Anna óv. (1926.)

Gál Tamás Zoltán csst. (929.)

Hoffmann Ferenc cst. (118.)

Holndonner Eszter óv. (775.)

Illyés András csst. (140.)

Janák Annamária óv. (412.)

Kovács Dávid óv. (903.)

Lakatos Júlia csst. (121.)

Matits Kornél csst. (46.)

Metzné Németh Réka csst. (313.)

Molnár Nikolett csst. (412.)

Németh-Nagy Melinda cst. (412.)

Pótó Judit csst. (673.)

Ruzsics Gergely csst. (937.)

Solymosi Balázs cst. (205.)

Steinbach Gábor csst. (293.)

Téglás Eszter óv. (1032.)

Téglás Gergely csst. (929.)

Tekse Balázs cst. (958.)

Vargáné dr. Balogh Orsolya csst. (25.)

Vidovich Kálmán cst. (298.)

Wintsche-Mikesch Viktor csst. (903.)

Felelős szerkesztő:

Solymosi Balázs cst. (205.) első kiadás
Hegyi Armand csst. (105.) második kiadás

Olvasószerkesztő:

Constantinovits Milán csst. (46.) első kiadás
Németh-Nagy Melinda cst. (412.) második kiadás
Réder Kristóf csst. (148.) második kiadás

Második kiadást szerkesztette:

Németh-Nagy Melinda cst. (412.)

Grafika:

Huszár Márton

A második kiadás készült a Magyar Cserkészszövetség EFOP-1.3.6-17-2017-00001
azonosítószámú Imre herceg terv - közelebb egymáshoz című projektjének a keretében.

Második, javított kiadás. Budapest, 2021.

ISBN 978-963-8305-31-2

Ha bármilyen észrevételed van, kérlek, jelezd nekünk (ovt@cserkesz.hu). Akár csak egy
elütés, akár bővítési igény. Ez az anyag a mindenkori magyar, cserkészek korosztályát
vezető őrvezetők kézikönyve kíván lenni, állandóan megújulva, frissítve.

Tartalomjegyzék

1. Neked is van korosztályod!

2. Korosztályi körkép

- 2.1. Cserkész nevelési célok
 - 2.1.1. Mi a te feladatod ebben?
 - 2.1.2. A kiscserkész korosztályban megvalósult célok
 - 2.1.3. A cserkész korosztály végén elérendő célok
- 2.2. Korosztályi sajátosságok
- 2.3. A korosztály környezeti jellemzői
 - 2.3.1. A kortárs általi nevelés szerepe
- 2.4. A cserkészlet alapjai a cserkész őr életében
- 2.5. A cserkész életpályamodell cserkész korosztályra vonatkozó szakasza
 - 2.5.1. A teljes emberré nevelés kérdései
- 2.6. A család, a templom, az iskola szerepe az őrvezető és a cserkész őr életében

3. Az őrvezetés

- 3.1. A cserkész őrvezető személyes példája
- 3.2. Az őrvezető általános feladatai a cserkész korosztályban
- 3.3. A cserkész korosztály különleges vezetési kihívásai
 - 3.3.1. A cserkész őr már vezetővé vált tagjai
- 3.4. A cserkész őr külsőségei
 - 3.4.1. Az egyenruha a cserkészeknél
 - 3.4.2. Az őrsi induló és a csatakiáltás
 - 3.4.3. Az őrsi zászló
 - 3.4.4. Az őrsi jelvény, jelkép
 - 3.4.5. A cserkész őrben alkalmazható egyéb szimbólumok
- 3.5. A cserkész őr élete, a korosztályi cserkészélet jellemzői
- 3.6. Az EINK-dimenziók szerinti élet
- 3.7. A cserkész őr életciklusa a korosztályban
 - 3.7.1. Az őrvezető eszközei az életciklus feladataihoz
 - 3.7.2. A cserkész őrbe menet közben belépők helyzete
- 3.8. A cserkész őr nevelési kérdései
- 3.9. A cserkész őr fegyelmi kérdései
- 3.10. A cserkész rajparancsnok szerepe

4. A cserkész korosztályra vonatkozó próbarendszer

- 4.1. A cserkész korosztály első évére vonatkozó próbarendszer
- 4.2. A cserkész korosztály második évére vonatkozó próbarendszer
- 4.3. A cserkész korosztály harmadik évére vonatkozó próbarendszer
- 4.4. A cserkész korosztály negyedik évére vonatkozó próbarendszer

5. Módszertani tárház

- 5.1. Munkaformák
 - 5.2. Munkamódszerek
 - 5.3. Módszertani eszközök
 - 5.4. Módszertani megfontolások
 - 5.5. A differenciált nevelés kérdései
 - 5.6. A cserkész őrön belüli megbízatások
-

6. A korosztályos őrsi programokról

- 6.1. A cserkész őrsgyűlések
- 6.2. Őrs a rajban
- 6.3. Cserkész őrs a csapat közös alkalmain
- 6.4. A cserkész őrs a táborban/portyán
 - 6.4.1. Cserkész őrs a tábortűzön
- 6.5. A cserkész őrsi portya
- 6.6. Cserkész őrs a körzeti/kerületi/országos/nemzetközi programokon
- 6.7. A cserkész őrs a beavatási alkalmakkor

7. Kapcsolattartás, kommunikáció

- 7.1. Kapcsolattartás a cserkész őrsön belül
- 7.2. Kapcsolattartás a cserkészek szüleivel
- 7.3. Kapcsolat a korosztály őrszeivel
- 7.4. Kapcsolat más őrsökkel
- 7.5. Kapcsolat a vezetőséggel

8. Az őrsvezető önképzése

- 8.1. Önképzés, önfejlesztés, önnevelés
- 8.2. Szakmai (vezetői) továbbképzések

9. Az őrsi munkaterv

10. Program ötlettár

11. Kiemelt figyelmet igénylő gyerekek a cserkészetben

12. Fogalomtár

13. A kézikönyvben található rövidítések

Kedves cserkésztestvérem!

Izgalmas, hogy kétféle embernek írok előszót: olyannak, aki már többéves vezetői múlttal rendelkezik és olyannak, aki most vállalja először a vezetői szolgálatot. Ám az közös, hogy mindannyian most kezditek meg a cserkész korosztályi őrötök vezetését.

Aki most kezdi egyúttal vezetői munkáját is, annak szívből gratulálok! Őrs vezetésére kértek fel – igent mondtál, és elvégezted az ÖVVK-t (mindegy melyiket, mert mindegyik őrsvetetővé képez). Számos helyzetben jól álltad meg a helyed, és most itt vagy, s elkezdted a munkát egy őrsnyi cserkész újonccal, akik még csak ismerkednek a cserkészzel.

S természetesen vannak, akiknek már volt kiscserkész őrse, kik most lépnek az újonc korba. Nekik egyfelől könnyebb a dolguk, mert vezetőtjei már sok közös élményen vannak túl, és közösséggé kovácsolódásuk is évek óta tart!

A csapatparancsnokod rád bízott egy maréknyi gyereket, hogy összefogd, közösséggé formáld őket, és a tagokat hihetetlen kalandokon keresztül vezesd a cserkésztestvérnyben megfogalmazott ideál felé.

Használd ezt a könyvet minden nap! Azért van, hogy kinyisd, forgasd, olvass bele, és keress ötleteket, válaszokat arra, hogy miként tudsz a lehető legtöbbet tenni az őrödért.

Itt az idő, hogy megmutasd nekik, milyen csodálatos dolog is a táborozás, a többnapos portya, a közös túra, a cserkészélet. Tiéd a pálya, hogy a cserkészéletet megmutasd nekik, és minden olyan tudást átadj, amire szükségük lehet.

Te vagy a főcserkészük: a túlélés mestere, a táborok királya, a keretmese legviccesebb szereplője. Hajrá! Ez az igazi kihívás, és te erre kaptál felkérést!

Ha a korosztály megismerésében szükséged van ismeretbővítésre, használd ki a VTK alkalmait!

Tedd, ami tőled telik!

Balu

Solymosi Balázs cst. (205.)

országos vezetőtisz

(2006–2015)

1.

Neked is van korosztályod

1. Neked is van korosztályod

Kedves Őrsvezető!

Ennek a fejezetnek nem az a célja, hogy felruházzon mindenféle hasznos tippel, vagy megmondja, hogy hány perces egy tökéletes őrsgyűlés. Most csak azzal kell foglalkoznod, hogy neked – mint őrsvezetőnek, de inkább mint xy-nak (ide most értsd saját neved), mit adhat még a cserkészlet. Túl vagy egy ŐVVK-n. Ez remélhetőleg egészséges büszkeséggel tölt el és úgy érzed, hogy már mindent tudsz. Ha így van, az nagyon is természetes, hisz elméletileg minden tudással rendelkezel, ami az őrsvezetéshez szükséges. A folyamatos önnevelésen, önképzésen keresztül pedig a vezetéshez szükséges képességeidet, tudásodat fejleszteni is tudod a vezetőjeid és **önmagad** érdekében! Tehát ezek remélhetőleg rendben vannak. Ha esetleg nem, ajánlom az idevágó részeit a kézikönyvnek, biztos találsz hasznos iránymutatást!

Az őrsvezető az őrse érdekében mindent megtesz, és ezáltal is fejlődik. Ugyanakkor nem szabad elfeledkezned egy fontos, cserkészvezetőkre leselkedő veszélyről: a kiégésről. E fejezet írója tizennyolc évesen lett cserkész. Később „berántotta a gépszíj”, és szabadideje közel teljes részét a cserkészletre fordította. Amikor pedig vezető lett, rengeteg feladatot vállalt. Úgy látta, sok helyen tud tenni a csapataért, és ez nagyban motiválta őt. Pár ilyen év után egyre inkább komolyabb feladatok találtak rá – és ekkor a tapasztaltabbak, a „vén rókák” figyelmeztették, hogy figyeljen oda, ne terhelje túl magát, mert sok lesz.

Nem igazán tudtam ezt elhinni, mert vitt az áramlat, és hihetetlenül élveztem. Aztán egy-két apróság nem teljesen úgy alakult, ahogy terveztem. Előfordult, hogy akikre számítottam, nem vették annyira komolyan a feladatukat, mint én. Ekkor valami elindult bennem, valami rossz érzés, ami azt súgta, hogy ne tegyek ennyit az egészért. Másokkal közösen jó tenni a cserkészletért, de ha ebben nincs partnerem, az nem jó érzés.

Kicsit visszább vettem. Már amennyire a körülmények és a meglévő megbízatásaim engedték. És éreztem: valami kiégett bennem. Tudtam, hogy változtatni kell, mert valamit szem elől tévesztettem, de még megállhatok a szakadék szélén. Első dolgom az volt, hogy visszahívtam a gyökereimhez. Megkerestem olyan cserkész barátaimat, akikkel kevesebb időt töltöttem, és ügyeltem arra, hogy töltekezzek, kapcsolódjak. Megkerestem azokat is, akik néhány éve még a legjobb barátaim voltak, de megkopott a kapcsolatunk, már csak ritkán beszélünk. Ezek mellett a kezembe akadt egy nagyon jó könyv Bi-Pi-től,

A cserkészvezető. Kezdősorait idézem:

„NE NYUGTALANKODJ, ez a könyv nem lesz hosszú. A cserkészlet nem valami homályos vagy bonyolult tudomány: inkább mosolygós játék, ha helyesen fogod fel. Egyszersmind nevelő hatású, és alkalmas arra, hogy (akárcsak az Irgalmasság) gazdagítsa azt is, aki ad, és azt is, aki kap.”

Azt hiszem ezeknél a soroknál nem is találhatnék jobbat ide. Ennek a könyvnek köszönhetem akkor lelki békém helyreállítását. Mondhatom azt is, hogy Bi-Pi megmentette számomra a cserkészletet, vagy olyan szempontokat adott, amik segítettek. Na de miért is írtam ezekről a dolgokról, arról hogy mi történt velem? Hogy kapcsolódik ez a korosztályodhoz?

Ha most induló cserkészvezető vagy, akkor előző soraim épp neked szólnak! Ha pedig már tapasztaltabb, akkor biztos te is szembesültél azzal, hogy milyen fontos a töltkezés! Amikor vezetői szolgálatot vállal az ember, az élete teljesen megváltozik. Kicsit olyan, mintha felnőtté válnál azáltal, hogy őrsvezető leszel. Innentől kezdve hiába vagy tizenéves, a huszonéves vezetők is fognak adni a szavadra. Teljesen más élethelyzetbe kerülsz. Elindulsz a felnőtté válás útján, már van felelősség a válladon: egy őrsnyi gyermek helyes nevelésének a felelőssége – a rajparancsnokoddal együtt. Ez nagy teher tud lenni, ezért biztosnak kell lenned abban, hogy kikre számíthatsz, és értened kell, hogy még csak az út elején jársz.

Vezetett cserkészként vagy jelen egy vezetői szolgálatban! Ápolod a korosztályi (ahonnan jöttél) őrsoáddal a kapcsolatot. Több őrsoát láttam már, ahol a tagok közül néhányan őrsvezetők lettek, és így a közösség szétesett, megszűnt. Azért történt ez, mert a válás valamennyire szakadást is okoz azokban, aki nem mentek őrsvezetőképzőbe. Ezekhez a helyzetekhez jó szívvel állj hozzá! Ha az őrsoatok kezd szétesni, vezetőként már kicsit a te felelősséged (és érdeked) is, hogy egyben maradjon az.

Amellett, hogy megkaptad a bizalmat a gyerekek nevelésére, engedned kell, hogy mások is nevelhessenek téged! Ebben legyél érett, vezetőhöz méltó partner. Biztos, hogy vezetőid a legjobb képességeik szerint fogják azt tenni, mint ahogy eddig is úgy tették például őrsvezetőként.

Ha a csapattábor egyik felében van csak lent az őrso, akkor a másik felében résztvevőként élvezd azt! Ha van rá lehetőséged, ugyanúgy állj be játszani, mintha „átlagos” gyerek, fiatal lennél! A többieket leginkább az tudja motiválni, ha látják: a vezetők is örömmel játszanak.

Szerezz a korosztályodhoz kapcsolódó megerősítő élményeket, emlékeket, amik később akár hasznossá is válhatnak, ha majd az őrso lesz olyan korosztályú! Példát kell nekik és a többi gyerekek mutatnod abban, hogy milyen vagy átlagos cserkészként, nem csak őrsvezető-jükként. Az általad végigjárt ösvény lesz követendő és vonzó út sokuk számára! **A vezetővé válás nem egy korosztályi állapot**, hanem egy élethelyzet. Minden korosztályú vezetőnek tartogat meglepetéseket, újdonságokat. A vezetésre ezért korosztályokon átívelő szolgálatként tekintis.

A vezetés sok munkával jár, de sose felejtsd, hogy ez a munka megerősít, tartást ad, és jó cselekedeteiddel kiemelkedhetsz mások közül, hogy szeretve segítsd őket. Ezek a sorok rémisztően hathatnak, de hihetetlenül fontosak is: nem kell félni tőlük! Csak egyet ne felejts el: neked is van korosztályod – fordíts időt magadra, rájuk, rátok is!

Ruzsics Gergely csst (937.)

Két őrben egy testtel, szívvel, lélekkel

Egyszerre vezetőnek és résztvevőnek lenni izgalmas, kihívásokkal teli feladat és élmény. A cserkészetben az egyik legjobb dolog. Első gondolatod persze talán az, hogy ez lehetetlen... Tartozni egy őrbe, ahol nem rajtad áll vagy bukik minden, és közben vezetni, felnevelni egy csoportnyi gyereket – a rajparancsnokoddal együtt – teljesen másnak tűnik. De közben ezek egymással közeli kapcsolatban álló állapotok.

A saját korosztályú őrömbbe való tartozás kikapcsolódást, élmények ezreinek átélését, pihenést, vidámságot, komoly és komolytalan beszélgetést, és még sok száz dolgot magába ölelő kapcsolatot jelent.

A felsoroltak közül több megtalálható a saját őrömb vezetőjében is. Más, de ugyanolyan nagyszerű átélni életre szóló élményeket vezetőként a „kicsikkel”. Úgy gondolom, hogy mindkét őrnek nagy hatása van rám. Már-már elhagyhatatlan tényező egy őrvezető életében a két különböző korosztályú, érdeklődési körű közösségbe való tartozás.

Ne szakadjunk ki tehát a saját körünkből. Közben pedig a feltörekvő ifjúságnak közvetítsük értékeinket, ezzel magunkat is fejlesztve.

Fábry Anna 6. évf (1926.)

2.

Korosztályi körkép

2. Korosztályi körkép

2.1. Cserkész nevelési célok

Egy cserkész ős vezetése mindig kihívás, ebben a feladatban viszont nem vagy egyedül.

Ott van a rajparancsnokod, aki a nevelésben az irányító, felelős vezető és ott vannak a vezetőtársaid is. Rajparancsnokod és a te együttműködésed gyümölcse lesz a nevelési célokhoz közeljutó, az azt elérő cserkész.

Ha őrsooddal már kiscserkész korotoktól együtt vagytok, mostanra kialakult egy összetartó közösség. Ha most alakultatok meg, elsődleges céljá válik az őr közösségé formálása, az egyének érdekeit, érzelmeit figyelembe véve. Figyelj oda, hogyan kezelik érzelmeiket, konfliktusaikat, hogy senki se kerüljön perifériára. Játsszatok sokat és használd ki a cselekedve tanulás minden pozitív hatását!

A nevelési célok megvalósításánál sosem szabad elfeledkezni az alap mondatról: „A vezetés *elsősorban példa.*” (Teleki Pál) Példa vagy számukra, tanulnak tőled. Ez felelősség, de olyan felelősség, ami önmagad nevelésében is segítségére van.

Ha már régebb óta vezeted az őrso, a korosztályváltás akkor is hatással lesz rájuk. Cserkészként fognak először nomád táborban részt venni és egyébként is: sok-

kal több és másabb lehetőségek tárulnak eléjük. Különleges szerepe lesz az EINK szerinti területeken a bemeneti, illetve az elérendő céloknak.

Ha most alakultatok, helyezz hangsúlyt arra, hogy a cserkész-létbe vezeted őket. Ekkor vesznek részt először cserkészszellemiségű túrán, közösségi összejöveteleken, portyán. Most szoknak hozzá az egyenruhához, az alakinhoz, a nagy csapat és a kisebb létszámú őr együttműködéséhez, a tábortüzekhez, a cserkészlet közösségi, módszertani és formai kereteihez stb.

2.1.1. Mi a te feladatod ebben?

Célod, hogy őrstagjaid, mind lelkileg, mind érzelmileg, mind testileg, mind értelmileg és társas kompetenciájukban is fejlődjenek. Legyél mellettük, amikor csak tudsz! Támogasd őket és haladójatok közösen a boldogulás ösvényén.

A cserkész korosztályú gyermeknek fontos, hogy szocializációja kisközösségben folytatódjon, a saját kortársaival együtt. A cserkészlet egy biztonságos teret jelent erre, amire szükség is van. Ebben az életkorban ugyanis a fiatalok érzelmileg, lelkileg könnyen befolyásolhatóak, ami veszélyes is lehet. Manapság pedig az internet által egyszerűen tudnak, akár nagyon sok kapcsolatot is létrehozni ismeretlenekkel is.

Ez az a korosztály most kezdi el keresni önmagát. Vannak, akik visszahúzódóbbak és vannak, akik nyitottabbak (lásd: több barátjuk van a közösségi oldalakon, lényegesen több programjuk van szabadidejükben stb.). Nincs jó, vagy rossz: egyéni haladás van. Vezetőjüként viszont értened kell, hogy ki-kí éppen hol jár önmaga és tágabb környezete megismerésében.

Arra is oda kell figyelned, hogy az őrstagjai ne tántorodjanak el a cserkészközségektől, szeressenek őrsgyűlésekre járni. Igaz, hogy ez még a tizenéves kor eleje, de az iskolatársak (a kortárscsoport) könnyen elcsábíthatják őket, például olyannal, hogy: „Gyere le a játszótérre, focizni, dumálni”. A másik véletlet a számítógépes játékok jelenik. Hogy ez kevésbé forduljon elő célod kell legyen, hogy élményekben gazdagodjanak (túrák, kulturális és sport programok stb.). Próbáld meg a saját lehetőségeitekhez mérten megmutatni a világot, leginkább még tágabb környezetünket és hazánkat. Törekedj arra is, hogy a menthetetlenül közeledő kamaszkor nehézségei közepette is elfogadják egymást.

Fontos, hogy tudjanak közösségi döntéseket hozni, amit tanultak pedig képesek legyenek alkalmazni, használni, továbbfejleszteni. Bízz rájuk kisebb feladatokat, amit el tudnak intézni. Hogyha együtt hozott döntéseik kudarcba fulladtak, vagy nem jól alkalmaztak valamit, az a feladatod, hogy elmondd, megmutasd mit kellett volna tenni és gyere, próbálják újra! A cserkészlet ezért is biztonságos: mi baj lehetne, ha te és rajparancsnokod ott vagytok velük.

Az őrstagjaiddal szemben legyél közvetlen, de következetes, és határozott is. Tartsd szem előtt a korosztály nevelési célját, törekedj a próbarendszer által támasztott feladatok megvalósítására, de leginkább: formálj, majd fejlessz közösséget.

2.1.2. A kiscserkész korosztályban megvalósult célok

Már kiscserkész korban célunk, hogy a gyerekek jellemét gondoskodással és minél több cselekedtetéssel az értékek irányába formáljuk. Ilyenkor a legfogékonyabbak ugyanis az új ismeretekre, viselkedésmintákra. Ebben nagy szerepe van az őrsvezetőnek, hiszen példaként áll őrse előtt. Mintájával tehát befolyásolja, hogy a rábízott gyerekekből később milyen emberek, felnőttek lesznek.

Lelki terület:

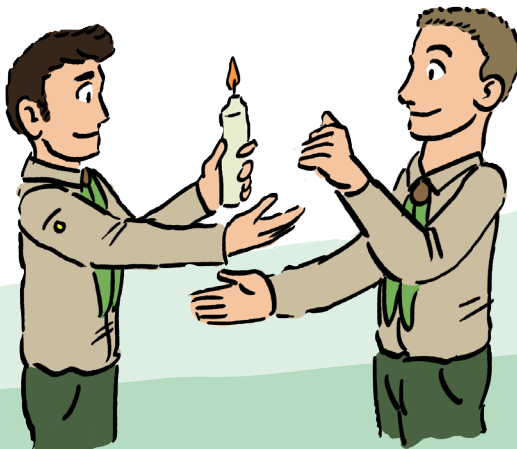
A cserkész korosztály bemeneti jellemzői:

Napi lelkiismeretvizsgálatra képes. Akár már az őrsgyűléseken lehet — közös imával összekapcsolva — egy rövid, gyerekeknek szóló lelkiismeretvizsgálatot végezni. Írjunk össze kérdéseket őrstagjainknak, amik minden este ösztönzik őket, hogy átgondolják napjukat. Például: „Úgy bántam szüleimmel, testvéreimmel, barátaimmal stb., ahogy megérdemelték? Megbántottam-e valakit? Utána bocsánatot kértem tőle? Segítettem-e társaimnak?” Akár már egy hét után maguktól is figyelni fognak ezekre a szempontokra, ha rá tudjuk venni őket arra, hogy rendszeresen imádkozzanak ilyen formában (is).

Hívó közösségben képes kisebb feladatokat ellátni. Szentmisén, istentiszteleten részt vesz, képes visszaidézni az ott hallottakat. Érdemes őrünkkel elmenni közösen szentmisére, istentiszteletre. Motiváló, ha ez kimondottan a fiataloknak szóló, gitáros, énekes alkalom. Utána megbeszélhetjük, hogy ki mit látott, mit hallott, mi tetszett a legjobban neki. Ezt az alkalmat rendszeres időközönként megismételhetjük, hogy később képesek legyenek szülői és vezetői noszogatás nélkül elmenni templomba.

Nagyobb egyházi ünnepek lényegét értse. Az egyházi ünnepkör részeit úgy kell megtanítani, hogy az a korosztályuk szintjén érthető legyen. Például az adott időszakban az őrgyűlésen megemlékezhetünk ezekről, valamilyen vizuális élmény keretében (képek nézegetése, puzzle, gyertyagyújtás, adventi koszorúkészítés, korosztályi film megnézése), vagy az őrsgyűlés keretmeséje lehet az adott ünnepnek megfelelő stb.

Képes hálát adni Istennek az őt ért örömekért, melyeket életében megtapasztal. Ezt is gyakorolhatjuk az őrsgyűlésen egy ima előtt vagy után. Például mindenki mondja el: „Miért a leghálásabb? Milyen dolog történt vele, amiért szeretne hálát adni?” stb.

Érzelmi terület:

A cserkész korosztály bemeneti jellemzői:

Képes alapvető érzelmeit felismerni, azokat verbálisan kifejezni. A kiscserkészeknek sokat számít, ha vezetőként példát mutatunk saját magunk viselkedésével, és megmondjuk, megmutatjuk a helyes viselkedési formákat. Ha egy helyzetben (pl. a közösségükben) rosszul reagáltak valamire, akkor megbeszélhetjük, hogy hogyan tudnának ezen változtatni. Például szituációs játékokkal szemléltethetünk helyzeteket. Ezt is érdemes közösen megbeszélni, értékelni. A mintaadás a cserkész korosztályt is végigkíséri.

Képes arra, hogy ne csak érzelmei irányítsák cselekedeteit. Több önuralmat és türelmet igénylő feladattal tudjuk segíteni ebben őrstagunk fejlődését. Fontos, hogy a vezető jó helyzetértékelő képességgel rendelkezzen, hiszen a kiscserkész korosztálynál gyakran kell „igazságot tennie”.

Testi terület:

A cserkész korosztály bemeneti jellemzői:

Ismeri testrészeit. Elvégzi az alapvető higiéniai feladatokat. A kiscserkész tanyázáson vagy portyán segíthetünk őrsünknek, ha velük együtt megyünk mosakodni: megmutatjuk, hogy kell rendesen tisztálkodni, majd ezt ellenőrizzük is. Ugyanez a helyzet az első cserkész táborban is.

Táplálkozási szokásaitól hajlandó eltérni. Akarjon új dolgokat kipróbálni. Például a táborokban figyelhetjük meg legjobban, hogy sokat finnyáskodnak cserkészeink, hogy ők nem eszik meg a lecsót, mert paprika van benne, a levest, mert fehérrépa – pont, mint kiscserkész korukban. Érdemes meggyőződni arról, hogy kóstolta-e már azt az ételt? Miért nem szereti, miért nem eszi meg? Lehet, kiderül, hogy otthon nem szoktak olyat enni, vagy hallotta valakitől, hogy az nem jó.

Újonc korban az ételek közös elkészítése jó lehetőség az új ízekkel való megismerkedésre, ráadásul ez erősíti a közösséget is. Lehet olyat is csinálni, hogy az őrsgyűlésre (pl. évszankonként egyre) hoz mindenki egy idénygyümölcsöt, és azokat közösen fogyasztják el.

Értelmi terület:

A cserkész korosztály bementi jellemzői:

Nyitott, érdeklődik az új ismeretek iránt. Már kiscserkész korban felhívjuk a figyelmüket a körülöttük lévő világ működésére, ezzel is érdekessé tesszük számukra a természeti és tudományos ismereteket. Újonc korban is az őrsgyűlésen bemutatathatunk egyszerű kísérleteket (felügyelettel), vagy házi praktikákat gyakorolhatunk. Pl. egy kis tálban a víz tetejére egy tűt helyezünk, ami ha ügyesek vagyunk, a felületi feszültség miatt a víz tetején marad, annak ellenére, hogy nagyobb a sűrűsége, mint a víznek. Túra alkalmával kitűzhetjük célul, hogy vegyék észre az apróbb jelenségeket, a természeti szépségeket, és erre hívják fel társaik figyelmét is.

Képes fogalmak használatára, tapasztalatai rendszerezésére. Legyünk résen, hogy elmagyarázzuk a gyerekeknek azt, amit nem értenek (ez a feladat szintén folyamatosan jelen van már kiscserkész kortól). Tudják meg őrstagjaink, hogy ránk számíthatnak, bízhatnak bennünk, és kérdéseikkel bármikor fordulhatnak hozzánk.

Társas terület:

A cserkész korosztály bemeneti elvárásai:

Képes saját közösségét megkülönböztetni egy másik közösségtől. Képes erősíteni közösségének a „mi” tudatát. Ehhez az őrs minden tagjának el kell fogadnia a másikat, és raj- csapattársait is nagyjából ismernie kell. Ha cserkész korosztályban indul az őrs, vagy új őrstagok csatlakoznak hozzátok, akkor alakítsátok ki/mutassátok be nekik is az őrsi titka- itokat, jelképeiteket, találgatok ki közösen is újakat. Játsszatok sok csoportos, együttműködé- sen alapuló játékot, ezzel is segítve a közösség kialakulását, fejlődését.

Nyitott közösségének tagjai iránt. Lásza meg a másokban rejlő értéket. Ezért szervez- hetünk nekik „Ki mit tud?” játékokat őrgyűlés keretein belül vagy rajgyűlésen.

Családi közösségében korosztályához való szerepet vállal. Hívd fel figyelmüket a napi jótetre és a segítségnyújtásra. Tűzzetek ki közösen célokat, amiket nem őrsgyűlése- ken, hanem otthon kell megvalósítaniuk és utána beszéljete a tapasztalataitokról.

Felhasznált irodalom:

Egységes Ifjúságnevelési Kézikönyv, Budapest, 2015

2.1.3. A cserkész korosztály végén elérendő célok

A cserkésznevelés célja, hogy a hozzánk kerülő, bennünket választó fiatalok a felnőttkor elejére a lehető legközelebb kerüljenek ahhoz az ideálhoz, amelyet az eszményi cserkész képeként megfogalmaz a cserkésztörvény, és részletes kifejtését az EINK tartalmazza. Másrészt célunk az is, hogy nevelésünk¹ által alkalmassá tegyük őket arra, hogy társadalmi jövőképünket (amelynek ők is tevékeny szereplői) megvalósíthassák.

Lelki terület:

Aktívan részt vesz a hívő közösség életében. Saját indítatásból járjon el szentmisére, lelkiségi alkalmakra, és vállaljon benne feladatokat is.

Őnállóan részt vesz, feladatokat lát-, vállal el a szentmisén, istentiszteleten, érte annak menetét, keretét. Ezek a feladatok legyenek korának megfelelőek, rövid ideig tartók, konkrétak, elvégezhetőek. (Például: zenélés, éneklés, ministrálás stb.) Ha más csapattársaink is rendszeresen részt vesznek ilyen feladatok elvégzésében, megkérhetjük őket, hogy hívják meg őrtagjainkat, motiválják őket, mutassák meg, hogy mennyire jó feladatot vállalni és elvégezni.

Nyitott Isten üzenetére, amit elsősorban az élet és a természet csodája által tud megérinteni. Például egy túra során tarthatunk kisebb áhítatot, akár egy bibliai igeszakasz vagy egy elgondolkodtató történet alapján. Ezt később közösen is dolgozzuk föl.

Rendszeres lelkiismeretvizsgálatot végez. Az őrszülések elején az ima után tarthatunk rövid áhítatos vagy elmélkedős részt együtt. Először csak kérdéseket teszünk fel, később pedig imaszándékokat mondunk stb. Így rászoktatjuk őrünket, hogy a hétköznapiakban is gyakorlattá váljon a lelkiismeretvizsgálat. Ehhez adhatunk alapul kérdéseket (lelki tükröt, Franklin táblát, olvasmányt) vagy írhatnak ők is szempontokat.

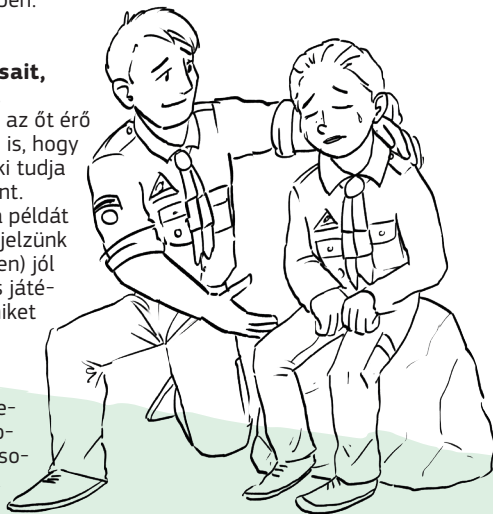
A lelki célok elérésében kulcsszerepet játszik a vezető vallásossága, megélt hite, tevékeny részvétele, ami segít a nevelési cél elérésében.

Érzelmi terület:

Felismeri saját érzelmi megnyilvánulásait, azokra képes reagálni (öntudatosság).

A korosztály végére fel kell tudnia dolgozni az őt érő érzelmi hatásokat. Képesse kell válnia arra is, hogy saját érzelmeit a normáknak megfelelően ki tudja fejezni verbálisan és nonverbálisan egyaránt. Sokat segíthetünk azzal őrtagjainknak, ha példát mutatunk saját viselkedésünkkel, és visszajelzünk arra, ha egy helyzetben (pl. a közösségükben) jól vagy rosszul reagáltak valamire. Szituációs játékokkal is szemléltethetünk helyzeteket, amiket utána érdemes közösen feldolgozni.

Saját érzelmeitől függetlenül tudja cselekedeteit (önirányítás). Szükség esetén azonosulni tud a csoport érzelmi állapotával, vagy függetlenül képes magát a csoportban uralkodó érzelmeiktől. A vezetőnek is jól kell tudnia kezelni kényes helyzeteket, szükség esetén kiegyensúlyozottan moderálni kell tudnia az őröt, annak érzelmi állapotának megfelelően.

¹ „A nevelés tudatos és/vagy tervszerű tevékenység, amely pozitív irányú, tartós változásokat eredményez az élet bármely részterületén.” *Egységes Ifjúságnevelési Kézikönyv*, Budapest, 2015

Képes lelkesülni a közösségben és közösségért végzett munka iránt (önmotiválás). Végeztetek közösen karitatív munkát (pl.: játszótérek játékeinak tisztítása, templomkert-takarítás, idősök otthonába sütemény sütés stb.). Itt a közös jótett ereje nagy hatást gyakorol rájuk. A lehetőség mindig, mindenhol ott van a jóra – már a raj vagy cserkészcsapat berkein belül is. Fedezzétek fel ezeket együtt.

Képes felismerni a környezetében élők alapvető érzelmi megnyilvánulásait, és megérteni, valamint értékelni mások cselekedeteinek indokait. Képes közösegein belül a másokkal való együttérzésre (empátia). Értse a másik ember kifejezéseit és kifejezőmódjait. Mások érzelmi megnyilvánulásait legyen képes befogadni, értse meg azok hátterét, és tudjon azokra megfelelően reagálni. Ehhez fontos, hogy az őrstagok egymást jól ismerjék.

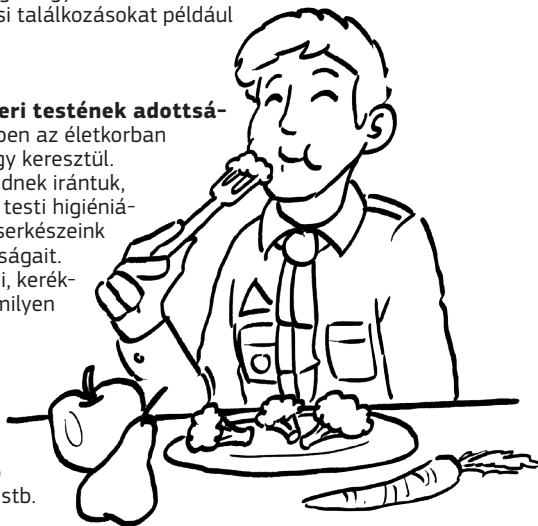
Korosztályi szinten képes kapcsolatok kialakítására és fenntartására (kapcsolatteremtés). Nincs is erre jobb terep, mint egy alakuló őrsi közösség vagy egy őrsi közösségbe kerülő új taggal való kapcsolatteremtés. Játsszatok szerepjátékokat, törekedjete arra, hogy minél inkább megismerjék az őrstagok egymást. Szervezzetek őrsgyűlésen kívüli kevésbé szervezett őrsi találkozásokat például mozi, cukrászda stb.

Testi terület:

Érdeklük testének változásai. Felismeri testének adottságait, fejleszthető tulajdonságait. Ebben az életkorban a gyerekek teste számos változáson megy keresztül. Ezeket nem biztos, hogy értik, de érdeklődnek irántuk, lassan elfogadják azokat. Öltözködéssel, testi higiénával is igazodnak ezekhez. Fontos, hogy cserkészeink karbantartsák és fejlesszék testük adottságait. Akár őrsideig is el lehet menni együtt futni, kerékpározni, focizni, kosárlabdázni, vagy bármilyen más mozgásos tevékenységet folytatni. (Ez közösségépítő is.)

Táplálkozása változatos, hajlandó az újdonságok kipróbálására.

Érdemes kitűzni egészségmegőrző célokat is: mindenki fogyasszon legalább 2-3 zöldséget vagy gyümölcsöt naponta stb.

Értelmi terület:

Nyitott az új ismeretekre, melyeket már tágabb környezetéből is képes befogadni.

A befogadáshoz szükséges a nyitottság, a tanulási képességek és az alkotóképesség fejlesztése. Nézhetünk együtt olyan könyveket, ismeretterjesztő előadásokat (akár a világhálón fellelhető műsorokat), amikből sok mindet megtudnak a világról. Az ismeretek begyűjtésének számos formája létezik, törekedjete minél több tudást a gyakorlatban megszerezni. Ebben nagy segítség a próbarendszer, mely a közösségi tapasztalatszerzésre komoly hangsúlyt fektet.

Az új ismereteket képes tapasztalatai közé beépíteni. Ez a tanulás hatékonyságától függ. Ezért fontos, hogy jó legyen a módszertanunk. Hogy minél gyakorlatiasabban, élményeken (játékokon, gyakorlatokon) keresztül tudjuk átadni a próbaanyagot őrünknek.

Érdeklődése a külvilág felé fordul. Jó megfigyelővé válik. A valósághoz közelítő képet alakít ki a külvilágról.

Hozz az életükhöz, tapasztalataikhoz közelálló példákat. Figyelj arra is, hogy sokkal élményszerűbb, hatásosabb pl. a gyertyán és a bükkfa közötti hasonlóságokat felfedezni egy túra során az erdőben, mint őrsgyűlésen növényhatározóból. Ebben a korban jellemzően minden fiataalt el kezd érdekelni valamilyen hobbi vagy szakterület: lehet, hogy csillagászaid, vagy szalvétagyűjtőid lesznek – ne fogd vissza őket ebben, hanem adj helyet tudományuk bemutatására, az őrsi keretbe is – ha tudsz, teremts hasznos tereket! Például az őrsi vacsorához a szalvétagyűjtésben jártas cserkészsed hozzon szalvétákat stb. Cserkészként már szociális, társadalmi kérdéseket (természetesen a korosztályi szintjükön) is behoznak az őrsgyűlésre.

Következtetési képessége fejlődik, felfedezi az ok-okozati összefüggéseket.

A próbapontok és a szerzett ismeretek nem különálló égítestek: nagyon sok dolog összefügg, melyeket láttatnunk kell! Már egy csomózás során is jelen van a mate-

matika, a fizika, de még a történelem, társadalomismeret tudománya is. Gondolj a térképészet témakörre: mennyi mindent is kell tudni ahhoz, hogy el tudj igazodni merre is jársz? (északi irány, térkép tájolása, turistajelek stb.) Külön-külön is érdekesek, de ha összekapcsoljátok és kipróbáljátok az egymásra ható, egymásra épülő ismereteket a gyakorlatban, még hasznosabbak.

Ismeretei mentén a cserkész tudjon és merjen véleményt formálni. Vezetőként véleményüket ne erőltessük rá őrstagjainkra, hanem hagyjuk őket is kibontakozni; a háttérből segítő, véleményformálásukhoz irányt mutató szerepet töltsünk be. Ha valamit nem tudunk, mondjuk meg őszintén, hogy az ismeret híján vagyunk, de ígérjük meg, hogy fejlesztve magunkat, utánajárunk.

Társas terület:

Képes felismerni feladatait egy kis közösség életében (őrsének életében). A cserkész felelősséggel tartozik a szűkebb és tágabb környezetéért (család, közösség, egyház, nemzet, Föld). Ezért érdemes olyan programokat is beiktatni őrsünk életébe, mint az adománygyűjtés a szegény családoknak az ünnepek előtt (karitatív munka), önkéntes munkákon való részvétel, esetleg szépítő munka egy parkban, vagy a környező utcákban, hogy ezzel is szebbé tegyük környezetünket stb.

Az őrsi keretben is nagy munka vár rátok, hiszen közösségként kell egyre inkább mozognotok – a közösségi teljesítmény pedig akkor a legnagyobb, ha mindenki megtesz mindent, ami tőle telik egy feladat megoldása során. Erre folyamatosan kell nevelned a rád bízottakat. A közösségi élményt szolgálják a szimbólumaink, a beavatások a közös alkalmak is, melyekről később bővebben olvashatsz.

Társai iránt képes a megértésre, az elfogadásra. A cserkész képes kapcsolatainak fejlesztésére, az esetleges ellentétek kezelésére. Vegyünk részt velük érzékenyítő programokon (pl. vakvacsora, Láthatatlan Kiállítás). Ezek nyitottabbá, elfogadóbbá, megértőbbé teszik őket. Az órsben lévő konfliktusokat igyekezz minél hatékonyabban kezelni! Beszélgess velük külön és/vagy közösségben. Ha érzed, hogy két órstagod távolodik egymástól, adj nekik olyan feladatokat, amit közösen kell megoldaniuk és kihívásnak élik meg.

Felhasznált irodalom:

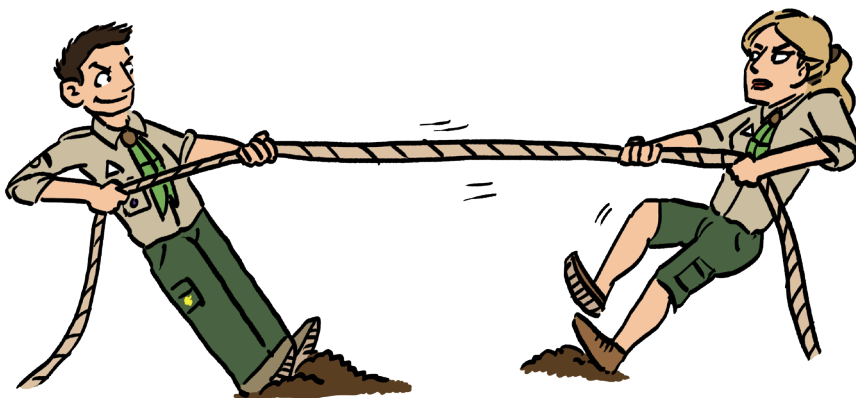
Egységes Ifjúságnevelési Kézikönyv,
Budapest, 2015

2.2. Cserkész korosztályi sajátosságok

Cserkész korosztályú őrstagjaid felső tagozatosok. Napjaik jelentős részét az iskolában töltik, ahol a társas kapcsolatok, az iskolai eredmények folyamatos hatást gyakorolnak rájuk (Lásd: 2.3 A cserkész korosztály környezeti jellemzői). Emellett a család (továbbra is a legfontosabb térként) és az őrs is befolyásolja személyiségfejlődésüket.

Ebben a korban fokozatosan (7-8. évfolyam) elindul a szülőktől való kisebb fokú függetlenség. Iskolán kívüli tevékenységeikről, legyen szó akár edzésekről, zeneórákról vagy őrsgyűlésekről, már sokszor maguk döntenek. Ezért is fontos az őrs folyamatos építése, erősítése, hogy megtartó közösség maradjon.

Egyre inkább a felnőttekkel való egyenrangúságra törekszenek. Érzékenyebbé vagy még érzékenyebbé válnak. Észreveszik a te hibáidat is, általánosságban jellemző rájuk, hogy a korosztály végére fokozatosan kritikussá válnak. A cserkész korosztály elején még sokszor a külső tulajdonságok (erős, szép) alapján alkotnak képet, a vége felé az emberek belső tulajdonságaira is kezdenek figyelni.

Keresik magukat a világban és ezt úgy érik el, hogy valamihez ők akarnak a legjobban érteni... ezt keresik vagy ennek élnek. Később pedig – ebből kibújva – az egész világ elkezd érdekelní őket (7-8. évfolyam). Engedd hát őket rácsodálkozni a világra: akár a természetben, akár az épített környezetben akár a csapatotthonban olyan példákon keresztül, amik közel hozzák számukra a nehezebben érthető ismereteket is. Ha az ismeret észlelése így történik, sokkal inkább fognak emlékezni hosszú távon is. Ebben segítségére vannak a módszertani eszközök, a cselekedve tanulás – törekedj a gyakorlatközpontú ismeretátadásra. A cserkész korosztályú lányoknak a szín és forma emlékezete, míg a fiúknak a technikai relációkra való emlékezete a fejlettebb. Ezt vedd figyelembe módszertani tárházad kialakításakor, bővítésekor.

Észlelheted, azt is, hogy sokszor elvárásoltak. Ez korosztályi sajátosságnak tekinthető, hisz gyakran engedik szabadon a fantáziájukat, ábrándoznak. Ilyenkor elrugaszkodnak a valóság talajáról. Ezek az álmok vágyakat fejeznek ki, amiket szeretnének elérni.

Mozgásigényük nagy, versenyeznek egymással. Ebben a korban fontos a megfelelő mennyiségű testmozgás, legyen szó akadályversenyről, túráról, őrsi kerékpározásról stb. Ezek mind-mind fejlesztik mozgáskoordinációjukat is. Ha van az őrödben nehezebben kezelhető gyerek, különösen figyelj arra, hogy legyen lehetősége eleget mozogni. Ez pozitívan hat magatartására, az őrsi közösségbe való beilleszkedésére is.

A kiscserkész korban megszilárdult énképüket megkérdőjelezik. Önértékük fokozatosan nő, a cserkész korosztály vége felé már jellemző, hogy vagy túlbecsülik magukat vagy épp alulértékelik. Fontos szereped van abban, hogy megfelelő, valós önképük alakuljon ki a közösségi élményeken keresztül.

Intenzíven élük meg a sikert és a sikertelenséget, az örömet és a bosszúságot. Figyelj arra, hogy minden őrsgyűlésen, minden őrstagod éljen át sikert, kapjon örömet. Erre tudatosan kell készülnöd.

Fontos számukra a közösség, a közösség egységessége. Mint jó testvérek: képesek egymással vére menően vitatkozni, de másokkal „külsősökkel” szemben kiállnak egymásért.

Felhasznált irodalom:

<http://petersoft.hu/mernoktanari/Szociologia/Fejlodeslelektan.doc>
[Letöltés ideje: 2015. május 12.]

2.3. A korosztály környezeti jellemzői

A cserkész korosztályát már a nagyobb fokú önállóság, döntési képesség jellemzi. Egy cserkész már tudja, hogy miért szeret, vagy nem szeret egy közösség tagja lenni, már meg tudja ítélni egy-egy cserkész tábor, program kritikus pontjait. Tudatosan fogja fel saját közösségét, és fokozatosan tisztába kerül saját erősségeivel és gyengeségeivel is.

A cserkész korosztály felső tagozatos általános iskolás. Erre a közegre pedig jellemző az erősödő bandaszellem, a klikkek kialakulása, a közösség befogadó és kizáró működése. Ez nemcsak az osztályban, hanem az őrsi közösségben is megjelenik, a klikkesedéssel szemben fel kell lépni: az őrsi közösséget minél több olyan programmal érdemes erősíteni, ahol mindenkiére hárul valamiféle feladat, ahol mindenki megmutathatja a maga erősségeit.

A korosztály jellegzetessége az egyéni tehetségterületek felfedezése és kibontakozása is, amit sokszor megterhelő különórák, szakkörök, nyelvtanfolyamok, sportfoglalkozások jelentenek. Ez a leterheltség azt eredményezheti, hogy a cserkészprogramok háttérbe szorulnak, hanyagolódnak, amennyiben nem képesek vonzó alternatívát nyújtani, és amennyiben nem elég erős a cserkész közösség, az oda tartozni akarás érzése.

Környezeti veszélyforrást jelent a korosztályban felbukkanó alkoholizálás és dohányzás jelensége. A cserkész korosztály esetében a cigaretta vagy az alkoholfogyasztás még nem kialakult függőség vagy tudatos életmódbeli döntés eredménye, hanem a kortárs csoportok negatív hatása. Ha mindenki kipróbálja a cigarettát a környezetében, vagy az osztálykiránduláson mindenki fogyaszt alkoholt, akkor kényelmetlen ebből kimaradni, mert ez a társaságból való kiszakadást is jelenti. Fontos ezért, hogy az őrsvezető naprakész legyen a témában, és mélyrehatóan ismerje őrstagjai életét.

Ilyen esetekben az érdekes és nem sematikus felvilágosító előadások (meghívott előadóval) mellett a személyes beszélgetések is igen sokat számítanak. Ne feledjük: a kategorikus tiltás nem vezet eredményre, viszont az őrsvezető példája, életvitele nevelő hatású.

Veszélyforrást jelentenek a számítógépes játékok, a világháló, a közösségi oldalak világában való túlzott elmerülés, rosszabb esetben függőség is. Fontos, hogy az őrsvezető e téren is naprakész legyen, és érdemes a témában sok közös beszélgetést is szervezni, akár szakértők bevonásával. Ne tiltsunk, ne ítélkezzünk!

Térképezzük fel vezetőteink személyes motivációit, értsük meg őket, különben nem tudunk hatást elérni.

2.3.1. Kortárs általi nevelés szerepe

Egy gyermek személyiségének és magatartásának fejlődését nagymértékben befolyásolja környezete. Először még természetesen a szülői kapcsolat az, ami meghatározó, ám később egyre több szál fűzi a családon kívüli, tágabb környezethez. E külső kapcsolatok egyrészt személyekhez kötődnek (ilyenek a barátságok), másrészt csoportokhoz (pl.: egy osztályközösség vagy egy őr).

A csoportkapcsolatok nagyon fontosak a gyermek fejlődésében, melyekben a családtól bizonyos mértékig függetlenül kell helytállnia, önállósodnia. Ezek a közösségek saját szabályok mentén élik életüket, amelyek kialakítása a csoportfejlődés része, és amelyeknek meg kell felelnie annak, aki a csoport elfogadott tagjává szeretne válni.

Már 6-7 éves korától növekszik a gyermek **önállóságigénye**, és elkezd távolodni a családtól, szülőktől. Egyre több időt tölt más személyek, elsősorban hasonló korú fiatalok társaságában. Ettől kezdve tehát a kortárs csoportok szerepe sokkal hangsúlyosabbá válik az egyén viselkedésének alakításában, ami azt is jelenti, hogy a kortárs csoport hatásával számolnunk kell a nevelésben.

Cserkészmozgalmunk kortárs kisközösségek, azaz az őrsök bevonásával kívánja a nevelési céljait hatékonyan elérni. Kutatások is bizonyítják, hogy egy kortárscsoport:

- segíti a gyermek szülőktől való függetlenedését,
- az egészséges versenyszellem és az együttműködés megélésére is teret enged (pl.: a játékos versengések vagy egy őrsi körlet közös megépítése során),
- különféle feladatokkal felelősséget oszt meg a csoport tagjai között, amikor megbízatásokat enged betölteni (pénztáros, segédőrsvezető stb.),
- támaszt és biztonságot jelent (pl. ha otthon felejtettem a kulacsom, a többiek adnak inni).

A kamaszkor a fiataloknál gyakran a **lázadás korszaka**. Nem véletlen ez, hiszen testi-lelki értelemben egyaránt egy önálló személyiség formálódik. Felső tagozatos korban – különösen annak második felétől **korai kamaszkorról** beszélünk. Jellemző ilyenkor a szülők, a család, a környezet értékrendjének, és úgy általában mindennek a fokozatos megkérdőjelezése, mely gyakran az őrsi életben is megjelenik.

A korai kamaszkor „beálltával” egyre küzdelmesebb a helyes énkép kialakítása, és ennek az útnak bizonyos pontjain előfordulhatnak önértékelési problémák, így nagy szükség van megértő és elfogadó társakra. A csoportnormák mint közösen elfogadott keretek kapaszkodót jelentenek, még ha meg is kérdőjelezzük azokat. A bizonytalanságba átkacsintó cserkészünknek a közösség, a megszokott és biztos világ, ahol kortárs-kortárs, és az őv révén báty-öcs/nővér-húg viszonyban keresheti önmagát és önmaga kereteit, szemben az otthoni szülő-gyerek viszonyal.

Ezt a fajta összetartozást erősítik és jelzik a külvilág felé a különféle őrsi szimbólumok is, mint pl.: a zászló, az induló, a csatakiáltás, az őrsi jelvény, az őrsi események megjelenései (rendezvényjelvények, pólók), az őrsi fal, az őrsi titkok stb., de a közösség belső sajátosságai, az egyedi szokások, szertartások, a közös élmények is. A cserkészlet a kortárs közösségekre épül, melyek képzett vezetőin keresztül valósítja meg nevelési programját.

Az ember alapvetően társas lény ezért fontosak a közösségei, ugyanakkor önálló személyiség is. Így a közösség és az egyéni érdekek időnként ütköznek. Azonban ezeken az (ütközésekkel szerzett) élményeken keresztül is nagy lépéseket tesz a cserkész abba az irányba, hogy közösségi emberré váljon, azaz szocializálódjon – olykor konfliktusok árán.

Látnunk kell, hogy a cserkész korosztályban már meg-meg jelenik az igény az **ellenkező neműekkel való ismerkedésre**, kapcsolatteremtésre. Fontos és egyre fontosabb szerepet kapnak azok a visszajelzések, amelyeket a másik nem képviselője vagy képviselői adnak.

Elengedhetetlen a kortárs nevelés mellett az is, hogy a kortársak által adott visszajelzések, az átadott információk legyenek helyesek, és helyükön kezeltek. Számos esetben a félinformációk, és a pletyka szintű tudásbővítés nagy kárt tud okozni. Merjük megkérdőjelezni, hogy cserkészünk mit tudnak, vagy mit hallottak, és segítsünk megfelelő helyre tenni bennük ezeket az információkat.

Használjuk tehát a kortársak általi nevelést, helyes mederben tartva előnyösen támogatja munkánkat!

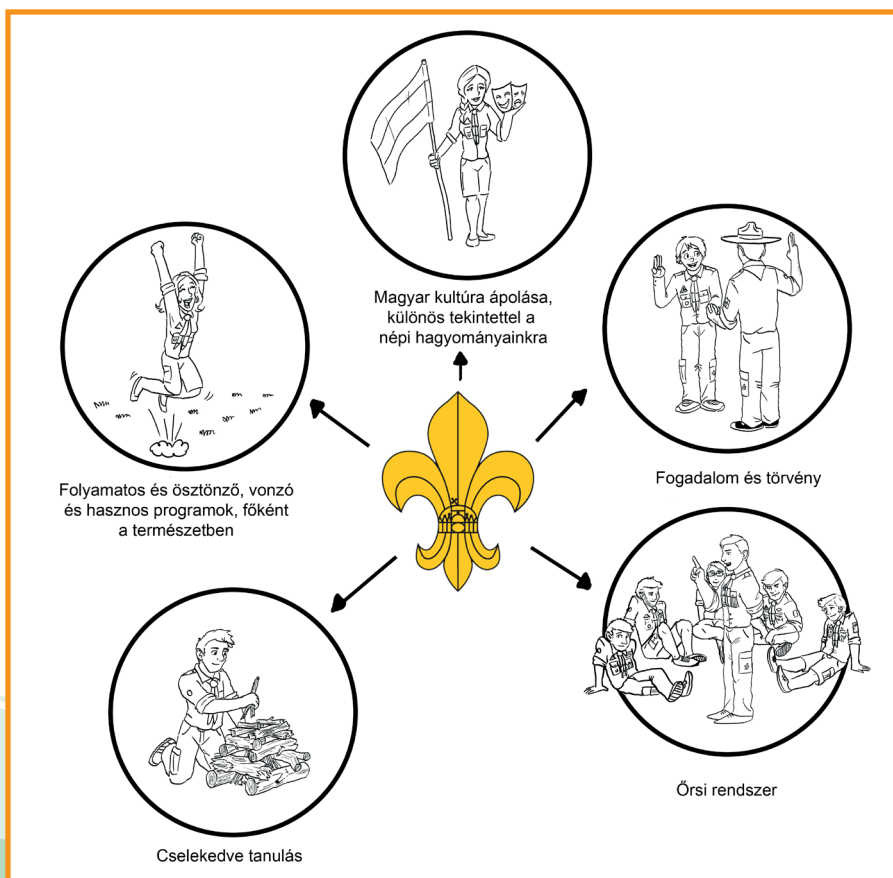

2.4. A cserkészzet alapjai a cserkész őrs életében

A cserkészmódszernek öt eleme van:

- fogadalom és törvény,
- cselekedve tanulás,
- őrsi rendszer,
- folyamatos és ösztönző, vonzó és hasznos programok főként a természetben,
- magyar kultúra ápolása, különös tekintettel a népi hagyományokra.

A cserkész korosztályban is ugyanúgy jelen van a cserkészmódszer, mint a kiscserkész, kósa, vándor és mester korosztály esetében, csak elemeit a korosztály igényeinek megfelelően alkalmazzuk.

Fogadalom és törvény

A cserkészek fogadalmat tesznek. Fogadalmat arra, hogy teljesítik kötelességeiket Isten, hazájuk és embertársaik iránt, és arra hogy megtartják a cserkész törvényt. A fogadalomtétel egy beavatás, egy **igen** kimondása, és egyben formális befogadás a közösségbe. Innentől hordják egyenruhájukkal a zöld nyakkendőjüket. Készítsd fel őket erre! Beszéljétek a törvényről, a fogadalomtételről, hozd nekik ezeket közelebb az ő életükhöz kapcsolódó példákon keresztül.

Cselekedve tanulás

A cselekedve tanulás lényege, hogy gyakorlati formában képzési anyagokat sajátíthassanak el úgy, hogy mindent maguk megcsinálnak. Vond be őket, legyenek aktív résztvevői az órgyűlésnek! Nem elég, ha csinálsz egy szuper társasjátékot a nagy magyarok életéről, vagy egy stratégiai játékot, amihez szükségesek térképészeti ismeretek és elmondod a játékszabályt. Csak akkor fogják magukévá tenni, ha játszottok akár több kört is. Az ismétlés, a gyakorlás által ivódik beléjük a tudás, amit utána alkalmazni is tudnak majd.

Őrsi rendszer

Most van körülötted 6-10 cserkész, akik mögött 1-4 kiscserkész van. Persze az is lehet, hogy újoncok, és csak most ismerkednek a cserkészettel. Bárhog is legyen, a te feladatod, hogy az őrsi közösséget otthonossá, barátságossá tedd. Alakítsd ki vagy fejleszd tovább a jó értelemben vett bandaszellemet! Használjátok ehhez a cserkészetben rejlő közösségi eszközöket (pl.: jelképek, megbízások, beavatások stb.)!

Segíteni tudsz abban, hogy a gyerekek beilleszkedjenek az órsbe, idővel pedig a cserkészet különböző szintjeibe. Ezen keresztül később könnyebben tudnak majd helyt állni más, új közösségekben (pl.: iskola, sportegyesület stb.) is.

Cserkészedre mint egyénre az őrsi közösség nagy hatással van. Nem véletlenül a cserkész-tünk erre épít: a közösségen keresztül megvalósuló nevelésre.

Folyamatos és ösztönző, vonzó és hasznos programok főként a természetben

Őrsgyűlések, rajgyűlések, túra, portya, tábor, akadályverseny, sok-sok színes program, amik közül több a cserkészeknek újdonság. Őrsgyűléseket heti rendszerességgel tartasz. Ez nemcsak a közösségépítésben nagy segítség, hanem folyamatos haladást biztosít a nevelési cél felé és az ismeretanyag elsajátításában egyaránt.

A próbarendszer és a változatos programok segítenek a nevelési cél elérésében, ugyanakkor az emberi tényezőkön múlik minden. Ha te (rajparancsnokod támogatásával) mindent megteszel értük, lelkiismeretesen felkészülsz az őrsgyűlésekre, munkád eredménnyel jár: cserkészeid összetartó közösséggé kovácsolódnak és folyamatosan fejlődnek egyénként és közösségként is. Csak így tudod elérni a kitűzött célt – kitartó munkával, az egyének és a közösség igényeire reagálva a cserkészlet és a korosztály szabta keretek figyelembevételével. Adj cserkészeidnek lehetőséget arra, hogy megmutassák, mit tudnak, hogy milyen ügyesen tájékozódhatnak a természetben, csomóznak, énekelnek népdalokat, vagy milyen szépen hímeznek. Ha hétről hétre megfelelő kihívások elé állítod őket, nem lesz kérdés, hogy ott lesznek-e a programokon! Ne hagyd, hogy megunják! Mindig legyen tartalék játékid, mindent megmentő ötleted! Folyamatosan értékelj az őrsgyűléseket, a saját teljesítményedet és az őröd haladását is.

S mindezt hol máshol, mint a természetben? Az iskolában szinte egész nap bent ülnek. Amikor csak tudod, tartsd az őrsgyűléseket, a különböző programokat a természetben. Tájékoztató-, növényismereti-, állatismereti-, és még sok-sok tudást a legjobban a természetben tudtok elsajátítani nem a csapatotthonban.

Magyar kultúra ápolása, különös tekintettel a népi hagyományainkra

Cserkészeiddel népdalokat énekeltek, népi játékokat játszottok, megismertek népszokásokat, népi hiedelmeket, mondákat, elmentek faluházba, tájházba, kiállításra, könyvtárba, színházba, múzeumba. A négy cserkészévetek alatt ismerjétek meg a határon túli magyarságot, különböző nyelvjárásokat, tájszavakat. Tekintsetek meg műemlékeket, ismerjétek meg templomokat képzőművészeti alkotásait, kialakulásukat, történetüket.

Faragjatok, készíthettek természetes anyagokból (pl.: gyapjú, vessző, bőr stb.) használati eszközöket, hímeztetek. Táncoljatok moldvai kőrtáncokat (Zdrobuleanca, Ördög útja, Tanuló szerba, Bulgáros), vagy páros táncokat (Hojna/Szederinda, Kecskés).

Ezek segítségével megismerik képességeiket, fejlesztik készségeiket, és mindezek közben megismerik népi hagyományainkat, kultúránkat is.

2.5. A cserkész életpályamodellel cserkész korosztályra vonatkozó szakasza

Mit is nevezünk cserkész életpályamodelleknek? Úgy lehetne a legjobban megfogalmazni, hogy miként is képzeljük el azt az utat, amit a cserkészünk végigjár a mozgalmába való csatlakozásától élete végéig. Ennek az „életpályamodelleknek” vannak – a cserkészlet szempontjából – aktívabb és láthatóbb, illetve kevésbé aktív és kevésbé látható szakaszai. Azonban célunk szerint a magyar cserkészlet olyan mozgalom, amelyben, aki egyszer elköteleződik a cserkészletben, örökre cserkész marad. Ehhez a mozgalom részéről olyan körülményeket és elvárásokat kell teremtenünk, ahol a cserkész képes önmagával harmóniában megélni a cserkészéletét. Az alábbiakban áttekintjük a cserkész korosztály nevelési ívét és a hozzá kapcsolódó feladatokat, eszközöket.

Cserkész korosztály

A cserkész korosztály ma a legklasszikusabb cserkész kor, ahol a gyerekek a leginkább „cserkészies” élményekkel gazdagodnak. A legtöbb hagyományos cserkészeszközünk és módszerünk ennek a korosztálynak szól – ezt a korosztályt az esetek 99%-ban megjárta minden cserkész.

A cserkész korosztály a gyors változások kora – ez folyamatos készenlétet és rugalmasságot igényel az őrsvezetőtől és a rajparancsnoktól egyaránt, hogy követni (sőt, megelőzni) tudják a gyerekek gyors ütemű fizikai, szellemi és lelki változását.

A cserkész korosztályi vezetői munka az előző (kiscserkész) évek nevelő munkájának és a gyerekekben felgyűlt ismereteknek továbbfejlesztését, a korábbi korlátok lebontását is jelenti: erdőben létezés, nomád táborozás, többnapos portyák, bivakolások stb.

Az önállóságra nevelés következő lépése ebben a korban már az **ön gondoskodásra nevelés**. Ennek kiváló terepe a természetes környezet, az erdei élet. Itt cserkészünknek számos új ismeret van lehetősége megtanulni azáltal, hogy az eddigi komforttényezők időlegesen megszűnnek. Az őr pedig olyan problémákkal találkozik, mint hogy hogyan lehet fürdeni, ha nem folyik víz a csapból (sőt, csap sincs), hogyan tudunk élni szeles vagy esős időben házon kívül, hogyan tudunk gondoskodni az ételünkről vagy a kényelmünkről.

Az őrsvezetőre a kezdetekkor ez feladatokat ró: eleinte ugyanúgy ott kell állnia és megmutatnia, miként kell használni a lavórt, hogyan állítsuk fel a sátrat, hová tegyük a hátizsákot, és milyen gyakran váltsunk ruhát stb.

A természettel való kapcsolat erősítésében ne csak a táborokra hagyatkozzunk. Érdemes kivinni őket a természetbe, amikor csak lehet. Ez a terep jóval több lehetőséget nyújt az önállóság fejlesztésére, a talpraesettség gyakorlására, mint bármi más.

A megváltozott környezet, illetve az év közbeni kihívások keltette problémákkal való találkozás során a cserkész megtanulja, hogy ő cselekvő részese a probléma megoldásának – tennie kell azért, hogy változás következzen be környezetében, tehát: **ő tehet a változásért**. Ez pedig fontos eleme – ahogyan Bi-Pi nevezi – a proaktív életszemléletnek.

Az őrsi élet szempontjából a cserkész korosztályi őrsvezető feladata az őrsi közösség kialakítása, vagy megerősítése. Az őr talán ebben a korosztályban a leghomogénebb – tagjai már jól ismerik egymást, az egyéni különbségek pedig még nem erősödtek fel. Ekkor tudnak a leginkább együtt mozogni, élvezni ugyanazokat a tevékenységeket, kalandozni az őrsvezetővel. Számtalan eszközünk van az őrsi egység megerősítésére. Érdemes használni őket, hogy még szorosabbá tudjuk fűzni közöttük a szálakat.

A korosztályban kulcseszközünk a **gyakorlat, a cselekedve tanulás**. Az elméleti alapokat is cselekvéssel sajátítják el (pl. a címértörténetet a címerek rajzolásával, egyes részeinek korábbiakban való megkeresésével stb.) cserkészeink a hatékonyabb bevésoédés és a minél nagyobb élményszerzés érdekében. Erre szolgálnak a módszertani eljárásaink év közben a portyák, túrák, táborok alkalmával is.

Biztassuk, vegyük rá őket arra, hogy segítsenek a közös tevékenységekben: főzni, tüzet rakni, felszerelést cipelni, vizet hozni stb. Persze mindezt a saját korosztályuk szintjén, a biztonságra figyelve. Először talán nem lesz tökéletes a végrehajtás és szükséges lesz a további lelkesítés – de a gyakorlattal mindez a sikerélmények, a magabiztosság és a „talpraesettség” új forrása lesz.

A korosztály végére a cserkész őrünk igazi nagyfiúkká-nagylányokká érik: egy összetartó és kipróbált közösséggé, akik ráadásul számos cserkésztudást gyűjtöttek, sok tapasztalatuk van a táborozásról és az erdei életéről, és alig várják, hogy bemutassák: milyen sok mindenre képesek kőszaként.

2.5.1. A teljes emberré nevelés kérdései

Cserkész korosztályú őrök vagytok. Az idő előrehaladtával egyre több mindenről határozott véleményük lesz őrstagjainak, de a korosztály elején még könnyen formálhatóak és nagyon nyitottak. A próbarendszerünk segítségével van abban, hogy azt követve az EINK szerinti területek mindegyikét egyaránt fejlesszék. Így a lelkit, az érzelmit, a testit, az értelmet, és a társas területet is.

Játsszatok sokat! A játéknak hatása van a személyiségfejlődésükre. A gyerekek a különböző életkori viselkedési formákat részben szerepszerűen tanulják. Ezért is van nagy lehetőség az őrsi közösségekben. Játék közben felismernek lehetőséghatárokat, következményeket, és ez alapján módosítják viselkedésüket. Igaz ez, akár a legegyszerűbb fogócskára is. Megtanulja és gyakorolja az intimitást, a közeledést, a távolodást, a feszültségtűrést, az együttműködését, a kommunikációt, a helyzetek megértését. A teljes emberré nevelésükért sokat tehetsz a játékok által.

Beszélgess velük, és/vagy kísérd őket haza őrsgyűlés után. Ezek az alkalmak mélyítik kapcsolatokat, és hozzájárulnak ahhoz, hogy te is minél előbb a közösség egyenrangú tagja legyél – erre szükség is lesz később, vándor korokban.

Szervezz nekik sokféle programot, hogy a különböző stílusú, életvitelű gyerekek is megtalálják azt, amiről azt mondják, „igen, ez nekem szól”.

Törekedj a változatosságra ne csak a programok, hanem az őrsgyűlések során is – segíts ezzel is nekik a világ megismerésében.

Ne csak közösségben gondolkodj, hanem tudd a korosztály sajátosságait és ennek mentén értsd az egyéneket is. Karold fel és építsd be kezdeményezéseiket „tudományos vagy hobbi jellegű elmélyültségüket” munkátokba (Emlékszel a példára? Szalvétagyűjtő és csillagász...). Használd fel jól azt, ha valaki ki tud tűnni valamiben – mindenkinek adva ilyen esélyt.

Felhasznált irodalom:

http://www.mikkamakka.hu/hirek_szak.php?cmd=view&cikkid=58
[Letöltés ideje: 2015. június 1.]

2.6. A család, a templom, az iskola szerepe az őrsvezető és a cserkész őrs életében

Jelen fejezetben az őrs és az őrsvezető „külső kapcsolataival” foglalkozunk. Azokkal a közösségekkel, terekkel, amelyekkel kapcsolatba kerültek a cserkészeten kívül – illetve ezek a cserkészlet számára is fontos kapcsolódási pontok.

Család

A legfontosabb közösség a család. Az őrsvezető attól, mert őrsöt kap, saját családjának ugyan olyan tagja marad, mint azelőtt.

Ezt a lendületes, aktív vezetői időszakban hajlamosak vagyunk elfelejteni. Pedig a családi feladatokat ugyanúgy el kell látni, mint eddig. A vezető abban is példa az őrsre előtt, hogy hogyan él saját családjában. Ha ápolja saját családi kapcsolatait, stabilabban tud helytállni vezetői feladataiban is. Ha az őrsvezetőnek jó a kapcsolata szüleivel, testvéreivel, rokonaival akkor arra is van lehetősége, hogy vezetői munkájához, nehézségei megoldásához segítséget, ötleteket kapjon. Örömeinek, sikereinek megosztása pedig büszkeséget jelent szüleinek is.

Azt is megláthatjuk, hogy őrsvezetőként szüleinnek milyen elvárásai vannak a cserkészettel szemben, ez segít a vezetettjeink szüleivel való kapcsolattartásban (pl. időben értesüljenek a programokról).

Az őrsvezetőnek kapcsolatban kell állnia őrstagjainak családjával, hiszen ebben az élet szakaszban még mindig a család az elsődleges szocializációs tér – a szülő a legtöbb dologban döntő szereppel bír és még mindig ő a legfőbb példa gyermeke szemében. Mivel tehát a nevelés legfőbb közege ebben az életkorban is a család, ezért a jó kapcsolat alapfeltétel a sikeres nevelésünkhöz. (A kapcsolattartás részleteiről, lehetőségeiről egy későbbi fejezetben olvashatsz.)

Cserkészjeinknek valószínűleg sok családi programja van, ezeket az őrsi programjaink alkalmával igyekezzünk tiszteletben tartani. Minél korábban szóljunk az őrsi programokról, hogy ha még lehetséges, akkor a család ennek figyelembevételével alakítsa saját programjait.

Templom

Az őrsvezetőnek továbbra is tartoznia kell saját egyházközségébe/gyülekezetébe – itt vállalt feladatait folytatnia kell. Őrsével közösen is részt kell vennie szentmisén vagy istentiszteleten.

Azonban azt tudni kell, hogy az őrben lehetnek olyan cserkészek, akik családjukkal nem járnak rendszeresen szentmisére/istentiszteletre. Miattuk (is) át kell venni, hogy mi fog egy ilyen alkalommal történni, mire kell figyelni, hogyan kell viselkedni stb. (Természetesen akkor, ha ez kiscserkész korban nem történt meg.)

A szentmisén/istentiszteleten az őr lehetőleg üljön együtt az őrsvezetővel. Az első alkalomkor még semmiképpen se vállaljunk el feladatot, de később, meg lehet találni azokat az életkoruknak megfelelő asszisztenciákat, amelyeket az őr közösen el tud látni. (pl.: éneklés, felolvasás, ministrálás, perselyezés, részvétel a pásztorjátékban stb.) Ha a cserkészeknek feladatuk van, jobban sajátjuknak érzik a szentmisét/istentiszteletet. A közösen végzett munka mindezekén túl az őrsi közösség épüléséhez is hozzájárul.

Iskola

Az őrsvezetőnek, azért mert őröt vállalt, nem szabad elhanyagolnia iskolai kötelességeit. Ez sokszor nem is annyira könnyű feladat. Pontosabb időbeosztást, koncentráltabb munka-végzést igényel. A cserkész korú őr számára az őrsvezető ebben is példa.

Az őr őrsként akkor jelenik meg az iskolában, ha a csapat valamilyen módon az iskolához kötődik. Például az iskola a fenntartója, vagy az adott iskolában van a cserkészotthon stb. Ilyenkor mindenképpen figyelembe kell venni az iskola szokásait, elvárásait az őrsi programokkal kapcsolatban. Például ha az iskola részéről valamilyen kérést kapunk, hogy bizonyos feladatot lássunk el, akkor azt érdemes legjobb tudásunk szerint elvégezni. Ha kérik, hogy csak délután négy után tartsunk őrsgyűlést, akkor erre is figyeljünk.

Fontos tudnunk, hogy bármilyen külső kérést kapunk, azt egyeztetnünk kell rajparancsnokunkkal, csapatparancsnokunkkal, illetve ha bármelyik külső kapcsolatunkkal problémánk adódik, akkor szintén őket kell megkeresnünk, és tőlük kell segítséget kérnünk.

3.

Az őrsvetetés

3. Az őrsvezetés

3.1. A cserkész őrsvezető személyes példája

Ha az őr farkaskölyök/kiscserkész kora óta együtt van, az őrsvezető már példává vált, amennyiben ötödik osztályosokat toborzunk, akkor majd most fog azzá válni.

Új őr esetében az első alkalommal nehéz az ismerkedés, hiszen mindenki idegen. Az őrvezetőnek ekkor az a feladata, hogy kiépítse a bizalmat az újoncok és szülei felé. Körülbelül fél évnél kell eltelnie (és egy közösen megélt „kalandnak” — például túra, portya), hogy ez a bizalmi viszony kiépüljön az őrsvezető és vezetettjei között. Ha őrsvetőként ügyesen, és következetesen tartod az őrsgyűléseket, vannak a gyerekek számára kihívás jellegű programok, és jó hangulat alakul ki minden olyan alkalommal, amikor az őr találkozik, nem lesz gond. Körülbelül az első nyári tábor fogja megadni az alapot arra vonatkozóan, hogy az őrsvető az őr szemében több lesz, mint a „ceremóniamester és a jó fej tanár keveréke”. A megélt élmények következtében ekkorra alakulhat ki, hogy az őrsvető – ha jól végezte dolgát – az őr szemében példává is válik. Továbbá kezd egy „nagytestvér” (báty, nővér) szerepet is betölteni.

A másik lehetőség, hogy az őr már több éve összeállt, az őrsvetővel az élen, már van mögöttük 1-4 évnyi múlt, és közösen megélt élmények. Az ismerkedés folyamata ebben az esetben már korábban megtörtént, tehát az őrsvető erre az időszakra már betölti az „idősebb testvér” funkciót is.

Mit is jelent tehát az őrsvető példája, amikor ez a bizalmi viszony kiépült az őrre és közte?

Cserkész korosztályban az őrsvető nem csak simán egy példa a gyerekek számára, hanem egy másolandó példa. Az őrstagok kikérik véleményét praktikus dolgokkal kapcsolatban, sok szokásban követik őt, amit az őrsvető tesz – főleg portyán, cserkészszabóri környezetben –, leutánozzák. Ha az őrsvető cserkészügyességekben nagyon határozottan cselekszik, az az őr tagjai között egy nagyon „menő” dolognak számít, és minden őrstag el szeretné sajátítani az őrsvető által birtokolt cserkészképességet.

Azonban nagyon kell figyelned, hogy tényleg következetes és határozott legyél. Ha pedig hibáztál, ismerd be és tedd jóvá!

Mi is az, amiben az őrsvezető példaként áll az őrsé előtt?

- Cserkészképességei nagyon jók, ügyes, a cserkészprogramokon rátermett és megold minden problémát.

- Magánéletében példaértékű, mások számára „menő” tevékenységeket végez: jól tanul – vagy ha épp nehézségei vannak, annak megoldásán dolgozik – sportol, zenél, építő jellegű hobbija van (ez lehet akár horgászás is, de táncról kezdve bármi). Azt kell mindenképp szem előtt tartani, hogy az őrs tagjai előtt az őrsvezető magánéletének olyannak kell lennie, mint amilyenek ők is szívesen lennének pár év múlva.

Mik lehetnek ezek a hibák?

- Nem készül megfelelően az őrsgyűlésre.

- Cserkész táborban destruktív, konfliktusai vannak a többi vezetővel.

Csapatprogramon nem áll ki eléggé az őrséért (például nem vesz részt az őrs tagjainak közös megnyilvánulásaiban, látványosan nem foglalkozik az őrsével).

- Az őrsvezető „civil” életmódja nem példaértékű: nagy bulizások, túlzott alkoholfogyasztás, cigarettázás, rossz tanulmányok, trágár beszéd, rendezetlen párkapcsolatok. Ezek azok a hibák, amit az őrs is előbb-utóbb meg fog tudni, és értéktelétet von majd le belőle.

- Az őrsvezető saját hibás magatartását úgymond legitimálja őrsé előtt, azaz olyan cselekménynek állítja be, mint amivel minden teljesen rendben van. Például nem jár rendszeresen templomba, mert – szól a magyarázat – így is üdvözülhet, vagy épp bukásra áll egy tantárgyból – „úgysem fontos az a tanulmányaimban” magyarázattal – stb. Ezzel pedig hamis példát állít őrsé elé, hiszen azt sugallja, hogy ezek a tevékenységek helyesek, és az őrs tagjai is nyugodtan követhetik ezt a magatartást. Azonban ez nem a cserkésznevelés. Ez a negatív példa.

A bizalom kiépítése tehát nehéz dolog, de még az elvesztés után sem lehetetlen! Kiépítésére, vagy épp visszaállítására a példaértékű cselekvés a leghatékonyabb módszer.

3.2. Az őrsvetető általános feladatai a cserkész korosztályban

Őrsvetető lettél (akár most, akár évekkel ezelőtt), megbíztak egy őr vezetésével, és 6-10 cserkészjelöltet vagy már cserkészsed van.

Ez nagy élményt és nagy feladatot is jelent: foglalkozni kell velük, ez pedig komoly felelősség a te korodban.

Felelős lettél értük: te vagy őértük, és nem ők teérted. Azaz ha valamilyen feladatot végre kell hajtaniod csapat- vagy rajparancsnokod kérésére, azt nem a vezetőidért, hanem a rád bízottakért teszed! Együttműködve a vezetőiddel!

Melyek az általános **feladataid** a cserkész korosztályban? Először is, az **őrsgyűlések** időpontjaiban kell megállapodnod. Ebben a szülőkkel is egyeztetned kell. Számos különóra, edzés és szakkör között kell megtalálni a helyét az őrsgyűlésnek, egyeztetve a te időbeosztásoddal. Ez nem lesz könnyű, és előfordul, hogy valakinek nem lesz jó. Ha már kiscserkész korotoktól együtt vagytok, akkor próbáljátok tartani a már kialakult őrsgyűlés időpontját, hisz így az őrstagjaid és családjuk is könnyebben tud tervezni. (Ebben segít, ha a nyár folyamán is tartasz ős-ke-t a megszokott időpontban.)

Fontos tudatosítani a szülőkkel, hogy a cserkészlet közösség, és évekre tervezünk a közöségeinkkel. Éppen ezért jó, ha az első évben (ha most indultok, akkor most) az egyeztetésnél rajparancsnokod/csapatparancsnokod is jelen van, hiszen tinédzserként felnőttekkel tárgyalni nem egyszerű.

Ha az időpont megvan, már „csak” annyi a dolgod, hogy megtartod az őrsgyűléseket! Hogy ezekre felkészülj, tervezz, értékelj. Ne feledkezz el a munkatervírásról, legyen az félévi, heti vagy őrsgyűlés munkaterv!

Feladatod még némi **adminisztráció**, begyűjteni az őrstagok alapadatait, (amit csapatparancsnokod (vagy megbízottja) megad az ECSET alapján), illetve a szülei elérhetőségeit a megfelelő **kommunikáció**hoz. Te is, és raj-, illetve csapatparancsnokod is így tud tájékoztatást adni az őrsi, raj- és csapatprogramokról, eseményekről, ebben bátran használd az online felületeket, ha a szülők, őrstagok is olvassák ezeket (e-levél, közösségi oldalon csoport stb.). Te például így tudsz őrsi túra előtt tájékoztatót küldeni, a rajparancsnokod a portyáról információkat küldeni, a csapatparancsnokod pedig szülői értekezletre hívni a szülőket. Mindemellett a **személyes kapcsolat** is nagyon fontos a szülőkkal, az őrsgyűléseken kívüli kapcsolat a gyerekekkel. Éppen ezért évente egyszer igyekezz cserkészidet (lehetőleg a rajparancsnokkal, de első alkalommal mindenképpen) **meglátogatni az otthonukban**. Sok mindent megtudhatsz róluk, amit másként nehezen. Megértheted viselkedésüket, reakcióikat. Mint őrsvezető ezeken felül **szervező**ként is feladatokat fogsz kapni az őr részére. Ez lehet az őr által közösen végrehajtandó szolgálat, feladat, vagy lehet egyéni is, amikor pl. az őröd **próbáztatásával** kapcsolatban kell ezt-azt megoldanod. Ezen felül egyéb **csapat-, rajrendezvényeken** is lehetnek szervezői feladataid: pl.: **akadályverseny** állomása, **forgószínpad** szervezése, jelmezversenyen zsűrizni stb. **Portyán és táborban** ellátandó teendőd összetettebbek, és függnek a csapatotokban lévő szokásoktól, feladatleosztásoktól is.

Vezetői közösségbe is tartozol, ami segíti vezetői munkádat. Itt van tere a vezetői kérdéseknek, problémáknak, örömeknek. Itt van helye a vezetőknek szóló információknak, pontosításoknak, és azoknak is, amiket nem értesz. Fontos, hogy az információáramlásban kulcsszereped van, hiszen rajtad keresztül jut el az információ a csapatvezetőségtől a csapattagokhoz és bizonyos esetekben a szülőkhöz is!

Foglalkozz saját magaddal is, hiszen te magadnak is fejlődnöd, tanulnod és töltődnöd kell. **Önnevelési** és **önképzési** kérdéseikben támaszkodhatsz raj- vagy csapatparancsnokodra, illetve **lelkivezetődre**. Ez annál is inkább fontos, mert így magad is jobban készülhetsz fel az őrsi foglalkozásokra, illetve kérdezní az őrstagok alapvetően tőled fognak.

Az utolsó évben érintett leszel az ŐVVK-ra jelöltek kiválasztásában. Készül fel erre, figyeld az őrstagjaidat, és tegyél javaslatot, és véleményezd a felmerült ötleteket!

Ne feledd, saját korosztályú őröd mellett vállaltál vezetői szolgálatot! Járj te is kósza/vándor/ felnőtt őrsgyűlésekre, hisz példa vagy, és itt fejlődni, kapcsolódni és töltődni is tudsz egyszerre!

3.3. A cserkész korosztály különleges vezetési kihívásai

A cserkész korosztály nevét kölcsönözte az egész mozgalom. A cserkész korosztály három nagy területen kell, hogy fejlődjön: egymás elfogadása – azaz igazi cserkésztestvériség megélése; önmagukra és egymásra utaltság – képesség és talpraesettség fejlesztése, és a közösségi erő felismerése; edzettség, talpraesettség és helytállás – azaz készen lenni, résen lenni bármire, amit elének hoz az életben az Úr. Ettől lesz vérében cserkész, aki Bi-Pi szavai szerint a „nem lehetőség” kifejezésből kirúgja a „nem” szót.

A cserkész korosztály nagy kihívása: a rendelkezésünkre álló, maximum négy év alatt újoncból **igazi cserkészt faragni**, akinek a sejtjeiben van a cserkészies magatartás, tudatosan és ösztönösen a törvény szellemében él, és mindennapos megélése a fogadalomnak alapvető és mindennapos tette.

Ez a négy év szoros, és pont elégséges idő, hogy egy, a 21. század hajnalán szocializálódott gyermeket bevezessünk ebbe az életformába, amelyet magáévá is tesz, és otthonosan mozog benne. Mondják cserkész körökben, hogy szinte már ránézésre látszik valakin az, hogy cserkész-e: a mozgásán, beszédén, gesztusain, mimikáján. A cserkészvezetőnek éppen az a küldetése, hogy „átlagos” gyerekből ilyen „kiköpött” cserkészt indítson el a boldogulás ösvényén.

Rendeződjünk őrsbbe!

Bi-Pi felismerte, hogy a kamaszodó fiúk előszeretettel verődnek bandákba (ahogy a lányok is körökbe), vagyis számukra – nagy általánosságban – ez a szerveződési szint a legvonzóbb, itt tud a személyiségük megfelelően kiteljesedni. Az őrsi rendszer bevezetése telitalálatnak bizonyult, és azóta is a cserkész módszer egyik eleme – azaz nélküle nincs cserkészlet.

A cserkész korosztályban az őrben betöltött szerepek és a vezetői szerepek kialakítandóak, vagy ha van kiscserkész korból előélete az őrnek, akkor átvértékelődnek. A gyerekek elkezdenek jobban figyelni egymásra, elkezdni érdekelni őket a társuk is, kezdenek kimozdulni a kisgyermeki én-központúság korlátai közül. Közösségre vágnak, ahol elfogadják, megértik őket, és amely közösség tagjaival jóban-rosszban összetartanak, miközben élménydús kalandokon mennek keresztül együtt, egymást segítve. A nagyfokú önállóság később lesz számukra érdekes, ahhoz még nem elég érettek – az őr ilyenformán egy védőháló is, mert az élet nehezebb pillanataiban nem egyedül kell helyt állniuk, támaszkodhatnak a társakra és főként az őrvezetőre.

Ez az a korosztály, amelynél a közösség hosszú távú életére erősen kihat, hogy **milyen az őr**. Ha egy cserkész korosztályba lépőt egy őr elégedett és otthonos tagjává tesszük, ahol kiteljesedhet, akkor az a cserkész sokáig marad a közösségében – és ezáltal a közösségük sokáig fog élni. Az őrben benne van az a megtartó, életre nevelő erő, amely a cserkész-tünkben olyannyira vonzó. Az őr az a közeg, ahol látható tagjainak egyénisége, képessége, amit az őr többi tagja is mind ismernek és elismernek, ez pedig egy rendkívül fontos, tapasztalat, önismereti elem.

Az űrsi közösség kialakítása

Ehhez a korosztályhoz a kulcs a jó űrsi szellem, amelynek kialakításáért és fenntartásáért elsősorban az űrsvezető a felelős (kialakításáért az űrs életének kezdeti szakaszában!). Mindannyian tudjuk a célt, hogy „legyen jó az űrsi szellem”, de vegyük figyelembe eme nemes célhoz vezető rögös út megannyi buktatóját.

Az indulásnál az első kihívás: az űrs minden tagja egy más világ, egy külön történet, amelyet fel kell fedezni. Az elején ebben természetesen az űrsvezetőnek kell élen járnia: **nagyon jól meg kell ismernie** az összes űrstagját. Ez nem egyszerű feladat, a cserkészek odafigyelnek a legapróbb jelekre is. Példának okáért, hogy otthonosan érezze magát valaki az űrsben, tudniuk kell egymás nevét. Ebben az őv jár elöl jó példával. (Emlékezzetek, mit tett Hófehérke a törpék házában: megtanulta a nevüket, és amikor találkoztak, mindegyiket már a nevén szólította: a törpék el is voltak bűvölve.) Létszámfüggő is a dolog természetesen: egy mégoly odafigyelő űrsvezető is megküzd azzal, hogy mindenkit egyformán megismerjen, s nyolcnál több tag esetén az agy óhatatlanul elkezd klikkekben gondolkodni (az „okosak”, a „nótáfak” stb.).

Jól kezdődik az űrsi élet, ha az újoncok azt érzik, hogy itt megkülönböztetett figyelmet kapnak a kortársaik között, amelyet eddig valószínűleg csak a családjukban kaptak. Így ők is fokozatosan (ki előbb, ki később) megnyílnak. Az első hetekben — talán kissé „izzadság-szagú”, főként az űrsvezető által levezényelt — programokon lehetőségük van végre a másikat is megismerni, igaz barátságokat kötni.

A korosztályi vezetőnek elő kell segítenie egymás megismerését célirányos játékokkal, programokkal. Mint mindenhol, itt is **fontos a jó kezdés**: ha már az első hónapban (ezért van az évkezdő csapattúra), negyedéves elmegy az űrs pl. túrázni, ott repülőrajtot vehet a kezdeti ismerkedési szakasz (ideális lehetőség az űrsi teljesítménytúra alkalmá). Fordítson az űrsvezető gondot arra, hogy ne csak ő mondja meg, hogy mi lesz a következő lépés, hanem tartsanak kupaktanácsokat. Tervezetten fordítsunk időt néha egy-egy beszélgetésre vagy vitára, mert pont ezek azok a helyzetek, ahol az űrs tagjai megérezhetik, hogy fontos részei az űrsnek, véleményük, gondolataik fontosak és számítnak. Ha kialakul egy hosszabb eszmecsere pl. az űrsi zászló kinézetéről, annak örülünk, mert ez azt mutatja, hogy az űrs tagjai is magukénak érzik, elhiszik, hogy számít a véleményük, és elkezdtek űrsben gondolkodni.

Más világok harca

Miután az űrstagok megismerték egymást, újabb kihívással kell szembenéznie űrsvezetőnek. Minden bizonnyal be fog következni az az állapot, amikor az űrs néhány tagja kicsit elkezd „kóstolgatni” a többieket, rosszabb esetben komolyabb atrocitása is sor kerülhet az űrsön belül. Ez egy természetes folyamat, amiben a megfontoltság komoly szerepet játszik! Vigyázni kell egymásra, hiszen lehet sérülés is a vége. Itt komolyan előjön az őv felelőssége!

A cserkész korosztályban (pontos ideje függ az űrs alakulásának idejétől, új tagok belépésétől) találkozhatunk a pszichológiában ismert csoportképződési állomással a viharzással (storming), amely egy elengedhetetlen állomás az összetartó űrs felé vezető úton.

A gyerekek, ahogy felismerik magukat egy kisebb közösség részeként, ösztönösen kipróbálják az oroszlánkörmeiket. A kezdeti ismerkedős szakaszban, ha megtanulták az űrs részeként pozicionálni magukat, onnantól az fogja érdekelni őket, hogy meddig mehetnek el akár az űrstársaikkal, akár az űrsvezetővel szemben. A saját egyéniségük tombol ilyenkor, a legfontosabb feladat pedig az, hogy ennek adjunk teret ésszerűen, de adott pillanatban egyértelműen és következetesen húzzuk meg a határokat, hogy nem, ezt már nem lehet.

A folyamat **eredményeként kialakul valamifajta sorrendiség, amelynek alapját a személyes határok**, hatóerők, a közösség teherbírása jelentik.

Ilyen helyzetekben nagyon fontos, hogy az őrsvezető maradjon meg az ami: az őr vezetője! Őrizze meg a hidegvérét, és mindig legyen tisztában azzal, hogy mit miért tesz. Segítségére vannak ebben az erkölcsi törvények (pl. Tízparancsolat), valamint a cserkésztvörvény is. Ismerje fel, hogy ha kezelendő helyzetbe kerülnek (pl. egy csípős megjegyzés már túlmént a jó ízlés határán), és abban a pillanatban, az esemény súlyának megfelelő stílusban kell rámutatnia, hogy az őrstag az ilyen jellegű megnyilvánulásaért kérjen bocsánatot, és a jövőben az illetet mellőzze. Egyaránt fontos, hogy megtaláljuk az egyensúlyt a megengedő és a túlérzékeny vagy szőrszálhasogató működés között. A „megfelelő módon, megfelelő időben” való közbelépés művészetét idővel és tapasztalattal lehet megtanulni, talán épp ezért olyan szép és izgalmas küldetés az őrsvezetés!

Fontos kiemelni, hogy az őrsvezető legyen tudatában annak, hogy bármennyire is szeretne – esetleg – vezetettjei csínyjeiben benne lenni, a megfontoltságot kell képviselnie. Tudomásul kell venni, hogy vezető – akinek felelőssége van – és vezetett – akit irányít a vezető – között mindig is lesznek különbségek. El kell jönnie annak – az esetenként fájdalmas – pontnak, amikor az őrsvezető és az őr tagjai véleményükkel ellentétes oldalon találják magukat. Az őrsvezetőnek tudnia kell, hogy hol a helye, bizonyos helyzetekben akkor is megálljt kell parancsolnia, ha ezzel „ünneprontóvá” válik. Az **őrsvezetés sokszor lemondással jár**, számos esetben olyat kell tennünk, ami inkább a felelős vezetői hozzáállásához kötődik, és esetenként felülírja a jófej és vidám fiatal kedve szerinti döntést. A csínyekből való kimaradás azzal jár, hogy **a vezető néha magára marad az őrseivel szemben**. Ezt sajnos fel kell tudni vállalnia, mert az őrsvezető vezető, és neki kell megmutatnia, mi a helyes út.

Ne feledjük, itt még csak 10-14 éves gyerekekről van szó, az erkölcsi érzékük még fejlődik, és tanulják, – ezen helyzetek által is – mi a jó és mi a rossz. Pont ezért van szükségük egy tekintélyes vezetőre. A vezető ilyenkor meg kell, hogy értsen azt, hogy bár úgy tűnik, hogy túl merev viselkedés szembemenni az egész őr bandaszellemevel, de ha a cserkésztvörvény vagy pusztán a józan ész ezt követeli, akkor hosszabb távon sokkal többet segít az őrseinek azzal, ha megérteti velük, hogy ezt vagy azt miért csináljuk másként, mint ha a pillanat örömeiért feladná ezeket a sokkal értékesebb erkölcsi elveket. Elég ugyanis egyszer belemenni a csínybe, utána már beszélhet törvényről, próbálhatja nevelni őket, folyamatosan az orra alá fogják dörgölni azt az egy „eltévelyedést”.

Nézd meg az őrset, megismered a vezetőjét

Az őr formálódása közben természetesen sort kell keríteni a cserkészstudás elsajátítására is. A cserkészélet legnagyobb vállalkozása, az igazi kihívásokkal teli nyári tábor. Ez azt jelenti, hogy ha valakiből cserkész faragunk, elengedhetetlen, hogy megszerezze azokat az alapvető gyakorlati ismereteket, amelyek alkalmassá teszik egy többhetes táborban való élményekkel teli részvételre.

Beszélgetni, zenét hallgatni, játszani mindenki szeret, és valljuk be, az ilyen jellegű időtöltéshez kevesebbet kell készülnie az őrsvetőnek is. Bár esetenként tényleg van helye „lazább” őrsgyűléseknek, hosszú távon az őr igazán abból kap, ha az őrsvető megfelelően készül fel az őrsgyűléseire.

Az eddig leírtakból is látható, hogy **a munkatervet rendszeren el kell készíteni, a cserkész őrsgyűlésekre pedig rendszeren fel kell készülni**, mert összességében még mindig így jár a legjobban mind az őr, mind a vezetője. Ha valaki állandóan elismételi a tervszerű és/vagy a tudatos cserkész munkát, elodázza a felkészülést abból, amivel gazdagítja (neveli, képz, fejleszt) az őrset pl. a tűzrakásból. Ez legkésőbb a táborban lehangoló élményekhez vezethet, pl. az őrsi főzéseknél, amikor a szomszéd őr már jó étvágyat kiált, mi pedig még mindig dugdossuk a sokadik égő gyufaszálat az ötletszerűen felhalmozott farakásunkba.

Ebben a korosztályban még mindig erős a vezető (valamilyen mértékű) **másolása**, persze csak akkor, **ha az őrsvezető tekintélyt szerez** az őrstagjai előtt. Tekintélyt pedig a fizikai vagy szellemi adottságokon túl sokkal inkább odafigyeléssel lehet szerezni: élvezetes őrs-gyűlésekkel, vagyis csupa olyan tulajdonsággal és viselkedésformával, amelyre bárki képes, ha energiát szán rá. A másolás furcsa ilyen helyzetekben: ami jó azt nehezen, és esetenként rosszul másolják; ami rossz, azt gyorsan, és a mintán akár túllőve.

Kijelenthetjük, hogy az alábbi tényezők megléte szorosan összefügg egymással:

- a cserkész mivoltunk komolyan vétele, azaz a korosztályi cserkészélet megléte;
- vezetői munka komolyan vétele;
- őrsvezetésbe fektetett munka;
- őrsvezető, őrs magabiztossága;
- őrsvezető tekintélye;
- őrsgyűlések jó hangulata, élvezetessége.

Az őrsvezetőnek már csak emiatt is érdemes komolyan vennie a feladatát, mert onnantól, hogy megkapta az őrsét, ő is hatással lesz az őrsére, és ugyanígy az **őrs is hatással lesz rá**. Ha pedig elhanyagolja az őrsét, az meg fog látszani az őrs lelkesedésén, teljesítményén. Van olyan felelősségteljes őrsvezető, aki szeretné azt látni, hogy a rábízott őrs olyan semmilyen? Ez magának a vezetőnek is egy negatív élmény, amelyet utána nehéz helyrehozni. Viszont a fent elmondottak ellenpólusa is igaz: egy megfelelően irányított őrs lelkesedése, pozitív hangulata a vezető önbizalmának is jót tesz, a vezető személyiségét is építi, amely ugyanúgy visszahat az őrsre megint – így tudja őrsvezető és őrs kölcsönösen felépíteni egymást, amely végeredményben csodás jellemformáló erővel bír.

Ha már sikeresen kialakult az őrsi szellem, mindenkinek megvan a helye az őrsben, a vezetőt pedig elismerik, elkezdődhet az érdemi cserkészmunka. Lehet készülni az újoncpróbára, majd pedig a további korosztályos próbákra. Az őrsvezetőnek mint a fő tekintélynek fontos feladata, hogy **példaadó magatartásával** mutassa az utat a vezetettjei előtt. Elsősorban példa abban, hogy ő is cserkész: van őrs, ahol tag, ahol éli a cserkészéletét, ahol önmagát fejleszt, neveli, erősíti tudásban, hozzáállásban stb. Példát kell adnia jellemben, vagyis hogy ő is a cserkész törvény szellemében él, nem bújik ki a feladatok alól, és segít, ahol tud. Valamint példát kell adnia cserkész tudásban is, hogy a vezetettjei lássák, nemcsak azért gyakorolnak olyan sok mindent, pl. tábori építkezést, hogy elüssék valamivel az időt, hanem azért, mert mindezt nagyon jól lehet alkalmazni éles helyzetekben is.

Összefoglalás

Összefoglalva tehát az alábbi kihívásokra kell felkészülnie egy cserkészvezetőnek:

- tisztáznia a cserkészéletének és a vezetői szolgálatnak a viszonyát;
- őrstagok megismerése, valamint annak elérése, hogy az őrstagok is ismerjék meg egymást;
- bizalmi viszony kialakítása az őrssel, de emellett meg kell maradni vezetőnek;
- alapos felkészülés minden egyes őrsgyűlésre, programra;
- példaadó magatartás mind a cserkészmunkában, mind az élet egyéb területein.

A lényegi kérdések ennél a korosztálynál is a legelején dőlnek el, utána már egyre nehezebb átformálni az őröt. Ha az őrsvezető és az őrse egymásra talál, akkor onnan már mondhatni spontán motiválják egymást az újabb eredményekre, élvezettel lépik meg az újabb szinteket. Valahol tehát ez a cél: állhatatos és összeszedett vezetői munkával az elején olyan őröt faragni, amely utána önállóan tör előre akár a csillagokig is – a vezető támogatásával és iránymutatásával, biztatásával.

A cserkész korosztályú vezető mesterművet alkothat! Hiszen az őr egy pedagógiai mestermű, amit egy vagy néhány cserkész korosztályi vezető formál, illetve saját maga is formálódik általa. Egy nagy kaland vezetőnek és vezetettnek is. Ehhez kívánunk minden cserkész korosztállyal foglalkozó vezetőnek jó munkát!

3.4. A cserkész űrs kűlsűsegei

Az űrs kűlsű megjelenésének, megnyilvánulásának elemeit, eszkűzeit hívjuk az űrs kűlsűsegeinek. Ez tűbbfűle lehet. Lehet fizikailag lűthato (egyenruha, zászlű, jelvűny, naplű stb.), őrűkszerveinkkel tapasztalható (indulű, csatakiáltás stb.) valamint lelki jellegű, nehezebben megfogható, pusztán őrűzhető bajtársiasság – szeretetkűzűsség – őrűzetartás, ami az űrs tagjai kűzűtt fennáll, mint az egyűvű tartozás őrűzése. Ezt az űrs tagjai tudják, őrűzik kifelű pedig műsok által „az egy jű űrs” vagy „ők egy őrűzetartű űrs” kifejezésekben nyilvűnul meg.

A kűvetkűzű fejezetekben ezekrűl olvashattok majd.

3.4.1. Az egyenruha a cserkészeknél

Az egyenruha több fontos funkciót is betölt:

- a cserkésztestvériség és a közösség kialakításának eszköze, szimbóluma;
- tükrözi, hogy viselője tudatosan vállalja a cserkészlet értékrendszerét, eszmeiségét;
- információkat is szolgáltat viselőjéről;
- és motivációs eszköz is.

A cserkész korosztály esetében egy újonc őrsnél leginkább az egyenruha megszokása, viselete fontos. Akik már voltak kiscserkészek, rendelkeznek egyenruhával, amit viselhetnek is, akik most érkeznek a csapatba, azok – ha jó példát látnak – vágyani fognak arra, hogy ők is kifejezhessék csapathoz tartozásukat a cserkészkiöltés viselésével.

Fontos, hogy természetessé váljon számukra, hogy a rendezvényekre (túra, rajnap stb.) egyenruhában érkeznek, és ott is abban vannak. Az egyenruha viselése az otthoni indulással kezdődik, tehát abban indul el, és abban érzéki a programra. Ahogy te is mint őr, mert a vezetés elsősorban példaadás.

Az elsődleges nevelési célunk a korosztályban, hogy megértsék és megtapasztalják a közösséget és a testvériséget. Az egyenruha tökéletes eszköz arra, hogy az őr tagjai egy közösséggé váljanak. Adj nekik lehetőséget arra, hogy megalkossák az őrsi jelvényüket, ami még inkább összefűzi az őr tagjait, és azt is viselhessék ingyükön.

Cserkészeknél az eddigi egyedi, csapatra jellemző nyakkendő helyére lép az egységes, mindenki által használt, cserkész korosztályi nyakkendő. Ez egy nagyobb testvériség látható jelének viselőjévé teszi a cserkész.

Másodsorban az egyenruha viselésével tükrözik a fogadalmukban vállalt értékközösséget. Ez nagyon fontos az elköteleződésük szempontjából, hogy kifejezzék, ők igenis valahol ott vannak, és oda tartoznak.

Harmadrészt már sokféle programon tudnak részt venni (teljesítménytúrák, cserkésznap, regőstábor stb.), amelyek jelvényeket adnak a teljesítőknek. Így lesz az egyenruhájuk egyre színesebb és gazdagabb. Ez motiváló erőt jelent nekik, ahogy az őv-n vagy a rp-k-n megfigyelhető jelvények (pl.: a vk-s, a fent említettek korosztályi jelvényei stb.). Számos kérdésük van ezekkel kapcsolatban, és érdekli őket, miként lehet ezt vagy azt megszerezni. Ahogy a korosztály vége felé járnak, már a vk-s jelvények is elérhető közelségbe kerülnek. Fontos ez esetben is a mértéktartás, az egyenruha ne váljon ízléstelenül zsúfolttá, ne keltse a túldíszített karácsonyfa benyomását! A jelvények az általuk szimbolizált megszerzett tudásért, elsajátított készségeikért, átélte élményekért fontosak, nem pedig önmagukért.

Negyedrész pedig ez a korosztály már gyakrabban találkozik más csapatok azonos korú cserkészeivel, akikkel összefutva rácsodálkoznak az egyenruha sokszínűségére és izgalmas lehetőségeire.

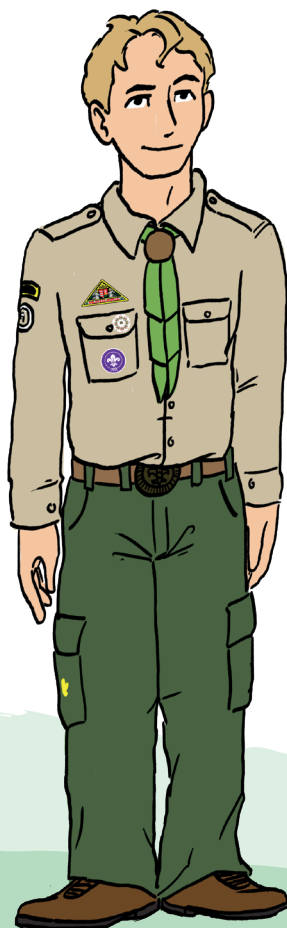

Külön gondot kell fordítanunk arra is, hogy szabályosan hordják az egyenruhát. Sokkal inkább a nemtörődomség az oka, mint a lázadás, hogy kitűrve, elcsúszva, foltosan... stb. viselik. Tanítsd meg nekik, hogy miként helyes, és miként kell viselni, hogy egymásra is büszkék lehessenek.

A szülőknek sokszor komoly anyagi megerőltetést jelent az egyenruha beszerzése, annak lecserélése. Segítsétek őket különféle lehetőségekkel, pl.: a használható állapotú, kinőtt egyenruhák megvásárlása, ezek továbbadása az újaknak, egyenruha-vásárlási támogatás biztosítása stb.!

Tegyéél azért, hogy az egyenruha fontosságát vezetőtjeid is megértsék! Ne szükséges rossz lássanak benne, hanem egy szerethető viseletet, amely a közösség egyik összekapcsoló ereje. A cél, hogy büszkék legyenek cserkész mivoltukra és az ezt kifejező egyenruhára, bátran és örömmel viseljék!

3.4.2. Az őrsi induló és csatakiáltás

Az őrsi egységet segít megteremteni és fenntartani a közösen megírt őrsi induló is. Ez rendszerint valamilyen népdal vagy katonadal dallamára írt szövegváltozat, amely az őr életéről, illetve tagjairól szól. Fontos, hogy népdalokat vagy katonadalokat vegyünk alapul, és ne műdalokat: ez cserkészletünk népi kultúráját ápoló hagyománya is.

Érdemes évente vagy táboronként megtoldani egy-egy (két-két) versszakkal, mert így nem lesz unalmas, és idővel az őr története is nyomon követhető.

Az őrsi induló segít a belső egység megteremtésében is, amellett, hogy kifelé is jó hangzik, hiszen egy jó őrsi induló a közös ötletek, élmények, tréfák formába öntött változata. Természeteszerű, hogy az őr „legpoétább” tagja írja le, de a közös munka elengedhetetlen. Fontos, hogy az őrösről szóljon, és előnyeit, pozitívumait mondja el, más őrök negatív említése nélkül.

Az őrsi induló mellett számos más őrsi éneket találhatunk ki, menetdalt, népdalok vagy populáris dalok átköltött változatait. Ahogy az őrsi indulónál, ezeknél is ügyeljünk az izlésességre, a vállalhatóságra: az őr által énekelt dalok a külvilág felé is képviselnek minket, illetve a cserkészetet. Ezért figyeljünk az előadásmódra is, az üvöltözés, a harsány, hamis „énekés”, a „csordavokál” nem vet jó fényt az őrre.

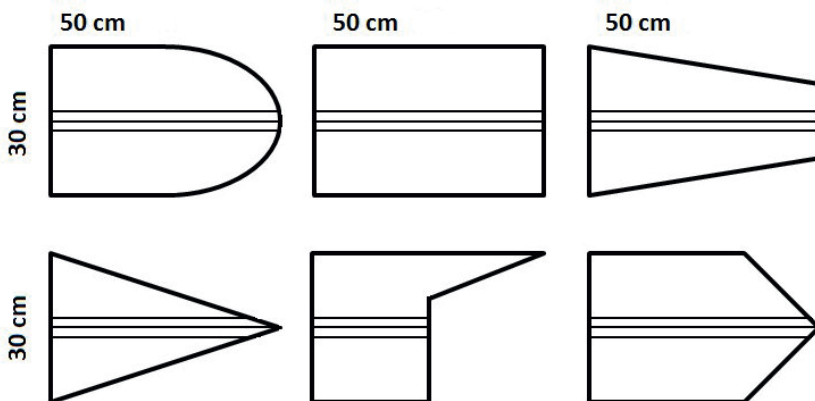
A csatakiáltás tulajdonképpen az őrsi induló rövidebb és hangosabb formája. Minél frappánssabb, annál jobb! A csatakiáltásnál használhatunk mozdulatokat, lehet saját koreográfiája. Előfordulhat, hogy egy-egy alkalomra új csatakiáltás(-változat) készül.

3.4.3. Az őrsi zászló

Az őrsi zászló az őrs egységének leginkább látványos megnyilvánulása, az őrsi egység legelterjedtebb kifejezője. Kisméretű, általában 50x30 cm, alakja is lehet változatos. Természetesen lehetnek kisebb kiegészítések (pl. amikor a zászló felső szélén hosszú szalagban végződik, az meghaladja ezt a méretet). Alapszínei lehetnek csapatonként egységesek is, de leginkább az őrs által választott színeket használva egyik oldalán az őrsi névadó, csapatszám és nemzeti szalag, másik oldalán az őrs neve található.

ŐRSI ZÁSzlÓALAKOK

Amennyiben kétszínű a zászló, úgy a nemzeti színű szalag takarhatja az anyagok összevarrását. A zászlórúdra – ami 2-3 cm átmérőjű, erős, 2 m-es „cserkészbot” –, alul felül és középen elhelyezkedő szalagokkal rögzítjük. Az a legjobb, hogyha közösen készítjük el, de tekintve, hogy ez 10-11 éves „kezdő” cserkészekkel lehet nehezen kivitelezhető, legtöbbször az őrsi tagjaink édesanyjai készítik el részben vagy egészben. (Ez is lehet hagyomány a csapatnál, és segíthet a szülőket bevonni, a jó szülői kapcsolat kialakításában is jól jöhet.) Törekedjünk arra, hogy az őrsi zászló készítéséből (még ha a szülők is hímnizik), jelentős szerepet vállaljanak cserkészeink is.

Ha már kiscserkész kortól együtt vagytok, és még rajzolt a zászlótok, akkor cserkész korosztályban hímezzetek egy újat közösen.

Az őrsi titokról ne feledkezzünk el, amit a zászló tartalmaz (beletehetjük a belsejébe), de hogy mi az, és hogy mi a jelentése, jelentősége, azt csak az őrs tagjai tudják. Ennek cserkész korosztályban is nagy az összetartó ereje.

A cserkész korosztály számára igazán fontos az őrsi zászló. Szeretik, büszkéik rá, megbecsülik, vigyáznak rá!

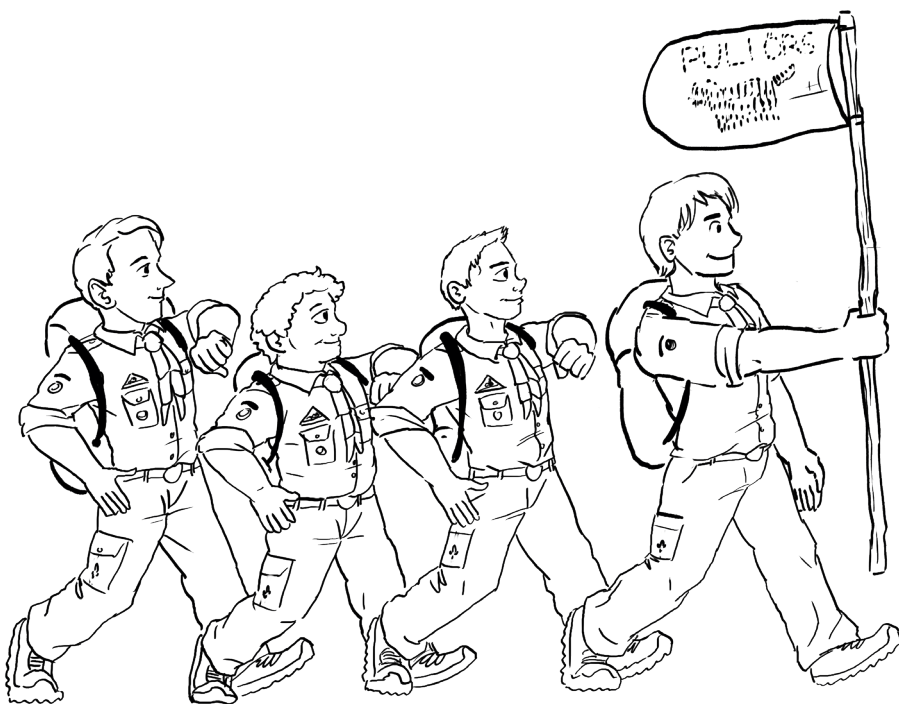
A zászló, ha őrünk jól működik, „szent”, őrünk tűzbe megy érte, s később az egyik legszebb emlék. A zászlót az őrs megalakulásakor még nem kell azonnal elkészíteni, de az első táborozáson már legyen velünk.

Felhasznált irodalom:

Edöcsény András: *Az őrsvetető*, MAK, Budapest, 1990

Bodnár Gábor: *Cserkészkönyv I.*, Püski, Budapest, 1989

3.4.4. Az őrsi jelvény, jelkép

Az őrsi jelkép az őrs egyik olyan önkifejezése, amely az őrsi egységet erősíti és támogatja. Elsőrendű kérdés, hogy mit választanak: legyen érdekes, tudjanak vele azonosulni, és tudjon számukra példává válni. A jól megválasztott őrsi állat (fiú őrsök) vagy növény (leány őrsök) az őrs szimbólumává válva egyet jelent az őrssel, az szerepel az őrsi zászlón is. Az őrsi jelvény minden tag egyenruhájának része, és jobb oldalon hordjuk, a hovatartozási jelvények körében (persze egy nyakkendőgyűrű is lehet őrsi jelvény), és büszkén hirdeti a viselőjéről, hogy ő is Pipacs, Hóvirág, Vércse, Vipera stb.

Tudjunk meg minél többet a választott jelképünkről, ismerjük meg vélt vagy valós tulajdonságait (akár tudományos ismeret, akár a mondavilág, mítoszok vagy néphitek alapján ráruházott tulajdonságról beszélünk). A jókat igyekezzünk elsajátítani, a rossz tulajdonságokat pedig saját rossz tulajdonságainkkal együtt próbáljuk meg visszaszorítani, megszüntetni.

E jelkép, jelvény formájában elkészítve bárhová felvarrható (őrsi pólóra, ingre, hálósáckra, esetleg nyomtatva őrsi bögrére is felkerülhet) – tovább erősítve, megjelenítve az őrsi egységet. Ereklje minden őrstagnak, később is, pl. amikor költözés folytán másik városba, csapatba kerül.

3.4.5. A cserkész őrsben alkalmazható egyéb szimbólumok

Őrsünk számos egyéb szimbólumot alkalmazhat: titkosírást, faragott őrsi zászlócsúcsot, közös szokásokat, őrsi rigmust, titkos jelszót, jelet, egyedi kézfogást, pulóvert, kulcstartót stb. Egyik legszebb, ha az őrsnek saját imája, imaszokása van. Például őrsi végén annyi mécses gyújtunk meg, amennyi hiányzónk van, és az őrsgyűlést záró ima után értük is imádkozunk.

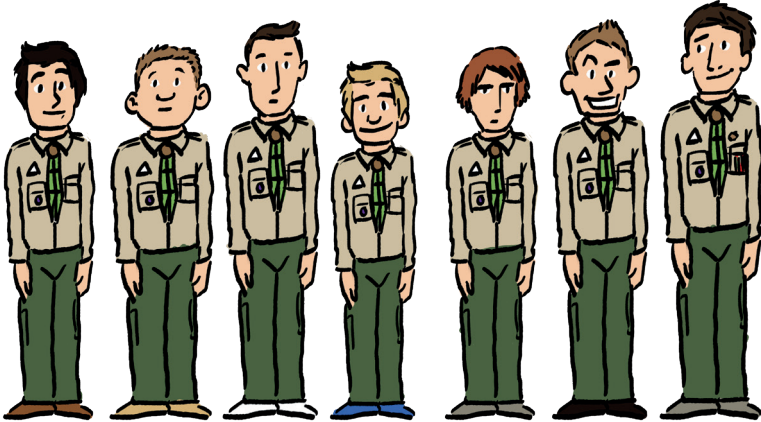
Őrsi egységünket kifejezhetjük még őrsi pólóval is, amin őrsi jelvényünk és esetleg az egyes tagok neve is szerepel. Őrsi jelvényt a cserkészingen is hordhatunk. Őrsi karkötőnk, lányoknál akár őrsi „egyen topánka” is lehet, sőt több csapatban alkalmazzák, hogy az őrsi zászló színeinek vagy az őrsi névadó jellemző színeinek (vö. Bi-Pi: Cserkészlet fiúknak) megfelelő szalagból az ing vállpántjára kis gyűrűt készítenek, ezzel is jelölve az őrshöz tartozást.

Az őrsi szimbólumok tárházának a képzelet szab határokat, készíthetünk őrsi bögrét, sálát, faragott gubacsot, ám sose feledjük, ezek a külsőségek valóban csak külsőségek maradnak, ha nincs benne őrsi szellem, azaz az őrs tagjainak egymás iránti szeretete. A külsőségek elkészítése, megvalósítása nem maga a cél, hanem az eszköz őrsünk építésére.

3.5. A cserkész őr életé, a korosztályi cserkészélet jellemzői

Cserkészek. Legtöbbször ebben a szóban az összes cserkészt értik, kicsiket, nagyokat egyaránt. Ha jobban kibontjuk a szót, kiderül, hogy ez egy korosztályi lépcső. Már nem kiscserkész, tehát már nem a legkisebbek közé tartoztok. Nem is vezetők vagytok, tehát még nem olyan idősek, hogy vezetőként szolgáljanak őrstagjaid. (Hidd el, eljön hamar ennek az ideje is). Töltekek vannak fiatalabbak és idősebbek is. Mondhatni a csapat „közepe” vagytok.

Rád, megbízható őrsvetetőjükre mindig számíthatnak, de már egyéni feladatokat is kell végezniük, akár őrön vagy csapaton belül. Mint idősebb testvér állsz a közösség élén, segíted a döntéshozatalban az őrstagjait.

A gyerekek érdeklődése és képessége segít neked is a változatos programok kialakításában. Cserkész korban a megfélelítő játékok és az érdekes, tanulságos kalandok azok, amelyek meghatározzák a korosztályi programját, és segítik az őrstagok fejlődését. Közös „vállalkozásokban” kamatoztathatjátok tudásotokat, próbálhatjátok ki ötleteiteket. Ne feledd, ez a korosztály még igen fogékony. Sokkal inkább készek cselekedni, mint gondolkodni. Nagyrészt a te feladatod ezen energiákat hasznos mederbe terelni! Erre a legjobb lehetőség az őrsi rendszer, azaz az őr, aminek csapatparancsnokod, rajparancsnokod bizalmából, és saját magad hozzáállásának eredményeként vezetője lettél. őröd életéért, működéséért te vagy tehát a felelős. Az őrsi rendszer az egyik legjobb nevelési eszköz, őröddel tulajdonképpen bármit meg tudsz csinálni. A cserkészlet célja a nevelés, formája az őrsi élet, eszközöket a vezetőképzőben és a rajparancsnokod által kiadott munkatervben találsz. Határ a csillagos ég! Minden egyes alkalommal egy-egy próbapontot vegyetek át. Fontos, hogy a lehető legkevesebb elméleti anyag legyen elméleti. Ami elmélet, azt is gyakorlatban mutasd meg pl. a történelmet a múzeumban, ne pedig könyvből, de az énekeket is élőben, táborútnál, őrsi pihenőnél stb. A hitbéli dolgokat is könnyebb szolgálat közben a templomban megérteni, mint a padban ülve. Ebben a korban még fontos a kalandos, de már nem kiscserkészes keretmese. Egyes őrsi foglalkozások lehetnek úgy kerettörténetesek, hogy feladatot, kihívást állítanak az őrstagok elé.

Fontos, hogy ne csak részvételt igénylő programokat adj az őrstagjaidnak, mivel a cserkész-szet nem erről szól. Az ilyen programokat hamar megunják, hiszen nem kell „aktívkodniuk”, csak ott lenni. Olyan feladatokat kell adni, ami a számukra kihívással teli, „oda kell tennie magát a cserkésznek”, kellően izgalmas és lehetőleg csak őrsileg tudják sikeresen megoldani. Ezek adják számukra a közösségi élményt, ami visszahozza őket újra és újra, és ezek által tudsz hatni rájuk. Ez óriási dolog, hiszen az iskola és a család mellett te „mindössze” 1,5-2 órát látod őket hetente, de te adhatod meg nekik az önfeledt kalandot, cselekvést! Azaz egy-egy feladat pl. krumplicsúrolás is éppúgy összehozza az őrsöt, mint egy-egy akadályverseny, vagy szolgálat. Mindezek a feladatok adják a „programot”.

Fontos, hogy megismerjétek egymást. Erre jó alkalom, ha születésnapkor, névnapkor felköszön-titek egymást (készítsetek őrsileg ajándékot az ünnepeltnek). A nyári szünetben is látogas-sátok meg egymást (egyeztess a szülőkkel!), vagy 1-1 őrsi lehet egyszer-egyszer valakinél.

Őrsöd téged is ismerjen meg, ne csak te tudj róluk meg mindent, hiszen így leszel elfoga-dott, s ha mindannyian kölcsönösen szeretetben ismeritek egymást, az lesz az őrs szelle-mi-lleli alapja, összetartó ereje.

3.6. Az EINK-dimenziók szerinti élet

A cserkész korosztály átmenet a kiscserkész-szet és a kószalét között, ez cserkész-szetünk legszelesebb korosztálya. Az EINK meghatározása szerint az általános iskola felső tagozatos gyermekei alkotják, azaz az 5. osztály elejétől a 8. osztályig tart. Ők a zöld nyakkendő-sők, amelyet a cserkész újoncpróba teljesítésével nyernek el.

Lelki élet

*Aktívan részt vesz a hívő közösség éle-tében. Önállóan részt vesz, feladatokat lát el, elvállal a szentmisén, istentisztele-ten, érti annak menetét, keretét.
Nyitott Isten üzenetére. Rendszeres lelkiisme-retvizsgálatot végez.*

A cserkész őrs őrsvezetője tehát jelentős kihívás elé áll:

- az őrs tagjaiban hitük elmélyülésével, átalakulá-sával kérdések merülhetnek fel, melynek megvá-laszására az őrsvezetőnek a maga szintjén készen kell állnia;

- minden bizonnyal lesz olyan kérdés, melyre nem tudsz azonnal választ adni, ne szé-gyeld, ha valamit nem tudsz, irányítsd cserkész-szedet egy segítőkész lelkievezetőhöz;

- a gyermeki, naiv hit kiskamasz-szorkorba érve átalakul, összetettebbé válik;

- igényők lesz a kötött imák, imaalkalmak mellett az elmélyültebb, személyre szabot-tabb, egyénibb imaformákra.

Praktikus ötletek:

- Megfelelő alkalom lehet az imaélet elmélyítésére akár egy őrsi tűz, Bi-Pi tűz.
- Őrsi ima írása, mely a közös könyörgésekkel és hálaadásokkal segít közös célokat kitűzni, és emellett formálhatja az őr identitását.
- Bibliai történetek közelebb hozása dramatikus játékok alkalmazásával (játsszatok el egy-egy evangéliumi történetet!).
- Ima „kézzel foghatóvá tétele” pl.:
 - o fűzetek fel annyi gyöngyöt az őrsgyűlésen egy karkötőre, ahány emberért az adott héten imádkozni szeretnétek,
 - o ültessetek mustármagot a csapatotthonban, és gondozzatok, ez szimbolizálja az őr hitének növekedését Isten felé (cserépre írhattok Bibliai idézetet),
 - o montázs készítése újságból kivágott képekből az őrsgyűlésen Istenről,
- ki számunkra a Jóisten?
- Minél több ima a természetben. E módszernek a célja, hogy a természet szépségén keresztül csodálkozzanak rá őrstagjaid Isten nagyságára és teremtő erejére.

Érzelmi terület

Felismeri saját érzelmi megnyilvánulásait, azokra képes reagálni (öntudatosság). Saját érzelmeitől függetlenül tudja cselekedeteit (önirányítás). Képes lelkesülni a közösségben és közösségért végzett munka iránt (önmotiválás). Képes felismerni a környezetében élők alapvető érzelmi megnyilvánulásait, és megérteni, valamint értékelni mások cselekedeteinek indokait. Képes közösségein belül a másokkal való együttérzésre (empátia). Korosztályi szinten képes kapcsolatok kialakítására és fenntartására (kapcsolatteremtés).

A cserkész őr őrsvezetője tehát jelentős kihívás elé áll:

- azonos korú fiúk és lányok érzelmi fejlettsége között olykor szakadék tátong. Míg a lányok ösztönösebben felismerik saját érzelmi megnyilvánulásait és azokra képesek reagálni, addig a fiúkat nehezebb rávenni, hogy beszéljenek érzéseikről;
- kihívást jelenthet a lányoknál a túlzott érzelmi aktivitás, a túlérzékenység, érzelmileg sérülékenyebbek, nem állnak stabilan a világban;
- a cserkész korosztályú fiúkat jobban lefoglalják a jelen dolgai, valamint kínosnak érzik mélyebb érzéseiket egymás elé tárni.

Praktikus ötletek:

- Fordíts figyelmet arra a cserkészév során, hogy minden őrstaggoddal tölts el legalább egy órát kettesben, akár meglátogathatod őt otthon is.
- Az érzelmi skála színesítésére játszatok szituációs játékokat, ahol az adott szituációt valamely érzelmi állapotban kell előadniuk a szereplőknek és az érzelmi állapotokat minél többször váltogassátok a szituáció során (például a szerelmes vevő egy liter tejet akar venni az ingerült boltostól).
- Ún. angyalok a nyári tábor során (húzzátok ki egymás nevét egy kalapból és a húzottak a tábor során kedveskedni kell titokban mindenféle ellenszolgáltatás és dicsőség nélkül).
- Érzelmi alapfogalmak közelebb hozatala játékokkal, például bizalomjátékokkal (őrstag a játék során valamilyen formában rá kell, hogy hagyatkozzon a közösségre); „társadalmi érzékenység” elmélyítése ability akadálypályával (egy-egy kihívást valamely testi/szellemi fogyatékokkal kell teljesítenie a cserkésznek pl. vakként padot kötözni).

Testi terület

Érdeklődésének változásai. Felismeri testének adottságait, fejleszthető tulajdonságait. Táplálkozása változatos, hajlandó az újdonságok kipróbálására.

A cserkész órs őrvezetője itt is jelentős kihívás elé áll:

- napjaink étrendjének torzulása a gyorsétterem-kultúra felvirágzása;
- testi tisztaságunk iránti igényesség kialakultságának esetleges hiánya;
- lustaság, testi restség kiküszöbölése;
- helyes önértékelés kialakítása a testi adottságairól.

Praktikus ötletek:

- Építsetek táplálékpiramist nagy papírdobozokból vagy (kevesebb felkészülés-sel) WC-papír gurigákból, építőkövekből is. Figyeljete a szénhidrát-fehérje-zsír kb. 60-20-20%-os elosztására.

Tetszőlegesen variálható mindenféle szabállyal: Mindenki válasszon magának egy kockát, és próbálja elhelyezni, lehet bele tenni vadabb ételeket is, mint pillecukor vagy pirított sáska, csodás alkalmat ad ismertetni a gyerekekkel, hogy mi micsoda, miben van, és mennyit illik enni belőle.

- Maradjanak csapatokban, kapjon minden csapat egy üres tányért és egy ételt (pl. paprikáskrumpli, sajttorta), ehhez kell a tápanyagtartalmat a terem másik végében található asztalról a tájába szállítania. Az asztalon minden tápanyagfajtát más-más színű papírfecnik jelölnek (pl.: fehérjét fehér, szénhidrátot sárga), szívószállal kell továbbítani ezekből megállapodás szerinti mennyiségű fecnit (pl. kétfős csapat esetén 12 db) a tányérba, az étel tápanyagtartalmát utánozva. A leggyorsabb csapat nyer, feltéve, hogy mindenki egyetért a színválasztásukkal. Nehezíthetünk színben egyező mosogatószivacs-darabokat (ezeket nehezebb elvinni), vagy kelthetünk túleresletet, mondjuk zsírokból, hogy egy kis verseny is legyen. A szívószál alternatívája lehet a sok színes labda vödörbe továbbítása (ez esetben megengedett a csapatok közötti rablás), vagy a színezett vizek meregetése, (ekkor persze több kis tégely kell tányér helyett) ajánlatos fürdőruhában játszani. Aktívabb őrök ételfestékekkel színezett vizek szűrőseles-kifűjásos továbbítását is alkalmazhatják.

- Vidd őket minél többet a szabadba, játsszatok sportos programokat az őrsgyűlésen.
- Találjatok ki minél kreatívabb reggeli tornákat, hogy kedvet kapjanak a reggeli mozgáshoz.
- Bi-Pi tűz keretében beszélgetsetek arról, hogy milyen számotokra az ideális szépség.
- Önismereti játékok a saját testi-lelki értékeik felismerésére és fejlesztésére.

Értelmi terület

Nyitott az új ismeretekre, melyeket már tágabb környezetéből is képes befogadni. Az új ismereteket képes tapasztalatai közé beépíteni. Érdeklődése a külvilág felé fordul. Jó megfigyelővé válik. A valósághoz közelítő képet alakít ki a külvilágról. Következtetési képessége fejlődik, felfedezi az ok-okozati összefüggéseket.

A cserkész őr őrsvezetője tehát jelentős kihívás elé áll:

- a modern világban az információk korlátlanul és szűretlenül jutnak el hozzánk és így sajnos (tapasztalat hiányában) a gyerekekhez is;
- a cserkész korosztály tagjai még erősen befolyásolhatóak (például gondoljunk itt az ezt a korosztályt is megcélzó ifjúsági divatmagazinok fals és torz szépségideáljaira);
- kihívást jelenthet ebben a korosztályban az ún. funkciális analfabetizmus, azaz az a jelenség, hogy a gyerek képtelen összetett mondatok befogadására és feldolgozására, az írás-olvasás képességének alkalmazására bizonyos helyzetekben (levélírás);
- e korosztály tagjai számára erős véleménybefolyásoló szereppel bírhatnak a kortárs csoport vezérégyéniségei (bandavezérek, a „menők” az osztályban), ezzel szemben saját véleményüket nem igazán merik megfogalmazni.

Praktikus ötletek:

- Vitajátékok keretében bizonyos az e korosztály számára is megfogható témákról próbáljanak meg az örsgyűlésen véleményt alkotni.
- Próbáljanak meg álláspontok mellé érveket gyűjteni: Mit támogatunk és miért? Mi az, amit elutasítunk?
- Módszertani játék a világháló helyes használatáról.

Társas terület

Képes felismerni feladatait egy kis közösség életében (őrsének életében). Társai iránt képes a megértésre, elfogadásra.

A cserkész őr őrsvezetője tehát jelentős kihívás elé áll:

- a cserkész őr „klikkesedése”, az őrsön belüli szűkebb baráti társaságok kialakulása, melyből egyes őrstagokat kirekesztenek;
- a cserkész korosztály tagjai sokszor még nem kellően megértőek, elfogadóak: hajlamosak kirekeszteni maguk közül azt, aki valamilyen tulajdonságában másabb, gyengébb a többiekénél.

Praktikus ötletek:

- Önismereti játékok a saját testi-lelki értékeik felismerésére és fejlesztésére, s ezen keresztül az embertársaik megértőbb elfogadására.
- őrsvezetőként neked feladatod és kötelességed azt a cserkészt, akiről úgy látod, hogy kiszorul az őrsi közösségből, felkarolni és integrálni; ennek számos módja lehet, pl. próbálj neki olyan feladatokat adni, melyek hasznosak az őrsi közösség szempontjából, és amikben ügyességeit, előnyös tulajdonságait tudja kidomborítani (nézzétek, a XY miatt nem tévedtünk el az őrsi túrán!).

A társas területnél fontos kiemelni a **közösségépítést!**

Jó tartozni valahová. A cserkész módszer egyik fontos eleme a közösségben nevelés. Mikor a gyerekek az őrödbe érkeznek, még nem alkotnak közösséget, azt neked kell megteremtened. Rendkívül lényeges feladata ez az őrsvezetőnek, hiszen a közösségbe tartozás nagyon sok fontos tapasztalattal szolgál számunkra, amik az életükre is jelentős hatással vannak.

1. Mik a közösségbe tartozás előnyei?

- o elfogadnak olyannak, amilyen vagyok,
- o saját magamat is jobban megismerhetem,
- o felszabadultan önmagam lehetek,
- o nő az önbizalmam,
- o érzelmileg feltöltődhetek,
- o és sokat tanulhatok az emberi kapcsolatokról, amit majd kamatoztathatok az életben.

Egy közösség tehát biztonságérzetet és önbizalmat ad tagjai számára, egy cserkészközösség pedig ezen felül értékeket tart és él meg.

Rendkívül fontos szerepe van a közösség megteremtésében az őrvezetőnek, neked. A sikeres közösségépítésnek vannak bizonyos fizikai feltételei is, ilyenek a létszám (6-10 embernél többre nehezen tudsz odafigyelni), milyen korú és nemű az őrvezető stb. Ennek részleteit az EINK-ben olvashatod.

A továbbiakban ötleteket adunk a közösségépítéshez, hogyan segítheted az őrstagok beilleszkedését, felismerni feladataikat az őr életében, megértést és elfogadást tanulni egymás iránt.

2. A közösségépítés eszközei

- *külsőségek*: őrsi név, zászló, csatakiáltás, induló, póló, (egyéb ruhadarab), felvarró, kitűző, plüssállatka, köszönés stb. Kell valami, amivel megkülönböztetjük magunkat azoktól, akik nem a közösségünk tagjai.
- *közös élmények*: őrsgyűlések, őrsi túrák, portyák, egyéb őrsi programok, maga a csapattábor.

Mindegyik program kapcsán, de különösen a tábor esetén nagyon fontos kihangsúlyozni az eleinte aggódo szülőknek, hogy a gyerekük bizony valami nagyszerűből és közösségformálóból marad ki, ha nem engedik el. Az első cserkésztábor nagyon meghatározó az őr életében, megerősödik a közösségtudat, a barátságok és az őr próbája ez, ahol közösen kerültek ki „győztesként” a nehéz helyzetekből. (Kinek ne lennének szétázós-örkődös-portyán eltévedős tábori emlékei, amiket közösen élt meg az őrsevel?). Igazi „együtt szívunk, együtt nevetünk”.

- *Az őrsi szellem*, ami kezdetben igazából csak egy hangulatot jelent, idővel együtt gondolkodássá válik.
- *Megújulás*: időről időre szükséged lesz rá, hogy megújítsd a közösségépítő módszereidet. Másra van szüksége egy alakuló és egy már működő közösségnek.
- *„Felelősséget a vállukra”*: már cserkész korosztályban is nyugodtan rábízatsz különböző feladatokat az őrstagjaidra, akik ezáltal fontos tagoknak tekintik majd magukat a közösségekben. (Őrsi szerepek: labdafelelős, pénztáros, zászlós stb. De már a cserkész korosztályú őrödre is bízatsz feladatokat a portyák szervezésében is: nézze ki a buszt, keressen túraútvonalat stb.)

• *Beszélgetések:* ha konfliktus van, érdemes finoman „rákényszeríteni” az őrstagjaidat arra, hogy jobban megismerjenek mindenkit a közösségben. Jó ötlet erre a „félórás”. Egész évben minden őrsgyűlés elejéből fél órát szánj arra, hogy kettesével elmenjetelek (általában egy megadott témáról) beszélgetni. Az év során mindenki mindenkivel többször is tud így beszélgetni, amit maguktól valószínűleg nem tennének meg. Hosszú évek múltán is érezhető lesz ennek az eredménye, már az első tábortól, egyetemista korukig.

• *Játékok:* nem lehet minden héten külsős programokat szervezni, így az őrsgyűléseken az egyéb játékok mellett játszatok bizalomjátékokat, közösségépítő játékokat. Ezekre ha rákérselek, rengeteg ötletet találsz a világhálón.

Minden eszköz a kezvedben van ahhoz, hogy egy jól működő és sokáig összetartó közösséget alakíts a rád bízottakból!

3.7. A cserkész űrs életciklusa a korosztályban

Az űrs, mint minden csoport életét sajátos fejlődési szakaszok jellemzik. Az egyes korosztályokra más-más ciklus jellemző, azonban érdemes a teljes fejlődéssel tisztában lenni ahhoz, hogy az adott szakaszt megfelelő módon tudjuk értelmezni, hogy lássuk honnan hová tart a csoport.

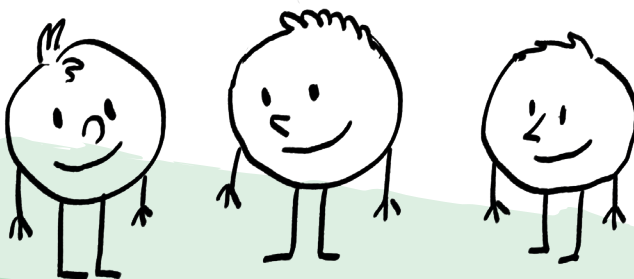
De mi is a csoport? Definíció szerint *„célorientált, valamely tevékenység együttes, közös végzésére vállalkozó, egymással állandó és szoros kapcsolatban álló személyek összessége”*. Az űrs esetében egy olyan különleges csoportról beszélünk, ahol adottak a személyek, a tagok, adott a cél és a tevékenységek is, ahol az űrsvezető feladata, az állandó, szoros kapcsolat és kötődés, és ezáltal a jól működő közösség kialakítása.

Az űrsvezető helye és szerepe a csoport formálódása során folyamatosan változik. Ahogy a tagok egymás közti kapcsolata kialakul, központi szerepe azzal párhuzamosan egyre inkább háttérbe szorul. Eleinte az űrsvezető az űrs középpontján helyezkedik el, a tagok mindegyike kapcsolódik hozzá, ám egymással nincs, vagy nincs szoros kapcsolatuk. Később, amikor megismerik egymást és közös élményeket szereznek, a tagok között is kialakul a kapcsolat, mely egyre szorosabbá válik. Ebben a szakaszban a vezető szerepe még jelentős. Végül, amikor a csoport közösséggé alakul, a vezető kiszorul a központi helyzetéből, ám megtartja „első az egyenlők között” szerepét.

Az űrs élete a következő lépcsőkből épül fel:

1. **Megalakulás** szakasza (forming)

- énbemutatás (egyéni értékek)
- ismerkedés
- formálódás
- a társak és a feladat megismerése
- az alapelvek tisztázása
- kezdeti elszántság és lelkesedés

Alakulás

2. Viharzás időszaka (storming)

- kritikus szakasz
- a csoporttagok próbálják egymást befolyásolni
- szembesülnek a tagok mélyebben egymás személyiségével
- **felszínre kerülnek a konfliktusok**
- megindul a harc a csoporton belüli **pozíciókért és szerepekért**
- végén: (ha a csoport nem bomlik fel) mindez rendeződik és kialakul a munka-megosztás és a szerepek rendje
- a tagok elfogadják egymást és magukat a csoport részeként, ezzel a csoport megteszi első lépését a közösséggé válás felé

3. Normaképzés ideje (norming)

- a közösség megszilárdulásának szakasza
- kialakul a pozitív csoporttudat
- megfogalmazódnak világos célok és normák
- véglegesen kialakulnak a csoporton belül érvényesülő **elvek és szabályok**

4. Működés szakasza (performing)

- **érdemi tevékenység**
- optimális teljesítmény
- együttműködés
- a konfliktusok kezelése jól működik

Normaképződés

5. Megszűnés, átalakulás (adjoining, transforming)

- csoport felbomlása, átalakulása

Fontos szem előtt tartani, hogy a csoport alakulásának egyes szakaszai, bár jellemzőek lehetnek egyik-másik korosztályra, nem vonhatunk párhuzamot a négy szakasz és a négy korosztály között, hiszen lehetséges, hogy egy ős cserkész korosztályban alakul, az első szakaszt azonban ekkor sem hagyhatja ki. Valamint lehetséges a visszalépés a fejlődési ciklusok között, pl. ha új tag érkezik a közösségbe.

A cserkész őrök, ha kiscserkész korban kezdték a cserkészéletüket, már túl vannak a megalkulás szakaszán, egymást megismerték a kiscserkész évek során és ismerik a csoport alapelveit. Ez az idilli állapot azonban ritkán esik egybe a valósággal. Egyrészt vannak olyan csapatok, illetve egyszeri esetek csapaton belül, amikor egy-egy ős cserkész korosztályban alakul meg, számukra csak ekkor kezdődik az alakulás életciklusa. Másrészt ebben a korosztályban gyakran kapcsolódnak be újabb és újabb tagok a csoport életébe, s ilyenkor a szerepekért és pozíciókért újraindulnak a játszmák. Lehetséges, hogy az újabb tagok érkezése miatt minden évben újra és újra vissza kell lépni az első életciklushoz, az ősvezetőnek segítenie kell az új cserkész beilleszkedését és helyének megtalálását a csoportban.

A korosztályváltás miatt a kezdeti elszántságuk és lelkesedésük ismét fellángol, lehetőségük van eljutni a csapat táborába, ami az ős életében fontos célkitűzés lehet. Az ősvezetőnek fontos feladata, hogy a csoport alakulását segítse, a táborig a normaképzés szakaszába eljussanak, évközben megszilárduljon a közösség és letisztázódjanak az elvek és a szabályok, hogy a táborba már egy jól működő, életének a 4. szakaszába lépett csoport vegyen részt. Ha működik az a szabály, hogy a táborba azok mehetnek, akik év közben rendszeresen részt vettek a programokon, tehát volt lehetőségük beépülni a közösségbe, megtalálni a helyüket, akkor ez már jó kiindulópontja lehet a működési szakasz megélésének, hiszen ha ekkor új tag csatlakozik a csoporthoz, a táborban újakezdődik az ős formálódása.

Ha kedvezőek a feltételek, a cserkész ős eljuthat a negyedik szakaszba, jól működhet a korosztálynak megfelelő saját elvek és szabályok szerint, sőt, ennek elérése kell, hogy a vezető célja legyen.

Az utolsó szakasz természetesen minden korosztályban kerülendő, ám létezése tagadhatatlan és sajnos akár a cserkész korosztályban is bekövetkezhet.

3.7.1. Az őrsvezető eszközei a közösségi életciklus feladataihoz A közösség fejlődésének szakaszai

Mi történik akkor, ha egy már meglévő közösségbe új tag érkezik? Mit kell tenni egy olyan helyzetben, ha az őrsvezető személye változik, ha egy már meglévő őrst kap vezetésre? Az az integrálást nagyban befolyásolja az, hogy az őr életében mikor történik a változás, illetve még lényegesebb, akár minden ökölszabályt felrúgó lehet az új tag személyisége.

Az őrsi közösség különböző szakaszokon halad keresztül (Erről olvashattál „A cserkész őr életciklusa” című fejezetben) a korosztályban, minden szakaszban más-más problémákkal kell őrsvezetőként megküzdened:

- **megalakulás.** Ebben a szakaszban van a legkönnyebb dolgod, ilyenkor még csak ízelgetitek egymást, mivel az őröd még különálló emberekből áll, akik között nincs szoros kapcsolat, könnyedén be tudsz illeszteni egy új tagot. Ha egy kiscserkész őrst kell átvenned, ők már túl lesznek ezen a szakaszon. Hogy simábban menjen az őr átvétele, jó megoldás lehet, hogy az őrsvezető váltás előtti tábort már velük töltsd, mint segéd/társőrsvezető. Játsszatok ismerkedős játékokat, legyen minél több, aktív, élményt adó közös programotok.
- **viharzás,** a szerepek kialakulása a csoporton belül. Ez egy hosszabb időszak, nem egyik napról a másikra történik. Ha ekkor csatlakozik valaki, amikor még nincsenek teljesen kialakult pozíciók, rászűhetnek egy bélyeget az új emberre, ezért érdemes előre felkészítened az őrödöt.

Egy személyes példa: az egyetlen új őrstagomat éppen ebben az időszakban kellett integrálnom az őrömbe. Volt egy nagyon határozott lányom (12 éves) aki előre megmondta, hogy „nem szól hozzá, ne is jöjjön!”. Némi izgalommal készültem az első találkozásokra, ugyanakkor remekül ki lehetett használni azt a helyzetet, hogy ez az elutasító lányom nagyon ügyes volt a cserkészstudás elsajátításában. Az őrsgyűlés végén, egy ismétlődő módszertani játéknál egymás mellé került ez a két lány, és a kezdetben ellenálló, igyekezett segíteni az új lányt. Viszonylag hamar nagyon jóban lettek, ez máig így van (10 éve).

Ábrányi-Baloghné Mocskonyi Erzsébet csst (25.)

A következő két szakaszban: **normák, közös szabályok kialakítása és működés** mint közösség, ha új tag érkezik, a közösség visszaléphet egy kicsit az előző szintre, ettől nem kell megijedni, nem fog minden előlről kezdődni, de a szerepeket ismét „le kell osztani”, az új tag személyiségétől függően. Ha egy már működő közösségbe új ember érkezik, eleinte úgyis igyekszik majd beilleszkedni, nem fogja megkérdőjelezni azonnal a szerepeket és a csoportnormákat. Ismertesd meg vele az őrötöket, a cserkészlet normarendszerét, vond be az őrsi titkorkba, legyen olyan összekötő jelképek, amibe már őt is bevonjátok.

Egy közösség utolsó szakasza a **megszűnés, átalakulás.** Minden közösség eljut erre a pontra, de neked őrsvezetőként feladatod, hogy minél tovább összetartsd az őrst. Sajnos sok őr korosztályi váltáskor (az őrsvezető nem tud reagálni a változásra, módszereiben megújulni), vagy az őrsvezető életében bekövetkező változáskor (érettségi, egyetem) bomlik fel. Ezek továbbképzéssel és helyes időbeosztással áthidalhatók, igyekezz továbbképezni magad az adott korosztályi sajátosságoknak megfelelően.

3.7.2. A cserkész őrsebe menet közben belépők helyzete

Ha nem most alakultok, akkor titeket is érinthet, hogy őrstökhöz új tag csatlakozik.

A gyerekek mesélnek barátaiknak a cserkészetről, és máris lelkesen jönnek az újabb és újabb őrstagok. Az új cserkészjelölt

egy már félig-meddig kialakult közösségbe integrálása nehéz feladat, ezért sok odafigyelést igényel az őrsvezető részéről, és bizonyos fokú nyitottságot az őr

részéről. Természetesen a közösség nyitottságától, és a vezető hozzáállásától függ leginkább,

mennyire befogadóak az új tag felé. Ügyeljünk arra, hogy a kölcsönös igen kimondása pillanatától már mindenki az őr teljes jogú tagja! Fontos, hogy az őrsvezető figyeljen arra, hogy az új cserkészjelölt esetleges ötleteit is elfogadja a közösség, ne söpörjék le azzal, hogy „te új vagy, alkalmazkodj hozzánk”.

Mit tudunk kezdeni az újonnan belépőkkel?

Az őrsebe érkező új gyerekeket előre be kell jelenteni és szóban, esetleg fényképpel bemutatni az őrnek, hogy ne érje őket váratlanul az új ember megjelenése. Ha tudják a nevét, biztos, hogy azonnal rákeresnek a világhálón, közösségi oldalakon.

Fontos arra figyelni, hogy ismerkedős játékokat újra játszunk őrsgyűléseken, hogy az új tagot megismerjük, és ő is megismerjen minket. Erre a célra érdemes újabb és újabb ilyen játékokat bevetni, hogy ne legyen unalmas. (Szerencsére vannak ilyenek bőven.) Ezek a játékok egyébként a régebbi tagoknak is érdekesek, hiszen a segítségükkel még jobban megismerhetik egymást. Jó ötlet az is, ha páros feladatokba vonjuk be az új tagot, vagy egy-egy őrsi megmozduláson szerepet adunk neki (túrán az őrsi meglepetés felelős, játékmester stb.).

A cserkészpróbák anyagával kapcsolatos lemaradást úgy hidalhatjuk át, hogy amikor újra előjön egy-egy téma (pl. csomózás), akkor a többiekkel ismétlésként átvesszük a régebbi anyagot, az új cserkészünk, pedig eközben megtanulja azt. Természetesen oda kell figyelni arra, hogy valóban megtanulja, és ha a tanulásban segítségre van szüksége, akkor azt meg kell adnunk (ennek kapcsán közelebb is kerülhetünk hozzá, ami fontos kapcsolatok szempontjából). Ezek mentén erősebbé, hangsúlyosabbá kell tenni az ismétléseket.

Ha ez nem lenne elég, vagy túl sok a lemaradás, akkor cserkészpárokat alakíthatunk. Felkérhetünk egy-egy kezdetektől őrsebe járó tagot, hogy egy-egy cserkész anyagrészt mutasson meg az új tagnak (őrsgyűlésen kívül és esetleg több ilyen párt is alakítva). Így segíthetjük, azt hogy jobban megismerjék, elfogadják az új cserkészt és az őrsgyűlések idejét, sem terheljük a sok ismétléssel. Másfelől a felkért cserkészek is kapnak feladatot, felelősséget, amelyben megmutathatják milyen tudású, elkötelezett cserkészek ők. Használjuk ki ezt, és adjunk minél több cserkésznek lehetőséget erre.

Az új cserkészjelöltünk első portyájánál, táboránál úgy kell rá figyelnünk, mint ahogy azt a többiekkel tettük, amikor nekik volt az első ilyen alkalmuk. Valószínűleg több odafigyelésre, megértésre lesz szüksége, mint társainak. A tábor az integráció remek terepe: a közös feladatok, a nomád élet egymásra utaltsága összehozza az őröt.

Mindezek mellett nagyon fontos, hogy az új belépők szüleivel is felvegyük a kapcsolatot, úgy, ahogy azt az őr kezdetekor az összes szülővel tettük. Mutatkozzunk be, ismerjük meg az új szülőket, hiszen ez a jó kapcsolat alapja. Mondjuk el, hogy mik a szokások az őrben, mit kérünk a szülőktől, hogyan szoktuk a kapcsolatot tartani. Tegyük fel őket a szülői levelező listá(k)ra, és mutassuk be nekik az összes információforrást (rajparancsnok, honlap stb.).

Fontos hogy az új belépők első portyájánál, táboránál minden lényeges információt megadjunk, úgy, mint a mára már gyakorlott szülőknek első ilyen alkalmaikor.

Bár mindig nagyon örülünk új tagok érkezésének az őrbe, azt tartjuk szem előtt, hogy őrünk ne lépje túl az ajánlott létszámkeretet – cserkészknél 10 főt¹ – mert különben kezelhetetlen nagyságú lesz, és nem tudunk megfelelően odafigyelni minden gyermekre.

3.8. A cserkész őr nevelési kérdései

Késnek, nem járnak őrsgyűlésre, ki-ki maradoznak, rendetlenkednek, piszkálják a másikat, és még sok-sok nehézség, ami erre a korosztályra jellemző.

Mit tehetsz, mi a feladatod?

Ha tapasztalod a problémát, keresd meg az okot. Ha futkározik, rendetlenkedik, piszkálja a másikat, nem elég, ha azt mondod: „rossz és kész”. Ha beszélgetsz vele, barátaival, szüleivel, és próbálsz megfejteni viselkedésének okát (ami lehet akár otthoni vagy iskolai probléma is), illetve ha te is változtatasz (pl.: próbálsz aktívabban bevonni, változtatatosan építed fel az őrsgyűléseket, gyakran vagytok a természetben őrsgyűléseken is), sok nevelési kérdés megoldódhat.

A korosztály elején lépnek felső tagozatba a cserkészeink. Itt más tanárokkal, nehezebb követelményekkel, még több koncentrációt igénylő feladattal találkoznak, és közben nagyobb teljesítményt várnak el tőlük, mint eddig. Mindezt iskolai, tantermi körülmények között. Neked különösen nagy a felelősséged abban, hogy a **cserkész módszer** elemeit továbbra is szem előtt tartsd. Hogy tényleg cselekedve tanulás legyen, hogy tényleg ösztönzők és vonzóak legyenek a programjaitok. Ezek segítségével pozitívan tudsz hatni az iskolai teljesítményére is, másrészt az őrsgyűlések valóban aktív kikapcsolódássá válnak számukra. A felső tagozatba kerülés többször nyolc évfolyamos **iskolaváltást** jelent. Új iskola, új közösség. Meg kell küzdeni az új kortárscsoportba való beilleszkedés esetleges nehézségeivel, új iskolai és iskolán kívüli programok kerülnek előtérbe. Mit tudsz tenni, hogy az őrsgyűlésekre eljárjon? Ha kiscserkész kortól együtt vagytok, akkor már van egy kialakult, erős közösségetek. Ez iskolaváltáskor is megtartó közösség marad, ahova szeret majd eljárni. Ha őrsgyűlésetek időpontján évek óta nem változtattok, akkor bízhat az, hogy egyéb programjait is ehhez igazítja majd. Ha osztálytársai között nincs cserkész, esetleg még hívó sem, akkor meg kell küzdenie a „ciki vallásosnak lenni, cserkésznek meg aztán főleg” beszélgetésekkel. Ezt egy kiskamasznak nehéz kezelnie. Állj mellette, beszéljétek át őrsgyűlésen is ezt a témát, hisz valószínűleg sok őrstársa is hasonló cipőben jár, egymásnak is tudnak segíteni, és ezáltal nyíltan felvállalni nem cserkész kortársaik előtt is, **hogy cserkésznek lenni bizony nagyon vagány dolog!**

¹ Egységes Ifjúságnevelési Kézikönyv, Budapest, 2015

Előfordulhat, hogy ki-ki maradozik, nem jár őrsgyűlésekre és nem is szól, ha jön. Beszéljess vele, tudd meg, mi a valós oka ennek, keressétek közösen a megoldást és a legfontosabb, hogy tudatosítsd benne, **mindig szívesen látod, számítász rá.**

Ennek a korosztálynak nagy nevelési kihívása az önbizalomhiány és ezzel összefüggésben a motivációs problémák. Ismerd meg a szeretetnyelvüket, és használd! Adj nekik olyan feladatokat, amikben sikereket érnek el, és adj számukra rendszeresen pozitív visszajelzéseket!

Kiskamaszok, **feszegetik a határaikat**, próbálgatják, meddig mehetnek el. Próbára tesznek téged is. Légy határozott!

A barátjuk vagy, de ha nem tartod magad a keretekhez, akkor azokat átlépi, a fejedre nőnek. Ez hosszú távon nem érdeketek. Sem neked, sem az őrstagodnak, sem az őrsi közösségeteknek.

A cserkész korosztály vége a lázadás kezdeti időszaka is. Megmondják a véleményüket, sokszor nem is gondolkodnak előtte, nagy a szájuk, semmi sem jó nekik. Légy bátor! Fel vagy vértézve azokkal a jó tulajdonságokkal, képzettséggel, ami biztosítja, hogy ezt kezelni tudd. Légy türelmes, megértő, szeresd őket! Az első kettő néha nehéz, de mindig nézd azt, hogy honnan indultatok el, és lásd a célotokat is. Próbáld beleképzelni magad az ő helyzetükbe. Mindez megkönnyíti ennek az időszaknak a harcait, bár fontos, hogy ne túlélésként, átvészelésként tekints erre, hisz nehézségeivel együtt őrstagjaid egy alkotó korszak elején állnak, aminek hatásai, eredményei felnőtt énjük kiforrásában döntő szerepet játszanak.

Cserkész őrsöd nevelésében nem vagy egyedül! Ott vannak melletted vezetőtársaid, akikkel megbeszélheted tapasztalataidat, ott van rajparancsnokod, aki válaszol kérdéseidre, ötleteket ad, keresd őket!

3.9. A cserkész őr fegyelmi kérdései

Ugrálnak, feldöntik a székeket, nem figyelnek arra, amit mondasz, egymással beszélgetnek, veszekednek, esetleg még verekednek is, még ha egyenruhában mentek, akkor sem adják át a helyet a buszon, hangoskodnak, vagy éppen csúnyán beszélnek. Előfordulhatnak ilyen helyzetek, de a te kezeden sok-sok olyan eszköz van, amikkel hatásosan tudsz fellépni.

Adj neki feladatot! A rendetlenkedőt úgy tudod a legjobban kezelni, ha lekötöd, és nem lesz ideje pl. az asztal folyamatos rugdosásával foglalkozni. Ez egy nagyon hatékony fegyelmezési forma lehet, tőled viszont kitartást és kreativitást kíván.

Beszélgess vele! Mondd el neki, hogy miért nem jó az, amit csinál, és közben próbáld megérteni, hogy miért csinálja. Ha tudod az indokokat, neked is könnyebb dolgod van. Beszélhetsz vele az őrsgyűlésen, de akár úgy is, hogy hazakíséred, és csak kettesben vagytok.

Legyen az őrötöknek egy **belső szabályzata**. Mik azok a viselkedési formák, amik nem férnek bele a közösség életébe, és mik azok a büntetések, amiket közösen elfogadtok ilyen esetekben. Ezeket ők is megfogalmazhatják.

Amikor már tényleg úgy érzed, hogy a beszélgetés nem hatott, lekötni nem sikerült, akkor helyezz kilátásba büntetést. Ha ennek ellenére folytatódik a rendbontás, akkor hajtsd is végre. Adhatsz nekik büntetésként feladatot is (pl.: aki rendszeresen késik, süteményt hoz a következő őrsgyűlésre, vagy ha valaki megbántja őrstársát, akkor neki kell segítenie, jótettekkel meglepnie a másikat).

Mikor büntetést ígérsz, előre gondold végig, hogy az vajon megfelelő nagyságú és hatékonyságú, így nem jelenthet gondot annak „beváltása” sem. Ez nemcsak a te, hanem hosszú távon az őröd érdeke is. Hisz a szabályok betartásával alakulhat ki összetartó közösség, ha érzik, hogy nem öncélúan, hanem arányosan és következetesen fegyelmezel.

Ha valaki büntetést kap, segítsd te is, adott esetben végezd vele együtt. Ha azt látod, hogy az őr többi tagja is bekapcsolódik, akkor biztos, hogy nagyon jó úton jártok!

Mik azok a szempontok, amikre figyelj a büntetés kiszabásakor:

- Csak végső esetben és ritkán büntess!
- A testi fenyítésnek nincs helye, soha ne alkalmazd!
- Akit büntetsz, minden estben tudja, hogy miért kapja a büntetést.
- Következetesen és igazságosan büntess!
- **Szeretettel tedd!**

Előfordulhatnak vészhelyzetek, amikor gyorsan, határozottan, emelt hangon kell **rájuk szólni**. Ilyen pl.: amikor veszélyeztetik társuk testi épségét, vagy épp hátrafelé sétálva igyekeznek egy szakadék felé, vagy egy fenyőfáról négy méteres magasságból készülnek leugrani. Ilyenkor bátran használd az emelt hangerőt, az erélyes rájuk szólást, esetenként fizikai közbeavatkozást: testi épségük van veszélyben, és ez nem tűri a mérlegelést, a finomabb eszközök alkalmazását.

A cserkész korosztály tagjai már kiskamaszok. Folyamatosan próbálgatják és tágítják a határaikat, és közben figyelnek téged és a reakcióidat. Mikor mi az, amit megengedsz nekik, mikor, mi az, amit már nem. Ezért is fontos, hogy a fegyelmezés terén **határozott és következetes** legyél! Ha valamit egyszer egyikük elkövetett, azt soha többet ne hánytorgasd fel. Azt akkor és ott lezártátok. Akár egy jelentőségteljes szempillantással (igen, sokszor ez is elég), akár egy beszélgetéssel, akár mással.

A fegyelmezést nem lehet elkerülni. Minden cserkész korosztályú gyerek eleven, olykor rosszalkodik. Ám próbálható elkerülni. Ennek egyik legjobb módszere a pozitív megerősítés! **Dicsérd őket**, mondd meg nekik, hogy miben jók, hogy mik azok a tulajdonságok, amiket nagyon szeretsz bennük, ezáltal még jobbak válnak!

Sose feledd el, hogy **példa vagy!** Amit csinálsz, legyen az jó vagy rossz, azt követni fogják. Mindig szeretettel fegyelmezz, tartsd szem előtt a már sokat hallott mondatot: „nem a hibázóra haragszol, hanem érte”. A fegyelmezésre azért van szükség, hogy a gyerekeket azon az úton tartsd, amin együtt haladtok a cél felé: a közös értékek útján.

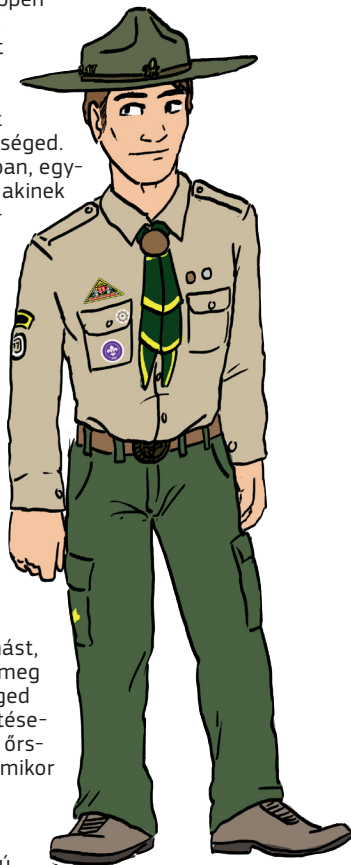
3.10. A cserkész rajparancsnok szerepe

Őrsvetőként ne feledd, van egy rajparancsnokod, aki lelkes, gyakorlatias, akitől útmutatást kaphatsz, és aki példaként jár előtted. Tulajdonképpen egy kapocs a csapatparancsnok és közötted. Ő az, akitől a munkatervet kapod, és ő az, aki ennek végrehajtását tanácsaival, meglátásaival, gyakorlati tapasztalattal vagy egyéb módon segíti. Hozzá fordulhatsz segítségért, ha olyan problémád van az őrösöddel, amit nem tudsz megoldani, de akkor is, ha neked van nehézséged. Kérheted a segítségét a szülőkkel való kommunikációban, egy-egy kérdés közös átbeszélésében. A rajparancsnok az, akinek őröd fejlődését, jó és rossz dolgaitokat el tudod mondani, és segíti a problémák megoldását.

Ismeri a cserkész korosztály sajátosságait, minden problémára van legalább három jó megoldása. Ha most kezdod az őröd vezetését, sok-sok korosztályi közösségépítő játékkal is ellát, ha szükséged van rá. Ha kiscserkész kortól vezeted az őröt, és most kerültek a cserkész rajba, ő az, aki neked is segít a beilleszkedésben.

Sok feladata, nagy felelőssége van, ahogy mondjuk ki, neked is. Ő felelős azért, hogy részt vegyél a megfelelő továbbképzéseken, akár csapaton belül, akár csapaton kívül. A csapaton belüli képzések megszervezésében jelentős részt vállal, hisz jól látja, hogy mire van szükségetek.

Az is előfordulhat, hogy ha jobban megismeritek egymást, később szinte húgként, vagy öccseként tekint rád, te meg nővérként vagy bátyként rá. Rajparancsnokod segít téged nemcsak a cserkészletben, hanem életed nagyobb döntéseiben is, meglehet még akkor is, amikor már nem leszel őrsvetető, és ő sem lesz rajparancsnok. Gyakorlatilag bármikor fordulhatsz hozzá, bármivel, mert mindig elérhető. Éppen ezért mindig légy kész a rajparancsnokodat tájékoztatni, segítséget és ha kell, engedélyt kérni. Közös munkátok a cserkészlet és az azonos korosztályú őrök, azaz a raj javára válik. Ami pedig a raj javára válik, az a csapat és a cserkészlet javára is válik.

4.

A cserkész korosztályra
vonatkozó próbarendszer

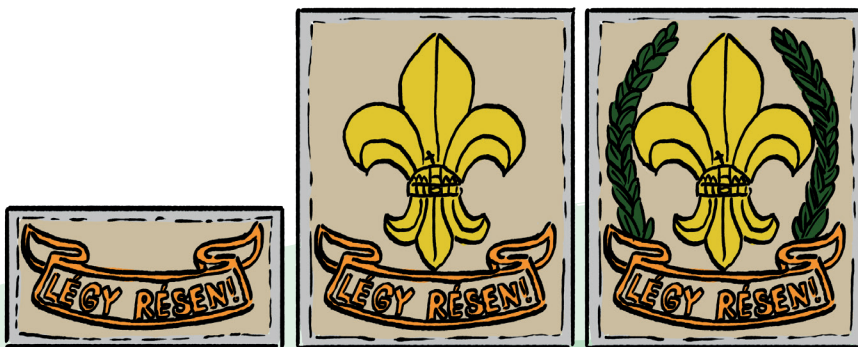

4. A cserkész korosztályra vonatkozó próbarendszer

Mivel a cserkészletünk egyik legfontosabb feladat a közösség kialakítása, – mert a módszerünk arra épül, hogy az egyént közösségben neveljük – szükséges a nevelés útját jól megfogható keretek között, mérhető célokkal felvázolva, egységesen megfogalmazni. Erre a célra a legjobb eszközünk a próbarendszer, ami tudást, ismeretet, viselkedési mintákat stb. tartalmaz, amelyet a vezetőnek kell átadnia a rábízott cserkész felé. A próbarendszer egyes pontjai a cserkészlet azon oldalát hivatottak szolgálni, miszerint életrevaló embereket szeretnénk nevelni. Azzal, hogy egyre több tudást, készséget, kompetenciát fejlesztünk a próbarendszerben megfogalmazott próbapontokkal, az egyén fejlődését támogatjuk. Az egyéni fejlődés pedig áll tudás-, és készségfejlesztésből is. A próbáztatásnál is törekedjete arra, hogy a tudást alkalmazás közben ellenőrizzék. Nem az a cél, hogy cserkészünk felsoroljon 5 erdei fát, és tudja azok tulajdonságait, hanem az, hogy felismerje őket, tudja, hogy melyik a jó tűzifa, melyiknek ehető a termése stb.

Természetesen a próbapontok időről-időre megváltozhatnak, mert fontos, hogy naprakész legyen az, amit átadunk a gyerekeknek. Így a próbarendszer egy dinamikusan változó keret.

Hisszük azt, hogy az egyes próbapontok az egész ember nevelésének szolgálatában jelennek meg a mindennapi munkában. A próbarendszer megalkotása folyamán az is fontos szempont volt, hogy a te egész éves munkádhoz adjon biztos mankót, amely segítségével könnyebben tudod alakítani akár az őrsi közösséget, akár a látásmódjukat és persze a tudásbázisukat is. A próbarendszerbe épített apró fortélyok, minthogy például legyen két őrsi programotok egy félévben, nagyban elősegíti az őrstagok közti kötelékek erősödését, amik a közös együttlétek hiányában nehezen alakulnának ki. Megpróbáltunk még jó pár olyan pontot is beépíteni, amelyek összekapcsolhatóak, egymást kiegészítik, így akár már a módszertant is megadtuk hozzá, hogy még egyszerűbb dolgot legyen. Mondhatjuk azt, hogy a próbarendszer a heti rendszeres munkádnak a legfőbb támasza és segítője. Gondolj bele, mennyi remek lehetőség rejlik ezekben, mennyi élményt adhatsz át egy-egy jól sikerült módszertannal, hányféle szerepben, hány és hány helyzetben, programban, feladatban próbálhatja ki önmagát a gyermek, amelyek a cserkészethez való kötődését erősíthetik a saját fejlődésükön túl. Úgyhogy hát rajta, fogjátok, nézzétek és árásszátok el a legjobb módszertanokkal, úgy ahogy talán eddig még soha sem tettétek!

Fontos, hogy a megtanultak a cserkészeten kívül is az életük részét képezzék. Ha a cipőfűzőt úgy kötjük masnira, mint az egyszerű kettőst, akkor a mindennapokban is használjuk a cserkészstudást. Ez az igazi célja a nevelésünknek: amit itt megkap értéket, tudást, hozzáállást, azt mindenhol használja, és tudja, miért teszi!

4.1. A cserkész korosztály első évére vonatkozó próbarendszer

ISTEN ÉS EMBER

Jelmagyarázat:

- = alapvető tudás
- ✓ = egyszer teljesítendő anyag
- ❖ = irányítottan választandó anyag

1.1. SZEMÉLYES FELADATOK	1.2. KÖZÖSSÉGBEN MEGÉLT FELADATOK
1. Vallási ismeret ● A tízparancsolat ismerete. ● A főparancs ismerete.	1. Hitoktatás/Bibliaóra ● Rendszeresen jár hittanra/bibliaórára.
2. Szentírás-ismeret ● Képes szentírási részt keresni a Bibliából (részek, könyvek, fejezetek, versek rövidítésével tisztában van).	2. Liturgikus élet ● Törekszik a szentmisén/istentiszteleten való rendszeres részvételre, de legalább a főbb egyházi ünnepeken/parancsolt ünnepeken részt vesz.
3. Lelki olvasmány ✓ Őrsével félévente legalább 1-1 rövid lelki olvasmány elolvasása és közös feldolgozása.	3. Ökumené ● Legalább 2 ifjúsági ének ismerete (pl. Taizéi énekek).
4. Cserkész lelkiség ● A cserkésztvörvény ismerete és magyarázata a korosztályának megfelelő szinten. ● A cserkészfogadalom ismerete és magyarázata a korosztályának megfelelő szinten.	4. Cserkész lelkiség ● Cserkész foglalkozás előtti, utáni imák ismerete, és a közösségi alkalmak előtti és utáni rendszeres imádkozása.
5. Napi jótett, önfegyelem ● Napi jótett alkalmainak ismerete és gyakorlása korosztályának megfelelő szinten. Napi jótett alkalmak az (új) osztályközösségben/cserkészcsapatban.	5. Közösségi hitélet ✓ Félévente egyszer részt vesz fő ünnepeken kívüli vasárnapi űrs-, raj- vagy csapatmisén/istentiszteleten. ✓ Részt vesz űrsével egy csapat/raj által szervezett lelki alkalmon. ✓ Részt vesz egy csapat/raj által szervezett tábori lelki alkalmon.
6. Ima ● Reggeli és esti himnusz ismerete és használata. ● Székely asztali áldás ismerete és használata. ● Ima saját szavakkal (hálaadó).	

EMBER ÉS EMBER

2.1. MEGISMERÉS	2.2. TEVÉKENYSÉG
2.1.1. TÁRSADALMI ISMERETEK	2.2.1. CSALÁDOM ÉS BARÁTAIM
1. Közjogi méltóságok, államigazgatás, önkormányzatok, egyházigazgatás ● Településének címerét és/vagy zászlóját felismeri, tudja mezőinek, színeinek jelentését.	1. Segítség otthon ● Rendszeresen segít az otthoni munkákban. (Tud mosogatni, takarítani.)
3. Velemjáró (cserkészfüzet) ● Velemjáróját önállóan vezeti.	3. Családi adatok, ünnepek ● Szülők adatainak ismerete: e-mail cím.
4. Illemszabályok ● <i>Találkozás:</i> másik nemmel való viselkedés <i>Megjelenés:</i> helyes testtartás <i>Étkezés:</i> elhasznált edények, tálak leszedése, elmosogatása <i>Közlekedés:</i> viselkedés az utcán, udvariasság tömegközlekedési eszközökön <i>Napközben:</i> - <i>Művelődés, szórakozás:</i> viselkedés könyvtárban <i>Családi összejövetelek:</i> pontosság <i>Ajándékozás:</i> -	
5. Szociális érdeklődés ✓ Egy érzékenyítő programon való részvétel.	
7. Média ✓ Megismer egy, a korosztályának szóló sajtóterméket (kifejezetten cserkész sajtó). ● Cserkészhonlapok ismerete, MCSSZ internetes felületeinek használata.	

8. Levélírás ● Levélírás, levélfeladás. ✓ Postalátogatás őrsileg, levélfeladás (postaláda, postai levélfelvétel).	
2.1.2. HAZÁM ÉS NEMZETEM	2.2.2. CSERKÉSZKÖZÖSSÉGEM
1. Nemzeti jelképeink ● Ismeri a Himnusz és Szózat szövegének és zenéjének szerzőit. ● Ismeri a magyar zászló történetét és értelmezi színeit.	1. A cserkészlet története ● A cserkészlet történelem sarokkövei (1907, 1912, 1933, 1948, 1989, 2013).
2. Népszokások ✓ Elevenítse fel az évkör valamelyik népszokását őrs/raj/csapat szinten. ● Megismer egy népi hiedelmet.	3. Cserkészinduló, cserkészdalok ● A cserkészinduló versszakainak ismerete és éneklése.
3. Ünnepek ● Nemzeti ünnepeink korosztálynak megfelelő megélése (őrs/raj/csapat szinten).	4. Egyenruha ismerete ● Képesítési, megbízási jelvények ismerete.
4. Népdaok ● További 5 népda ismerete és éneklése. ● Vezesse népdaos füzetét.	5. Táború ✓ Őrsével legalább egy önálló táborúzi számot előad. ● A táború szabályai és szokásai.
5. Népmesék, mondák ● További 1 monda ismerete.	6. Őrsi élet ✓ Őrsi zászló készítése (közösen, hímmett). ✓ Őrsi faliújság készítése.
6. Néptánc ● Egy körtánc megismerése.	7. Őrsi jótett ✓ Félévente egy jótett végrehajtása az őrsrel közösen és egy a táborban is.
7. Népi játékok, gyermekjátékdalok ● További 1 népi játék ismerete.	8. Tábori rend ● A tábori szolgálatok ismerete és legalább egy ellátása. ● Sátorban rendet tart. ● Figyel a körletrendre.
8. Nyelvjárások ● Nyári tábor helyszínén az adott tájegység nyelvjárásának, legalább öt tájszavának megismerése.	9. Játék ● További 5 kinti és 5 benti játék ismerete.

12. Határontúli magyarság, nemzetiségeink ● Emigrációban, szórványban élő magyarok. Miért élnek határainkon túl? Mely országokban élnek?	10. Az MCSSZ és MCSSZF ismerete ● Saját cserkészkerülete ismerete (elhelyezkedése, melyik megye, megyék területén van).
13. Rovásírás ● Írás, olvasás rovasírás ABC használatával.	11. Alaki ● Vezetéyszavak: Igazodj! Oszlopba sorakozó! Vonalba sorakozó!, Balra át!, Jobbra át!, Hátra arc!, Szerelvényt igazíts! ● Lépéstartással menetelés.
14. A magyarság kiemelkedő alakjai ● Szent László, IV. Béla, Szent Margit, Szent Erzsébet életéről alapvető öt dolog ismerete.	12. Sípjelek, karjelek ● Karjelek: Oszlopba sorakozó! Vonalba sorakozó!
	13. Közös jelképeink ● Köszöntés, jel, jelszó, tisztelgés, kézfogás ismerete, használata és magyarázata korosztályának megfelelő szinten.
	14. Cserkészkapcsolatok ✓ Részt vesz legalább egy raj- vagy csapatprogramon.
	15. Cserkészjáték ✓ Méta. ✓ Nyakkendőharc.
	16. A csapat ismerete, története, csapatnévadó ✓ Vezetőinek (őv, rpk, cspk) nevét, címét, telefonszámát, e-mail címét velemjárójába felvezeti. ● Csapatnévadóval kapcsolatos alapvető öt-hat dolog ismerete. ● A csapat történetének mérföldkövei.
	17. Krónika ● Őrsi napló vezetése.

2.1.3. EURÓPAISÁG	2.2.3. EGYHÁZKÖZSÉGEM/GYŰLEKEZETEM ÉS LAKÓHELYEM
2. Szomszéd országok ismerete ● Ismerje a szomszédos országokat, elhelyezkedésüket Magyarországhoz viszonyítva.	3. Közhasznú munkák ✓ Vegyen részt egyházközsége/gyülekezete érdekében végzett munkán (a templom körül tevékenységet végez, templom-takarítás, szolgálat önkéntesen, díszítés, pakolás, kertészkedés stb.). ✓ Őrsével közhasznú munkát végez (pl.: idősök otthona látogatás, családsegítőn keresztül feladat ellátása, idős embernek segít bevásárolni stb.).
	4. Helyi ünnepek ✓ Tudjon lakóhelyén megrendezésre kerülő főbb ünnepekről, megemlékezésekről. Őrsével/rajával/csapatával legalább egyen vegyen részt.
2.1.4. MŰVELTSÉG	2.2.4. EGÉSZSÉGÜGY
1. Retorika és vitakultúra ● Konfliktuskezelés, vélemény elmondása.	1. Elsősegély ● Az elsősegélynyújtó feladatai. ● Magatartás a baleset helyszínén. ● Segélyhívás módja. ● Sebfertőzés (gennyesedés). ● Szálka kivétele, kezelése. ● Sebellátás (kisebb sérülések ellátása). ● Légzőrendszeri, emésztőrendszeri, töréssel kapcsolatos betegápolás alapvető szabályai. Fekvőbetegnek segít otthon.
8. Kultúra ✓ Faluház, tájház, kiállítás, könyvtár, színház vagy múzeumlátogatás.	2. Mentődoboz ● Mentődoboz tartalmának megismerése (fájdalomcsillapító, kötszer, fertőtlenítőszer).
	3. Gyógyszerismeret ● Ételérzékenységéről, allergiájáról, cukorbetegségről, asztmájáról tud. Gyógyszereit kezeli, adagolását ismeri. ✓ S.O.S kártya készítése az őrsrel (név, TAJ szám, vércsoport, gyógyszerallergia, baj esetén kit kell értesíteni, elérhetőségekkel).

	4. Higiéné ● Ismeri a tábori higiéniai szabályokat.
	5. Egészséges életmód ● Szezonális zöldségek, gyümölcsök. ● Szokások, káros szenvedélyek (bódító anyagok, dohányzás, alkohol-, kábítószer fogyasztás) hatásainak, következményeinek ismerete korosztálynak megfelelő szinten.

EMBER ÉS KÖRNYEZETE

3.1. MEGISMERÉS	3.2. TEVÉKENYSÉG
3.1.1. TERMÉSZETES KÖRNYEZETÜNK MEGISMERÉSE	3.2.1. TERMÉSZETES KÖRNYEZETÜNKKEL KAPCSOLATOS FELADATOK
1. Tájékozódás ● Turistautak jelzéseinek és színeinek tudja a jelentését. ✓ Turistajelzés követés. ● Cserkész útjelek ismerete.	1. Élet a természetben ✓ Részvétel a csapat által szervezett táborban. ✓ Részvétel az órs/raj/csapat által szervezett portyán. ● Saját felszerelés táborra, önállóan csomagol. ● Viselkedés a természetben (öltözködés, rejtőzködés, hang). ● Teendők eltévedés esetén Magyarországon. ● Teendők szélsőséges időjárási viszonyok között (árkolás). ✓ A csapatban használatos sátrak közül legalább egyet fel tud állítani órsével. ✓ Órsileg gyűjtős és tűzifa keresése és a tűz közös megrakása.
2. Térképészet ● A valóságos környezet és a térkép közötti kapcsolat. Tudja a térképen azonosítani, hogy hol jár. ● Lakóhely térképnek északi irányba tájolása. ● Laptájéoló alapvető használata, részei. ● 5 térképjel ismerete.	2. Túra ✓ Legalább 2 túrán való részvétel. ● Túrázási- és menetszabályok ismerete.

3. Földrajzi ismeretek ● Évközi túra- és tábor helyszíneket tudjon nagy tájegységekhez kötni.	3. Tábori építmények ✓ Részt vesz saját körletének kialakításában.
4. Időjárás ● Időjárás előrejelzés alapján gondos felkészülés az egyes cserkész rendezvényekre. ● Meteorológiai honlapok ismerete.	5. Természet- és környezetvédelem ● Túrázás közben keletkező hulladék kezelése. ● Tudatos vásárlás (minőség-mennyiség, ár-érték arány, piacon vásárlás, csapvíz-fogyasztás).
6. Növényismeret ● 5 erdőalkotó fa felismerése. ✓ Gyógynövény gyűjtés őrsével és feldolgozása (pl. teakészítés).	8. Sport, testgyakorlás ● Rendszeres testmozgás. ✓ Kipróbál egy addig általa nem űzött sportot.
7. Állatismeret ● 3 állati nyom felismerése. ● Élet az ízeltlábúakkal, ököcentrikus magatartásforma.	
8. Gombaismeret ● 3 mérgező gomba felismerése.	
9. Csillagászat ● Esthajnalcsillag, Göncölszekér felismerése.	
10. Ásvány- és kőzetismeret ✓ Egy olyan hegység kőzetviszonyainak ismerete, ahol túrán, portyán vagy a táborban megfordul.	
3.1.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNK MEGISMERÉSE	3.2.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNKKEL KAPCSOLATOS FELADATOK
1. Becslés és mérés ● Egyszerű becslések önméretek alapján (kisarasz, nagyrasz, talphossz, lépéshossz, testmagasság). ● 1 méter meghatározása önméretek alapján. ✓ Önméreteit velemjórójába feljegyzi.	1. Eszközhasználat ● Tábori szerszámok használata: fűrész, balta. ● Elemi balesetvédelem.

2. KRESZ, közlekedési ismeretek ● Kerékpáros közlekedés kerékpárúton és városon kívül.	2. Technikai eszközök ● Készenléti üzemmód (odafigyelés, kikapcsolás).
3. Környékismeret ● Lakóhelye közvetlen környékén ismeri a fontos intézményeket (orvos, gyógyszer-tár, könyvtár, különóráinak helyszínei).	3. Kötélmunkák ● Csomók: egyszerűkettős, szorítónyolcas (fára is), keresztkötés.
4. Utazási ismeretek ● Menetrend információs honlapok ismerete.	4. Természetes anyagok megmunkálása ✓ Egy újabb technikával nyakkendőgyűrű készítés. ✓ Őrsi zászlórúd készítése.
	5. Szabás-varrás, kézimunka ● Legalább két hímzési forma ismerete (pl.: száröltés, töltöltés, láncöltés, keresztszemes öltés).
	6. Fényképezés ✓ Őrsi események megörökítése (őrsi fal, honlap).
	7. Modelllezés ✓ Őrsi körlet előre megtervezése, modellezése.
	9. Számítógépes ismeretek ● Felelős internethasználat. ● Korosztályi hasznos applikációk ismerete.
	12. Sütés, főzés, tartósítás ✓ Táboron kívül, egy legalább kétfogásos menü elkészítése az őrssel.

4.2. A cserkész korosztály második évére vonatkozó próbarendszer

Jelmagyarázat:

- = alapvető tudás
- ✓ = egyszer teljesítendő anyag
- ❖ = irányítottan választandó anyag

ISTEN ÉS EMBER

1.1. SZEMÉLYES FELADATOK	1.2. KÖZÖSSÉGBEN MEGÉLT FELADATOK
1. Vallási ismeret ● Az egyházi évkör részeivel és a hozzájuk tartozó alapvető ismeretekkel tisztában van. ✓ Őrsével egy vallási vonatkozású, korosztálynak megfelelő film/rajzfilm megtekintése és feldolgozása a korosztálynak megfelelő szinten.	1. Hitoktatás/Bibliaóra ● Rendszeresen jár hittanra/bibliaórára.
2. Szentírás-ismeret ● Karácsonyhoz tartozó evangéliumi történetek megismerése, összehasonlítása a négy evangéliumban. ❖ Részvétel egy betlehemezésen/pásztorjátékon.	2. Liturgikus élet ● Törekszik a szentmisén/istentiszteleten való rendszeres részvételre, de legalább a főbb egyházi ünnepeken/parancsolt ünnepeken részt vesz.
3. Lelki olvasmány ✓ Őrsével félévente legalább 1-1 rövid lelki olvasmány elolvasása és közös feldolgozása.	3. Ökumené ● További 2 ifjúsági ének ismerete (pl. Taizéi énekek).

4. Cserkész lelkiség ● A cserkésztvörvény ismerete és magyarázata a korosztályának megfelelő szinten. ● A cserkészfogadalom ismerete és magyarázata a korosztályának megfelelő szinten.	4. Cserkész lelkiség ✓ Őrsével közösen meglátogatja és/vagy gondozza a településen fellelhető vallási emlékművek egyikét.
5. Napi jótett, önfegyelem ● Napi jótett alkalmainak ismerete és gyakorlása korosztályának megfelelő szinten. Napi jótett alkalmak az osztályközösségben/cserkészcsapatban. ✓ Közös őrsi cél, feladat kitűzése az önfegyelem javítására.	5. Közösségi hitélet ✓ Félévente egyszer részt vesz fő ünnepeken kívüli vasárnapi őrs-, raj- vagy csapatmisén/istentiszteleten. ✓ Részt vesz őrsével egy csapat/raj által szervezett lelki alkalmon. ✓ Részt vesz egy csapat/raj által szervezett tábori lelki alkalmon.
6. Ima ● Imakönyv használata. ● Ima saját szavakkal (kérő).	

EMBER ÉS EMBER

2.1. MEGISMERÉS	2.2. TEVÉKENYSÉG
2.1.1. TÁRSADALMI ISMERETEK	2.2.1. CSALÁDOM ÉS BARÁTAIM
1. Közjogi méltóságok, államigazgatás, önkormányzatok, egyházigazgatás ● Az önkormányzat által fenntartott helyi intézmények ismerete (pl.: iskola, könyvtár, mozi, múzeum, művelődési ház, családsegítő központ stb.). ❖ Intézménylátogatás (önkormányzati intézmény).	1. Segítség otthon ● Segít szüleinek a bevásárláskor.
3. Velemjáró (cserkészfüzet) ● Velemjáróját önállóan vezeti.	3. Családi adatok, ünnepek ● Tudja szülei telefonszámát.
4. Illemszabályok ● <i>Találkozás:</i> kézfogás, köszönés illemtana (férfi, nő, idősebb, fiatalabb) <i>Megjelenés:</i> saját egyenruhájára odafigyel, állapotáról gondoskodik, igényesen viseli <i>Étkezés:</i> helyes terítés (előétel, desszert evőeszközei is) <i>Közlekedés:</i> udvarias, átadja a helyét <i>Napközben:</i> udvarias viselkedés vásárláskor <i>Művelődés, szórakozás:</i> viselkedés kiállításon, moziban <i>Családi összejövetelek:</i> tágabb rokoni körhöz való viszonyulás, a velük való viselkedés <i>Ajándékozás:</i> megfelelő ajándékot készít a megfelelő személynek	
5. Szociális érdeklődés ✓ Egy érzékenyítő programon való részvétel.	
7. Média ✓ Megismer egy, a korosztályának szóló sajtóterméket (cserkészeten kívüli sajtótermék). ✓ Őrsi faliújság szerkesztése vagy csapatújságba őrsével közösen cikket ír.	

8. Levélírás ✓ Levelet ír és felad a táborból vagy portyahelyszínről haza.	
2.1.2. HAZÁM ÉS NEMZETEM	2.2.2. CSERKÉSZKÖZÖSSÉGEM
1. Nemzeti jelképeink ● Tudja értelmezni a magyar címer mezőit.	1. A cserkészlet története ● Bi-Pi élete (születési dátum, meddig élt, könyvei, rövid élettörténete). ● A magyar cserkészlettörténelem további jelentős eseményeinek ismerete: Vági tutajút, megyeri nagytábor.
2. Népszokások ✓ Elevenítse fel az évkör valamelyik népszokását órs/raj/csapat szinten. ● Megismer további egy népi hiedelmet.	3. Cserkészinduló, cserkészdalok ● A csapatban énekelt legalább 3 cserkészmozgalmi dal ismerete és éneklése.
3. Ünnepek ● Nemzeti ünnepeink korosztálynak megfelelő megélése (órs/raj/csapat szinten).	4. Egyenruha ismerete ● Ismeri a szakági jelvényeket.
4. Népdalok ● További 5 népdal ismerete és éneklése. ● Vezesse népdalos füzetét.	5. Tábornút ✓ Órsével legalább egy önálló tábornúti számot előad.
5. Népmesék, mondák ● További 1 monda ismerete.	6. Őrsi élet ✓ Őrsi jelvény készítése.
6. Néptánc ● További 1 körtánc megismerése.	7. Őrsi jótett ✓ Félévente egy jótett végrehajtása az őrssel közösen és egy a táborban is.
7. Népi játékok, gyermekjátékdalok ● További 1 népi játék ismerete.	8. Tábori rend ● A tábori szolgálatok ismerete és ellátása. ● Sátorrend ismerete és betartása.
8. Nyelvjárások ● Nyári tábor helyszínén az adott tájegység nyelvjárásának, legalább öt tájszavának megismerése.	9. Játék ● További 5 kinti és 5 benti játék ismerete.
12. Határontúli magyarság, nemzetiségeink ● Hol, mióta vannak magyar nemzetiségek a Kárpát-medencében? Mennyien?	10. Az MCSSZ és MCSSZF ismerete ● Az MCSSZ kerületeinek elhelyezkedése.
13. Rovásírás ● Írás, olvasás rovasírás ABC használatával.	11. Alaki ● Alaki zászlóval.

14. A magyarság kiemelkedő alakjai ● Egy Anjou-házi uralkodót alaposan megismer.	12. Sípjelek, karjelek ● Sípjelek: S.O.S. ● Karjelek: Sebesen!
	14. Cserkészkapcsolatok ✓ Vegyen részt több csapat közös cserkész-rendezvényén.
	16. A csapat ismerete, története, csapatnévadó ● A csapat felépítésének és működésének ismerete.
	17. Krónika ● Őrsi napló vezetése. ✓ Őrsileg írja meg egy tábori napnak a krónikáját.
2.1.3. EURÓPAISÁG	2.2.3. EGYHÁZKÖZSÉGEM/GYŰLEKEZETEM ÉS LAKÓHELYEM
2. Szomszéd országok ismerete ● Ismeri a szomszédos országok fővárosát, hivatalos nyelvét és pénznemét.	1. Részvétel az egyházközség életében ✓ Vegyen részt legalább egy egyházközségi/gyülekezeti rendezvényen.
	3. Közhasznú munkák ✓ Vegyen részt a csapat, a raj vagy egyház-község/gyülekezet valamelyik segély-akciójában.
	4. Helyi ünnepek ✓ Tudjon lakóhelyén megrendezésre kerülő főbb ünnepekről, megemlékezésekről. Őrsével/rajával/csapatával legalább egyen vegyen részt.
2.1.4. MŰVELTSÉG	2.2.4. EGÉSZSÉGÜGY
1. Retorika és vitakultúra ● Konfliktuskezelés (rivalizálás), mások elfogadása.	1. Elsősegély ● Eszméletlen beteg ellátása. ● Töréstípusok felismerése. ● Ficam, rándulás. ● Állatharapások, csipések. ● Sebek, sebfertőzés (tetanusz, vérmérgezés). ● Sebellátás: vérzések, vérzéscsillapítás (nyomókötés, direkt nyomás). ● Ájulás ellátása.

2. Színjátszás ✓ A csapat egy közös alkalmán színjátszásban részt vesz (pl. farsang).	2. Mentődoboz ● Ragtapasz, Betadine, mull-lap használata.
3. Klasszikus táncok ✓ Megismer őrseivel egy klasszikus táncot.	3. Gyógyszerismeret ● Őrstagjai allergiáját ismeri.
4. Olvasottság ● Vezessen egy füzetet vagy online listát, amibe az elolvasott könyveinek szerzőjét, címét gyűjti.	4. Higiéné ● Ismeri a tábori higiéniai szabályokat.
8. Kultúra ✓ Egy múzeum- vagy kiállítás meglátogatása.	5. Egészséges életmód ● Termék-út (élelmiszerek útja). ● Csapvízfogyasztás jelentősége. ✓ Őrsével egészséges étel készítése (pl.: joghurt-, sajtkészítés).

EMBER ÉS KÖRNYEZETE

3.1. MEGISMERÉS	3.2. TEVÉKENYSÉG
3.1.1. TERMÉSZETES KÖRNYEZETÜNK MEGISMERÉSE	3.2.1. TERMÉSZETES KÖRNYEZETÜNKKEL KAPCSOLATOS FELADATOK
1. Tájékozódás ● Az északi irány meghatározása további egy módszerrel.	1. Élet a természetben ✓ Részvétel a csapat által szervezett táborban. ✓ Részvétel az őr/raj/csapat által szervezett portyán. ● Tűzvédelmi alapismeretek. ● Tűzifaismeret. ● Ismer két tűzfajtát és meg tudja rakni. ✓ A csapatban használatos sátrak közül legalább kettőt fel tud állítani őrseivel. ✓ Bivakolás.
2. Térképészet ● Turistatérkép használata, alapvető jelrendszerének ismerete. ● Szintvonalak ismerete. ● Különböző színű turistautak felismerése a térképen. ● Turistautaktól eltérő útvonaljelzések (vasút, műút, erdészeti út). ● További 5 térképjel ismerete.	2. Túra ✓ Legalább 2 túrán való részvétel.

3. Földrajzi ismeretek ✓ Egy adott régióhoz köthető földrajzi, ásványtani, gazdasági sajátosságoknak megfelelő üzemlátogatás, lelőhelyek felkutatása (pl.: kőfejtő, malom, tejüzem stb.).	3. Tábori építmények ✓ Részvétel legalább egy közös tábori építmény készítésében. ✓ Őrsével tűzhelyet készít.
4. Időjárás ● Eső fajtái (jégeső, ónos eső, savas eső) fizikai, környezeti háttere.	4. Kerti munka ✓ Csapatotthon udvarának, kertjének gondozása.
5. Természet megfigyelés ✓ Csapadékgyűjtés, pH mérés.	5. Természet- és környezetvédelem ● Hulladékhierarchia (3R) a gyakorlatban.
6. Növényismeret ● Fagazdálkodás, felelős fakivágás. ✓ Gyümölcsfa ismeret: gyümölcszedésen való részvétel vagy kertészet, faiskola látogatás.	7.2. Kerékpártúra ✓ Részvétel egy kerékpártúrán.
7. Állatismeret ● Állatokkal találkozás a táborban, teendők. Ismertebb vadállatok táplálékai (táborban hogyan nem vonzom oda őket a táborhelyhez). ✓ Állatkert-, vagy vadaspark látogatás.	8. Sport, testgyakorlás ● Rendszeres testmozgás.
8. Gombaismeret ● 3 ehető gomba felismerése.	
9. Csillagászat ● Tejútrendszer, Naprendszer. ● Holdciklusok (újhold, telihold).	
10. Ásvány- és kőzetismeret ✓ Egy újabb olyan hegység kőzetviszonyainak ismerete, ahol túrán, portyán vagy a táborban megfordul.	

3.1.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNK MEGISMERÉSE	3.2.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNKKEL KAPCSOLATOS FELADATOK
1. Becslés és mérés ● Az újoncpróba önméretei és a könyök, talphossz cipőben, 1 m deréknál a földtől, 1 m a kinyújtott kézen. ● Egyszerűbb távolság és magasság becslése. ✓ Az önméret adatainak korrigálása fél évente, feljegyzése a velemjáróba.	1. Eszközhasználat ● Tábori szerszámok tárolása.
4. Utazási ismeretek ● A helyi közlekedési lehetőségek ismerete. ● Helyi menetrendekben tud keresni (online is).	3. Kötélmunkák ● Csomók: csúszóhurok, sátorfeszítő csomó, ívelt kettős, halászcsonk.
	4. Természetes anyagok megmunkálása ✓ Fával kapcsolatos munkálatok végzése.
	5. Szabás-varrás, kézimunka ● Szakadások megvarrása. ✓ Egyenruhájára önállóan felölti a felvarrókat.
	6. Fényképezés ❖ Fényképezési alapismeretek (záridő, fókusz, kompozíció).
	7. Modellezés ✓ Választható technikával modell készítése tetszőleges inspiráció szerint.
	9. Számítógépes ismeretek ● E-mail kultúra.
	10. Villanyszerelés ● Érintésvédelmi alapismeretek. ✓ Égőcsere.
	12. Sütés, főzés, tartósítás ✓ Szörp készítése őrslileg. ✓ Csapat eseményre süteménykészítés őrslileg.

4.3. A cserkész korosztály harmadik évére vonatkozó próbarendszer

Jelmagyarázat:

- = alapvető tudás
- ✓ = egyszer teljesítendő anyag
- ❖ = irányítottan választandó anyag

ISTEN ÉS EMBER

1.1. SZEMÉLYES FELADATOK	1.2. KÖZÖSSÉGBEN MEGÉLT FELADATOK
1. Vallási ismeret ● Ismeri az egyházközsége/gyülekezete főbb pontjait (pl.: templomépítés, szerzetesrendek a településen régen és ma stb.). ● Történelmi himnuszok ismerete és éneklése: Boldogasszony anyánk (katolikus) / Fel barátim! (protestáns).	1. Hitoktatás/Bibliaóra ● Rendszeresen jár hittanra/bibliaórára.
2. Szentírás-ismeret ● Húsvéthoz tartozó evangéliumi történetek megismerése, összehasonlítása a négy evangéliumban. ❖ Részvétel egy passiójátékon.	2. Liturgikus élet ● A szentmisén/istentiszteleten rendszeren részt vesz. ✓ Részt vesz kereszttúton és ismeri hátterét (katolikusok), egyházközségi, nagyböjti imaalkalmon (protestánsok), felekezete bűnbánati liturgikus alkalmán (más vallások).
3. Lelki olvasmány ✓ Őrsével félévente legalább 1-1 rövid lelki olvasmány elolvasása és közös feldolgozása.	3. Ökumené ● További 2 ifjúsági ének ismerete (pl. Taizéi énekek). ✓ Részvétel egy ökumenikus rendezvényen (pl. ökumenikus imahét egy alkalmán).
4. Cserkész lelkeség ● A cserkésztvény ismerete és magyarázata a korosztályának megfelelő szinten. ● A cserkészfogadalom ismerete és magyarázata a korosztályának megfelelő szinten.	4. Cserkész lelkeség ✓ Őrsével közösen temetőlátogatáson részt vesz.

5. Napi jótett, önfegyelem ● Napi jótett alkalmainak ismerete és gyakorlása korosztályának megfelelő szinten. Napi jótett alkalmak az osztályközösségben/cserkészcsapatban. ✓ Egyéni napirend készítése és legalább egy hétig annak betartása.	5. Közösségi hitélet ✓ Félévente egyszer részt vesz fő ünnepeken kívüli vasárnapi ős-, raj- vagy csapatmisén/istentiszteleten. ✓ Részt vesz ősével egy csapat/raj által szervezett lelki alkalmon. ✓ Részt vesz egy csapat/raj által szervezett tábori lelki alkalmon.
6. Ima ● További egy felekezeti ima ismerete és használata. ● Ima saját szavakkal (bűnbánó).	

EMBER ÉS EMBER

2.1. MEGISMERÉS	2.2. TEVÉKENYSÉG
2.1.1. TÁRSADALMI ISMERETEK	2.2.1. CSALÁDOM ÉS BARÁTAIM
1. Közjogi méltóságok - A helyi egyházközség/gyülekezet, vagy ● A helyi egyházközség, vagy egyházmege által fenntartott helyi intézmények ismerete (pl.: iskola, óvoda, karitás stb.). ❖ Intézménylátogatás (egyházi intézmény).	1. Segítség otthon ● Ismerje fel, miben tud segíteni és önállóan végezze el a munkát.
2. Hivatalos iratok, ügyintézés ● Személyes iratai alapvető funkciójával tisztában van: - diákigazolvány - laccímka - TAJ kártya - adókártya - tagkártya. ● Személyes iratait magánál tartja, ha szükséges használni tudja (pl. diákigazolvány).	
3. Velemjáró (cserkészfüzet) ● Velemjáróját önállóan vezeti.	

4. Illemszabályok ● <i>Találkozás:</i> másik nemmel való viselkedés különböző élethelyzetekben <i>Megjelenés:</i> kulturált öltözködés <i>Étkezés:</i> étkezés nyilvános helyen <i>Közlekedés:</i> telefonálás közlekedési eszközön <i>Napközben:</i> telefonálás utcán <i>Művelődés, szórakozás:</i> viselkedés színházban <i>Családi összefüggések:</i> - <i>Ajándékozás:</i> ha olyan ajándékot kap, ami nem tetszik neki vagy van már olyanja, arra megfelelően, illedelmesen reagál	
5. Szociális érdeklődés ✓ Egy érzékenyítő programon való részvétel.	
6. Foglalkozások ismerete ✓ Egy számára érdekes foglalkozás mélyebb megismerése (kisvideókból, helyi mesterektől, szakemberek felkeresésével). ✓ Őrsével közösen kipróbál egy fizikai munkát (pl. csapat raktárának rendbe-tétele).	
7. Média ✓ Megismer egy, a korosztályának szóló sajtóterméket (cserkészen kívüli sajtó-termék). ✓ Őrsi faliújság szerkesztése vagy csapat-újságba őrsével közösen cikket ír.	
8. Levélírás ● Borítékok fajtáinak ismerete (különböző méretek, szabvány, postakész, talpas, ablakos stb.).	
2.1.2. HAZÁM ÉS NEMZETEM	2.2.2. CSERKÉSZKÖZÖSSÉGEM
1. Nemzeti jelképeink ● Ismerje a koronázási jelvényeket és szerepüket.	1. A cserkészet története ● Tudja, hogy hol és mikor alakultak az első magyar cserkészcsapatok.

2. Népszokások ✓ Elevenítse fel az évkör valamelyik népszokását órs/raj/csapat szinten. ● Megismer további egy népi hiedelmet.	3. Cserkészinduló, cserkészdalok ● További 1 cserkészmozgalmi dal ismerete és éneklése.
3. Ünnepek ● Nemzeti ünnepeink korosztálynak megfelelő megélése (órs/raj/csapat szinten).	4. Egyenruha ismerete ● Ismeri a különpróba jelvényeket.
4. Népdalok ● További 5 népdal ismerete és éneklése. ● Vezesse népdalos füzetét.	5. Tábornút ✓ Őrsével legalább egy önálló tábornúti számot előad.
5. Népmesék, mondák ● További 1 monda ismerete.	6. Őrsi élet ● Őrsi ima megírása és használata.
6. Néptánc ● További 1 körtánc megismerése. ● Egy páros tánc megismerése.	7. Őrsi jótett ✓ Félévente egy jótett végrehajtása az őrssel közösen és egy a táborban is.
8. Nyelvjárások ● Nyári tábor helyszínén az adott tájegység nyelvjárásának, legalább öt tájszavának megismerése.	8. Tábori rend ● A konyha- és a szersátor rendjének ismerete és betartása.
11. Regös rendezvények ✓ Egy csapat/körzet/kerület/szövetség által szervezett regös napon való részvétel.	9. Játék ● További 5 kinti és 5 benti játék ismerete.
12. Határontúli magyarság, nemzetiségeink ● Tudja milyen nemzetiségi önkormányzatok működnek a településén.	10. Az MCSSZ és MCSSZF ismerete ● Az MCSSZF tagjainak felsorolása.
13. Rovásírás ● Írás, olvasás rovasírás ABC használata nélkül.	14. Cserkészkapcsolatok ✓ Részt vesz egy körzeti vagy kerületi programon.
14. A magyarság kiemelkedő alakjai ● Egy uralkodót az Erdélyi Fejedelemségből alaposan megismer.	16. A csapat ismerete, története, csapatnévadó ● A csapat megalakulása és/vagy újjralakulása. ● A csapat életének nevesebb eseményei.
	17. Krónika ● Őrsi napló vezetése. ✓ Őrsileg írja meg egy tábori napnak a krónikáját.

2.1.3. EURÓPAISÁG	2.2.3. EGYHÁZKÖZSÉGEM/GYÜLEKEZETEM ÉS LAKÓHELYEM
3. Nyelvtudás ● Ismer 10 cserkész szak kifejezést egy idegen nyelven, felvezeti vele járójába és be tudja mutatni ezek használatával az őrsét.	1. Részvétel az egyházközség életében ✓ Vegyen részt legalább egy egyházközségi/gyülekezeti rendezvényen
	3. Közhasznú munkák ✓ Vegyen részt a csapat, a raj vagy egyházközség/gyülekezet valamelyik segély-akciójában. ✓ Vegyen részt legalább egy, a lakóhely/egyházközség érdekében végzett munkán.
2.1.4. MŰVELTSÉG	2.2.4. EGÉSZSÉGÜGY
1. Retorika és vitakultúra ● Együttműködés az őrsben, konfliktusok kezelése.	1. Elsősegély ● Ismer olyan helyeket, ahol vannak kihe-lyezett újraélesztő készülékek. ● Égés, forrázás. ● Ájulás fajtáinak ismerete, tud köztük különbséget tenni. ● Alapvető életfunkciók. ● Allergiás reakció felismerése.
2. Színjátszás ✓ A csapat egy közös alkalmán színjátszás-ban részt vesz (pl. farsang).	3. Gyógyszerismeret ● Égés kezelése természetes szerekekkel (pl. körömvirág).
4. Olvasottság ● Az elolvasott könyveknek vezetett listát tovább bővíti.	4. Higiéné ● Ismeri a tábori higiéniai szabályokat.
7. Képzőművészet ✓ Akril festékkel vagy üvegfestékkel vagy pasztellkrétával vagy decoupage tech-nikával egy egyéni alkotás elkészítése.	5. Egészséges életmód ● Ásványvizek ásványi anyag tartalma. ● Tápanyagok fajtái, jellemzői, tápanyag-szükséglet.
8. Kultúra ✓ Egy műemlék megtekintése. ✓ Őrsével színházi előadáson vesz részt.	

EMBER ÉS KÖRNYEZETE

3.1. MEGISMERÉS	3.2. TEVÉKENYSÉG
3.1.1. TERMÉSZETES KÖRNYEZETÜNK MEGISMERÉSE	3.2.1. TERMÉSZETES KÖRNYEZETÜNKKEK KAPCSOLATOS FELADATOK
1. Tájékozódás ● Az északi irány meghatározása további egy módszerrel.	1. Élet a természetben ● Ismer további egy tűzfajtát és meg tudja rakni.
2. Térképészet ● Távolságmérés a térképen. ● További 10 térképjel ismerete.	2. Túra ✓ Legalább 2 túrán való részvétel.
3. Földrajzi ismeretek ❖ Tudja, hogy milyen természeti adottságoknak köszönhető lakótelepülésének kialakulása.	3. Tábori építmények ✓ Részvétel legalább egy közös tábori építmény készítésében.
4. Időjárás ● Kőd, délibáb, jégvirág, zúzmara fogalma.	4. Kerti munka ✓ Csapatotthon udvarának, kertjének gondozása.
5. Természet megfigyelés ✓ Madáretető készítése őrsileg, kihelyezése, magok utánpótlása.	5. Természet- és környezetvédelem ● Jeles környezetvédelmi napok ismerete: Föld napja, Madarak és fák napja. ✓ Hulladékok újrahasznosítása őrsileg (kézműves tevékenység).
6. Növényismeret ● Ismer legalább öt ehető vadon termő növényt. ✓ Gyógynövény gyűjtés őrsével és egy újabb módon való feldolgozása.	8. Sport, testgyakorlás ● Rendszeres testmozgás. ✓ Kipróbál egy újabb eddig általa nem űzött sportot.
7. Állatismeret ● Madarak táplálkozása. Az őrsileg kihelyezett madáretetőnél a madarak megfigyelése, madárfajok feljegyzése.	9. Úszás ● Tanuljon meg úszni (le tud úszni 200 métert).
8. Gombaismeret ● További kettő ehető és további kettő mérgező gomba ismerete.	

9. Csillagászat ● A Nagy Nyári Háromszög csillagalakzat felismerése és a hozzá tartozó csillagképek.	
10. Ásvány- és kőzetismeret ✓ Geológiai tanösvény vagy ásvány, kőzet, kővület kiállítás megtekintése.	
<i>3.1.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNK MEGISMERÉSE</i>	<i>3.2.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNKKEL KAPCSOLATOS FELADATOK</i>
1. Becslés és mérés ✓ Az önméret adatainak korrigálása félévente, feljegyzése a velejáróba.	1. Eszközhasználat ● Tábori szerszámok karbantartása.
3. Környékismeret ● Iskolája közvetlen környékén ismeri a fontos intézményeket (orvos, gyógyszerár, könyvtár, különóráinak helyszínei).	3. Kötélmunkák ● Csomók: kötélrövidítő.
4. Utazási ismeretek ● Menetrend információs honlapok használata.	4. Természetes anyagok megmunkálása ✓ Természetes anyagból használati eszköz készítése (pl.: gyapjú, vessző, bőr stb.).
	5. Szabás-varrás, kézimunka ● További egy hímzési forma ismerete (pl.: száröltés, töltőöltés, láncöltés, keresztzemes öltés).
	6. Fényképezés ❖ Fényképezési alapismeretek (mesterséges fények). ✓ Fényképet készít a cikkhez, amit a csapatújságba, blogra, honlapra ír.
	7. Modellezés ✓ Választható technikával modell készítése tetszőleges inspiráció szerint.
	9. Számítógépes ismeretek ● Fényképszerkesztési alapismeretek.
	12. Sütés, főzés, tartósítás ✓ Hentes látogatás (hús fajták - állat melyik része), utána őrsileg egy kétfogásos menü elkészítése.

4.4. A cserkész korosztály negyedik évére vonatkozó próbarendszer

Jelmagyarázat:

- = alapvető tudás
- ✓ = egyszer teljesítendő anyag
- ❖ = irányítottan választandó anyag

ISTEN ÉS EMBER

1.1. SZEMÉLYES FELADATOK	1.2. KÖZÖSSÉGBEN MEGÉLT FELADATOK
1. Vallási ismeret ● Ismeri az egyházközség/gyülekezet történetének fontosabb személyeit, tudja, hogy mikor és mivel járultak hozzá az egyházközség/gyülekezet épüléséhez. ● Vallási példakép, védőszent ismerete. ● Felekezeti énekeskönyvének használatával (tagolás) tisztában van.	1. Hitoktatás/Bibliaóra ● Rendszeresen jár hittanra/bibliaórára.
2. Szentírás-ismeret ● További 10 evangéliumi történet ismerete és magyarázata a korosztályának megfelelő szinten.	2. Liturgikus élet ● A szentmisén/istentiszteleten rendszeren részt vesz. ❖ - Egyházközségében/gyülekezetében működő imacsoport felkeresése, megismerése, egy alkalmán való részvétel.
3. Lelki olvasmány ✓ Őrsével félévente legalább 1-1 rövid lelki olvasmány elolvasása és közös feldolgozása.	3. Ökumené ● További 2 ifjúsági ének ismerete (pl. Taizéi énekek). ✓ Résztétel egy ökumenikus rendezvényen (pl. ökumenikus imahét egy alkalmán).
4. Cserkész lelkiség ● A cserkésztvörvény ismerete és magyarázata a korosztályának megfelelő szinten. ● A cserkészfogadalom ismerete és magyarázata a korosztályának megfelelő szinten.	4. Cserkész lelkiség ● Megismer egy-egy alkotást a cserkész-történelem nagyjainak tollából (pl. Sík Sándor).

5. Napi jótett, önfegyelem ● Napi jótett alkalmainak ismerete és gyakorlása korosztályának megfelelő szinten. Napi jótett alkalmak az osztályközösségben/cserkészcsapatban. ✓ Vezetőjével egyeztetve végezzen el egy önnevelési gyakorlatot.	5. Közösségi hitélet ✓ Félévente egyszer részt vesz fő ünnepeken kívüli vasárnapi őr-, raj- vagy csapatmisén/istentiszteleten. ✓ Részt vesz őrseivel egy csapat/raj által szervezett lelki alkalmon. ✓ Részt vesz egy csapat/raj által szervezett tábori lelki alkalmon.
6. Ima ● További egy felekezeti ima ismerete és használata. ● Ima saját szavakkal (dicsérő).	

EMBER ÉS EMBER

2.1. MEGISMERÉS	2.2. TEVÉKENYSÉG
2.1.1. TÁRSADALMI ISMERETEK	2.2.1. CSALÁDOM ÉS BARÁTAIM
1. Közjogi méltóságok, államigazgatás, önkormányzatok, egyházigazgatás ● Közigazgatási alapfogalmak (saját település típusával tisztában van, tudja, mely megyéhez tartozik, ismeri a megye székhelyét). ✓ Megyeszékhely látogatása.	1. Segítség otthon ✓ Önállóan ebédet vagy vacsorát készít családjának.
2. Hivatalos iratok, ügyintézés ❖ Személyi igazolvánnyal és/vagy útlevéllel kapcsolatos ügyintézés. ● Ismeri az ECSET általa használható funkcióit és frissíti személyes adatait.	3. Családi ünnepek ✓ A családi ünnepeket saját ötleteivel gazdagítja (versmondás, éneklés, étlap-készítés, névkártya készítés stb.).
3. Velemjáró (cserkészfüzet) ● Velemjáróját önállóan vezeti.	
4. Illemszabályok ● <i>Találkozás:</i> tegeződés, magázódás, megfelelő kommunikációs csatornák használata (őv-nek hiányzás, szülőknak késés, mikor mivel jelez), telefon kulturált használata <i>Megjelenés:</i> tud nyakkendőt kötni (lányok is) <i>Étkezés:</i> étkezés utcán <i>Közlekedés:</i> - <i>Napközben:</i> - <i>Művelődés, szórakozás:</i> kulturált szórakozás a saját korosztályával (házi-buli, születnap, baráti összejövetel stb.) <i>Családi összejövetelek:</i> - <i>Ajándékozás:</i> vendégségbe érkezés (figyelmesség)	
5. Szociális érdeklődés ✓ Egy érzékenyítő programon való részvétel.	

6. Foglalkozások ismerete ✓ Egy számára érdekes foglalkozás mélyebb megismerése (kisvideókból, helyi mesterektől, szakemberek felkeresésével). ✓ Őrsével közösen kipróbál egy szellemi munkát (pl. csapat levéltárának kialakítása, átnézése, adatok gyűjtése).	
7. Média ● Saját településéhez kapcsolódó média és sajtó ismerete, lehetőség szerint egy szerkesztőség felkeresésével. ✓ Őrsi faliújság szerkesztése vagy csapatújságba Őrsével közösen cikket ír.	
8. Levélírás ✓ Csomagfeladás.	
9. Politikai ismeretek ● Hazánk államformájával tisztában van.	

2.1.2. HAZÁM ÉS NEMZETEM	2.2.2. CSERKÉSZKÖZÖSSÉGEM
1. Nemzeti jelképeink ● Jelentősebb 3 magyar történelmi címer ismerete. ● Jelentősebb 3 magyar történelmi zászló ismerete.	1. A cserkészlet története ● A világ és a magyar cserkészlet történetének párhuzamba állítása.
2. Népszokások ✓ Elevenítse fel az évkör valamelyik népszokását órs/raj/csapat szinten. ● Megismer további egy népi hiedelmet.	3. Cserkészinduló, cserkészdalok ● További 1 cserkészmozgalmi dal ismerete és éneklése.
3. Ünnepek ● Nemzeti ünnepeink korosztálynak megfelelő megélése (órs/raj/csapat szinten).	4. Egyenruha ismerete ● Csapatszint feletti jelzések ismerete.
4. Népdalok ● További 5 népdal ismerete és éneklése. ● Vezesse népdalos füzetét.	5. Tábornút ✓ Órsével legalább egy önálló tábornúti számot előad.
5. Népmesék, mondák ● További 1 monda ismerete.	6. Őrsi élet ✓ Két napos Őrsi programon való részvétel (kötetlen, közösségépítési céllal).
6. Néptánc ✓ Látogasson el egy táncházba.	7. Őrsi jótett ✓ Félévente egy jótett végrehajtása az őrssel közösen és egy a táborban is.
8. Nyelvjárások ● Nyári tábor helyszínén az adott tájegység nyelvjárásának, legalább öt tájszavának megismerése.	9. Játék ● További 5 kinti és 5 benti játék ismerete.
11. Regös rendezvények ✓ Egy csapat/körzet/kerület/szövetség által szervezett regös napon való részvétel.	10. Az MCSSZ és MCSSZF ismerete ● A saját kerületi elnökség ismerete. ● KMCSSZ kerületeinek ismerete.
12. Határontúli magyarság, nemzetiségeink ● Ismeri a Magyarországon élő nagyobb nemzetiségeket.	11. Alaki ● Ünnepi alkalmakkor igazodik az adott esemény keretéhez (pl.: díszőrség, koszorúzás, megemlékezések).
14. A magyarság kiemelkedő alakjai ● Egy Habsburg-házi uralkodót alaposan megismer.	14. Cserkészkapcsolatok ✓ Részt vesz egy körzeti vagy kerületi programon.

	16. A csapat ismerete, története, csapatnévadó ✓ Interjút készít a csapat egyik felnőtt tagjával a csapatban eltöltött eddigi életéről.
	17. Krónika ● Őrsi napló vezetése. ✓ Őrsileg írja meg egy tábori napnak a krónikáját.
2.1.3. EURÓPAISÁG	2.2.3. EGYHÁZKÖZSÉGEM/GYŰLEKEZETEM ÉS LAKÓHELYEM
1. Idegenvezetés ● Lakóhelyén útbaigazítást tud adni.	1. Részvétel az egyházközség életében ✓ Vegyen részt legalább egy egyházközségi/gyülekezeti rendezvényen.
2. Szomszéd országok ismerete ❖ Szomszédos országba utazás esetén ismeri az adott ország vázlatos történetét.	3. Közhasznú munkák ✓ Vegyen részt a csapat, a raj vagy egyház-község/gyülekezet valamelyik segély-akciójában. ✓ Vegyen részt legalább egy, a lakóhely/ egyházközség érdekében végzett munkán.
3. Nyelvtudás ● Ismer további 10 cserkész szakkifejezést egy idegen nyelven, felvezeti véleményébe és be tudja mutatni ezek használatával csapatát.	4. Helyi ünnepek ● Megismeri települése egy régebbi hely történeti eseményét.
2.1.4. MŰVELTSÉG	2.2.4. EGÉSZSÉGÜGY
1. Retorika és vitakultúra ● Kulturáltnan meg tudja fogalmazni a véleményét nézetkülönbség esetén is.	1. Elsősegély ● Stabil oldalfekvés alkalmazása. ● Légút biztosítás. ● Helyi egészségügyi ellátási rendszer ismerete. ● Betegség jeleit felismeri magán.
2. Színjátszás ✓ A csapat egy közös alkalmán színjátszásban részt vesz (pl. farsang).	2. Mentődoboz ● Alternatív megoldások vészhelyzet esetén, mentődoboz nélkül (pl.: sín-, nyakkendőhasználat).

3. Klasszikus táncok ✓ Megismer őrsével további egy klasszikus táncot.	3. Gyógyszerismeret ● Ismer alternatív gyógymódokat (pl. lázcsillapítás, megfázás esetén).
4. Olvasottság ● Az elolvasott könyveknek vezetett listát tovább bővíti.	4. Higiéné ● Példát mutat a tábori higiénia terén a fiatalabb korosztálynak.
7. Képzőművészet ✓ Megismeri temploma képzőművészeti alkotásait, kialakulásukat, történetüket vagy őrsével meglátogat egy képzőművészeti kiállítást.	5. Egészséges életmód ● BMI-index kiszámítása.
8. Kultúra ✓ Őrsével részt vesz egy komoly vagy könnyűzenei koncerten. ● A Nemzet színésze cím néhai és jelenlegi birtokosai közül egy általa választott művész életpályáját megismeri.	

EMBER ÉS KÖRNYEZET

3.1. MEGISMERÉS	3.2. TEVÉKENYSÉG
3.1.1. TERMÉSZETES KÖRNYEZETÜNK MEGISMERÉSE	3.2.1. TERMÉSZETES KÖRNYEZETÜNKKEL KAPCSOLATOS FELADATOK
1. Tájékozódás ● Navigáció, GPS ismeret. ✓ Geocaching.	1. Élet a természetben ● Ismer további egy tűzfajtát és meg tudja rakni. ● Teendők szélsőséges időjárási viszonyok között (tűzgyújtás).
2. Térképészet ● Tájékozódás iránytű nélkül. ● Láthatóság alapján történő távolságbecslés. ● Háromszögelési módszer alapján történő tájékozódás (álláspont meghatározása, iránytartás).	2. Túra ✓ Legalább 2 túrán való részvétel.
3. Földrajzi ismeretek ✓ Őrsével közösen elmegy egy barlangba.	3. Tábori építmények ✓ Részvétel bármelyik közös tábori építmény készítésében.
4. Időjárás ● Felhőtípusok ismerete. Időjárásra következtetés a felhőkből.	4. Kerti munka ✓ Faültetés a csapatotthonban, templomkertben vagy köztéren.
5. Természet megfigyelés ✓ Páratartalom-, hőmérsékletmérés, barométer megismerése.	5. Természet- és környezetvédelem ● Jeles környezetvédelmi napok ismerete: Víz világnapja. ✓ Energetikai besorolás ismerete.
6. Növényismeret ● Ismer további öt ehető vadon termő növényt. ✓ Keressen fel egy arborétumot/fűvész-kertet. Ismerje meg jellegzetes növényeit. ● Gyógyteák elkészítése saját gyűjtésű alapanyagból, hatásai, veszélyei. ● Az év növényeinek ismerete.	7.1. Vízitúra ✓ Részvétel egy vízitúrán.

7. Állatismeret ● Az év állatainak ismerete.	8. Sport, testgyakorlás ● Rendszeres testmozgás. ● Önvédelmi technikák megismerése.
8. Gombaismeret ● Az év gombájának ismerete.	
9. Csillagászat ● További egy csillagkép felismerése.	
10. Ásvány- és kőzetismeret ● Ismer öt ásványt és azok kialakulását, tulajdonságait, használhatóságát.	
3.1.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNK MEGISMERÉSE	3.2.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNKKEL KAPCSOLATOS FELADATOK
1. Becslés és mérés ✓ Az önméret adatainak korrigálása félévente, feljegyzése a velemjáróba.	3. Kötélmunkák ● Nyakkendőgyűrű fonás.
4. Utazási ismeretek ● Őrsi portya utazását órásával közösen megtervezi.	6. Fényképezés ✓ Online fotótár ismeret, használat.
	9. Számítógépes ismeretek ● Fényképszerkesztési alapismeretek. ✓ Cserkész korosztályi éveiről kiadványt vagy prezentációt készít.
	10. Villanyszerelés ● Éjszakai- és nappali áram.
	12. Sütés, főzés, tartósítás ✓ Egy különleges menü elkészítése, tápanyagtartalmának meghatározása.

5.

Módszertani tárház

5. Módszertani tárház

Az alábbi fejezetben olyan módszereket érintünk, amelyek segíthetik az őrsvezető munkáját. A különféle munkaformák, munkamódszerek és eszközök fogalmi megismertetésén túl példákat hozunk, hogyan tehetjük érdekesebbé, érthetőbbé és a cserkészek számára befogadhatóbbá az átadni kívánt tudást. Fontos, hogy az őrsvezetőnek ne csak éves céljai legyenek, hanem tisztában legyen a cserkésznevelés végső céljával és azzal, hogy az adott személyből mit és hogyan akar kihozni. Legyen képes a módszerein változtatni, ha úgy látja, nem működik jól az adott közösségben. Figyeljünk arra, hogy az őrünkben milyen módszerekkel tudunk hatékonyan dolgozni. Ehhez elengedhetetlen a visszajelzések folyamatos értékelése (az őrsgyűlésen, programon hogyan működött az adott módszer).

Az alábbiakban leírt módszereken túl, ne féljünk újakat kipróbálni, amelyek egyeznek a cserkészszellemisséggel. A módszerek között nincs jó és rossz választás, a te és az általa vezetett közösség választásán is múlik. Célunk, hogy munkátad segítve, hozzájáruljunk a nevelési célok eléréséhez.

5.1. Munkaformák

Fontos, hogy vezetőként átlássuk, tudatosítsuk, hogy mit és miért teszünk nevelői tevékenységünk során. A munkaformáknak többféle csoportosítása ismert, mi most a következő négyet ismertetjük:

1. frontális munka vagy más néven együttes tanítás,
2. egyéni munka,
3. páros munka,
4. csoportmunka.

A **frontális munka** vagy **együttes tanítás** előnye, hogy az óravezetői és közösségi munka párhuzamosan folyik (mialatt az óravezető beszél, addig az órstagok figyelnek/jegyzetelnek), a közösség tagjai egy időben dolgozzák fel az azonos tudásanyagot. A frontális munka akkor lehet eredményes, ha az **órs tagjai nagyjából azonos képességekkel, ismeretekkel rendelkeznek és hasonló a munkatempójuk**. Ha ez nem valósul meg, úgy a gyengébbek lemaradhatnak, míg a szorgalmasabbak talán unalmasnak is tartják az előadást. A frontális munka alkalmazása eredményes lehet új ismeretanyag átadásánál, de fontos, hogy csak az órsgyűlés kis részében alkalmazzuk. Természetesen az együttes tanítást is lehet színesíteni az órstagok bevonásával, például úgy, hogy beleviszünk egy-egy közös gondolkodásra ösztönző részt. (Pl. Az őgy-n a magyar cserkész történelem tanításánál visszakerdezzük az előző alkalmon tanult anyagra.) A frontális munka segíti a figyelem és a koncentráció fejlesztését. Fontos kiegészítője lehet a többi munkamódszernek.

Az **egyéni munka** alkalmazása során az órstagok önálló, egyénileg is megoldható feladatokat kapnak. Ez kétféle lehet, az egyik során a **közösség tagjai azonos feladatot** kapnak, a másiknál pedig **egyéni feladatokat** szabunk ki (pl. az órsi szolgálatok esetén). A személyre szabott feladatok csak akkor alkalmazhatóak jól, ha megismerjük az egyén képességeit. Amiben tehát jó az egyéni munka az az, hogy segíti az órvezetőt, hogy megismerje az órsben ki-ki miben jó/tehetséges, hátránya viszont, hogy ezzel párhuzamosan fennállhat a beszakadás veszélye (pl. az egyik órstag nagyon szeret énekelni, de van egy zeneiskolába járó diák, és őt jelöljük ki nótafának, holott a másik gyerek sokkal nagyobb szorgalommal és lelkesedéssel végezné a feladatot – vagy épp fejlődnie kellene benne). Az órvezetőnek itt fontos szerepe van a képességek feltérképezésében, és abban, hogy ezeket milyen irányban mozdítja elő. Az egyéni munka fejleszti többek között az önállóságot és a felelősségérzetet.

A **páros munkának** két formája lehet. Az egyik, amikor **irányítottan állítjuk össze a párokat**, a másik, amikor az **órstagokra bízunk**, hogy hogyan szerveződnek párokba. Mindkettőnek megvan az előnye és a hátránya. Amennyiben irányítottan állítjuk össze a párokat, felvetődik a kérdés, hogy mi alapján csoportosítunk. Az azonos képességeket tesszük egy csoportba, vagy szándékosan épp a fordítottjára törekszünk? Vagy egyéb szempontok vezérelnek, mint például, hogy ki-kivel van jóban az órsben? Cserkész korosztályban, mivel sokan még csak ekkor csatlakoznak a közösséghez, nagy szerepe lehet a páros munkának. Az órsön belüli kapcsolatokra is nagy hatással lehet az, ha az órvezető tudatosan törekszik arra, hogy minden órstag minden órstaggal ugyanolyan viszonyban legyen, segítségül hívva a páros munka módszerét. A páros munka előnye, hogy ha az órsön belül eltérő kompetenciájú cserkészek vannak, akkor a páros munkával segíthetik egymást a felzárkóztatásban/tanulásban. Az órvezetőnek a munkáját is segíti a módszer, hiszen ekkor derülnek ki sokszor egyértelműnek vélt egymást közti kapcsolatok.

A hátránya lehet a munkamódszernek, hogy a párok esetleg hátráltatják egymást (pl. ha az egyik nem érti a feladatot és többször visszakérdez, míg a másik már rég a feladaton dolgozna, ilyen eset lehet: pl. nyári táborban tábori építmény készítése). Ez összefügg azzal a problémával, hogy a gyengébbek, vagy kevésbé koncentráltak kevésbé tudnak figyelni, ezért lemaradnak, háttérbe szorulnak. A páros munka fejlesztí az együttműködést, a kommunikációt, a toleranciát és számos egyéb tulajdonságot.

A negyedik munkamódszer, amelyet hatékonyan lehet hasznosítani az őrsgyűlés keretében, az a **csoportmunka**. A csoportmunka akkor használható igazán, ha fontos a benne résztvevők aktivitása, egymásra figyelése, a közös gondolkodás, valami új létrehozása. Igyekezzünk kooperatív csoportmunkákat használni, ezáltal nem csak a feladatot teljesítik, hanem fontos szerepet kap az **együttműködés** is.

E munkamódszernél a közösséget kisebb csoportokra, az űrs nagyságától függően 3-6 fős csoportokra osztjuk, és együtt kell megoldaniuk a kiadott vagy önként elvállalt feladatot. A csoportmunkának előnye, hogy a benne lévők csoportként együtt dolgoznak, figyelnek egymásra, megosztják egymással a gondolataikat, kérdéseiket, észrevételeiket. A csoportban megtörténik a munkamegosztás az előzetes megbeszélések alapján. Tulajdonképpen az űrsön belüli űrsként definiálhatjuk ezt a módszert, hatékony lehet bizonyos feladatok elvégzésére. Amennyiben újonc űrsről beszélünk, ez a módszer akkor tud igazán hatékony lenni, ha már maga az űrs egy közösségként tud működni. A csoportmunka előnye még, hogy a csoporton belül a tagok jobban figyelnek egymásra, ha véleményük nem egyezik, vitatkoznak (lásd próbapontok: vitakultúra). A hátránya ezzel szorosan összefügg, ha a csoport nem képes megegyezésre jutni, akkor ezek a viták elfajulhatnak, és akár személyeskedésbe is átszaphatnak. Az űrsvezető feladata, hogy amennyiben ezt a munkamódszert alkalmazza, egy-egy ilyen esetben tudja kezelni a felmerülő kérdéseket, a kialakuló vitát. A csoportmunka fejleszti az együttműködést, a munkamegosztást, a kommunikációt és az egymáshoz való alkalmazkodást is.

5.2. Munkamódszerek

Az előző fejezetben ismertetett munkaformák mellett érdemes kitérni egyes munkamódszerekre, amelyek jól alkalmazhatóak egy-egy űrsi foglalkozás keretében. Ezeket a módszereket a munkaformákon belül akár felváltva, vegyesen is lehet alkalmazni, de egy űrsi alkalom alapulhat egy módszer alkalmazásán is. Fontos, hogy a módszereket mindig a közösségre (űrsre) és egyénre vonatkoztatva alkalmazzuk. Ezeknek a módszereknek az alkalmazása gyakorlat során alakul ki. Egy-egy alkalmon való kipróbálása, jól szemlélteti majd, hogy az adott űrs vagy cserkész melyik módszerre nyitottabb. Azokat a módszereket alkalmazzuk, amelyek a közösség számára hasznosak és élvezetesekek, szemben azokkal, amit az űrsvezető szeret.

A **magyarázat** az egyik leggyakoribb munkamódszer. Ezt leginkább frontális munka közben lehet jól alkalmazni, amikor **új ismeretanyagot** adunk át a közösségnek. Magyarázni sokféle módszerrel lehet. Fontos, hogy cserkész korosztályban a magyarázat minél inkább interaktívabb legyen, lehetőleg a közösség bevonásával történjen. Segítség lehet az űrsvezetőnek a példák alkalmazása (akár személyes, akár közösség által együtt átélt vagy a közösség által ismert), amelyekhez a cserkészek párosítani tudják az új ismeretet. A magyarázat azonban pusztába kiáltott szó a személyesen megélt gyakorlat nélkül.

Magyarázat szemléltetéssel: Állat- vagy növényfelismerésnél az űrsvezető vagy az űrstagok készíthetnek előző alkalmon egy táblát, amin különféle rajzokat, képeket, cikkeket gyűjtenek azokról a vadon élő állatokról, nyomokról vagy gombákról, amelyekről a következő alkalmon szó lesz. Az űrsvezető szemléltetéssel is megkönnyíti az anyag befogadását. (Később túrákon is vissza lehet ide csatolni.)

A **megbeszélés** akkor alkalmazható, ha a közösség rendelkezik némi előismerettel, tudással vagy tapasztalattal a témát illetően. Jól működik ez a módszer, ha olyan témákról van szó, amelyre nincs konkrét jó vagy rossz válasz, hanem az adott helyzettől/korosztálytól is függ. Ilyen lehet például a napi jótett fogalma, a cserkésztvény és a fogadalom korosztályonkénti magyarázata. Újoncknál is alkalmazható például a törvények megismertetésénél, de ez a módszer akkor tud igazán jól működni, ha az őrsi kötelek már kialakult, és a módszerre az őrs tagjai is nyitottak és elég érettek. (Pl. egy visszahúzódnóbb cserkésznel nem érdemes mindenáron alkalmazni, mert zavarba hozzuk a társai előtt.)

A **feladatok kiosztásának**, ahogy arról az előző fejezetben is szó volt, több fajtáját alkalmazhatjuk. Az őrsnek adhatunk **közös feladatot** (csoportmunka vagy párosmunka), ahol az őrsi tagok egy adott feladatot együtt oldanak meg, a másik pedig az **egyéni, önálló munkamódszer** alkalmazása. A feladatok kiosztásánál figyelembe kell venni az egyén képességeit és azt, hogy mit akarunk elérni nála a megbízott feladattal. A meglévő erősségeit fejleszteni, vagy esetleg a hiányosságait csökkenteni? Újonc korban alkalmasabb a közös feladat kiosztása, ahol az őrsön belül ők maguk osztják el a feladatokat, segítve ezzel az őrsön belüli együttműködést, a közösségi lét erősítését. Az egyéni feladatok is megjelenhetnek (pl. az őrsi megbízásoknál), de az egyéni munka akkor tud jól működni, ha a cserkész már jól érzi magát a közösségben, és tisztában van azzal, hogy mit várnak el tőle egyéni feladat megoldójaként. Az egyéni munkát fokozatos bevezetéssel alkalmazzuk, amelynek a célja, hogy a cserkész korosztály végé felé önálló feladatok elvégzésre alkalmas legyen (tehát képes legyen kőszaként szolgáltatást vállalni).

A gyakorlati módszerek alkalmazása, a cselekedve tanulás (mindig legyen jelen!) a cserkész módszer egyik legfontosabb elme. A különféle munkamódszerek alkalmazásánál a motiválás jó eszköz lehet a célok elérésében.

Motivációs eszközök

- **cserkészjátékok** (minden korosztályban), előnyei – játéktól függően: kikapcsolódás, egyéni vagy közösségi fejlesztés, összetartás, egyenlőség vagy különbségek erősítése (a csenedesebb, visszahúzódnóbb cserkeszek is lehetnek jók a játékos tevékenységekben, így juthatnak ők is sikerélményhez), ezen belül: **bizalomjátékok** (pl. megbeszélés alkalmazása előtt). Előnyei: közösségi lét, bizalom, összetartozás erősítése).
- **csoportmunka projektelemekkel** (cserkész korosztály 3-4. évében), előnyei: A különböző érdeklődésűek megfelelő témát, tevékenységet kaphatnak, választhatnak. A projekt jellegű módszer fejleszti az önállóságot, együttműködést, kommunikációt, alkalmazkodást. Fejleszti ezeken túl a kreativitást, a kezűgyességet, szereplési lehetőséget ad a különböző képességekkel rendelkező cserkeszeknek (pl. karitatív tevékenységek megismerése, és egy ilyen alkalmon való részvétel).
- **vita-módszer alkalmazása** (cserkész korosztály 3-4. évében), előnyei: nyilvános beszéd és kommunikációs készségek, érvelési készségek, kritikus gondolkodás, kutatási készségek, metakommunikáció, meggyőzés fejlesztése, figyelem, csoportmunka, együttműködés, tolerancia, önbizalom, nyitottság erősítése. A módszer bevezetése fokozatosan történjen (módszer bemutatása, kezdetben „könnyebb” témák, időkorlát), emellett fontos, hogy olyan témákat érintsenek a viták, amelyben az adott korosztály valóban érdekelt (pl.: a világháló használata, közösségi terek stb.). A korosztályi érdeklődés szerinti témafeldolgozás különösen fontos, mert amennyiben nem az érdeklődésüknek és fejlettségi szintjüknek megfelelő vitatémát kapnak, motiválatlanok lesznek.

• **értékelés:** Mind az órs, mind az egyes cserkészek számára fontosak a visszajelzések. Az órsvezető miután megismerte az órstagokat, meg kell ismernie, hogy kit-hogyan értékeljen. Motiváló hatással lehet mind a közösség, mind az egyén egyéni fejlődésére, ha az órs, illetve a tagok személyesen is visszacsatolást kapnak. Az értékelés nem egyenlő a dicsérettel, a pozitív és negatív/fejlesztendő területekre is ki kell térnie az órsvezetőnek az értékelés során.

Sok munkamódszer van, ami rendelkezésedre áll, de a cselekedve tanulás mindegyiknél jelenjen meg. *„Mondd el és elfelejtem; mutasd meg és megjegyzem; engedd, hogy csináljam és megértem.”* (Konfuciusz)

Bármilyen munkamódszert is alkalmazol, az értékelésről és önreflexióról ne feledkezz meg! Tegyél fel magadnak is kérdéseket az órsgyűlés után: Jó módszert választottam? Ki hogy reagált rá? Ki tudott benne kiteljesedni? Kinek okozott nehézséget? Én mivel tudtam volna még inkább segíteni nekik? Elértem a célom az adott munkamódszer választásával?

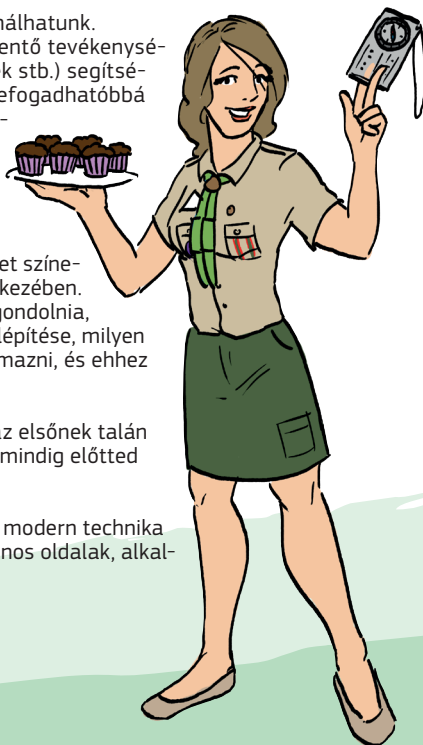
5.3. Módszertani eszközök

A tudásanyag átadásához sokféle eszközt használhatunk. A cserkészjátékok, a különféle ötletességet serkentő tevékenységek (pl.: kézműves programok, tábori ügyességek stb.) segítségével érdekesebbé, élvezetesebbé és könnyen befogadhatóbbá tehetjük az órsi alkalmakat (legyen szó akár órs-gyűlésről, akár más programról, amin az órs részt vesz). Ezeket az eszközöket a cserkészek korosztályi szempontjaihoz igazodva használjuk.

A különféle munkaformákat és munkamódszereket színesíthetjük, ha minél több eszköz van az órsvezető kezében. Az órsgyűlésre készülve az órsvezetőnek át kell gondolnia, hogy mi a célja a foglalkozással, milyen lesz a felépítése, milyen munkaformákat és munkamódszereket fog alkalmazni, és ehhez milyen eszközei vannak.

Bátran hagyatkozz az ötletességedre, és ne félj az elsőnek talán szokatlannak tűnő ötletet alkalmazni (és legyen mindig előttem a cserkészttörvény 8. pontja).

A jól bevált eszközök mellett használjuk bátran a modern technika nyújtotta vívmányokat (világhálón található hasznos oldalak, alkalmazások, videók, filmek, katalógusok)!

Néhány példa:

1. Az egészséges életmód esetében, azon túl, hogy elmagyarázzuk, hogy miért jó, ha sok vitamint és fehérjét tartalmazó ételt fogyasztunk, készítsünk együtt egészséges ételeket, vagy az óravezető vigyen magával személtetesként gyümölcsöt, joghurtot, amit utána együtt elfogyasztanak.
2. A káros szokásokat érintve rövid kisfilmek levetítése, majd közös feldolgozása hatékonyabb lehet, mint a magyarázó munkamódszer alkalmazása.
3. A magyar kultúra, a népi hagyományok megismertetése vonzóbb, ha őrsi túra keretében meglátogatunk egy skanzenet, tájházat, néprajzi gyűjteményt vagy múzeumot, fényképeket készítünk, majd tablót állítunk össze a tanultakról. Később az anyag ismételésénél, bővebb megismerésénél jó személtető eszköz lehet.
4. Gyógynövényismeret kapcsán bízzuk meg az órs tagjait, hogy mindenki hozzon magával egy gyógynövényt (egyéni feladat), szárítsa le, majd ragassza be a herbáriumba (vagy a velemjárójába), vagy készítsunk együtt egy gyógynövényes katalógust (csoportos feladat) vagy gyógynövény teát.
5. Csomózásánál menjünk ki a szabadba, és valódi élethelyzetben gyakoroljuk a csomókat, készítsunk akadálypályát, kötélpályát stb.

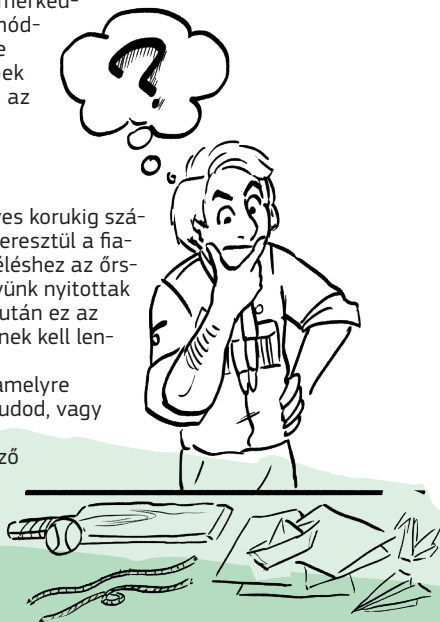
Bármilyen módszertani eszközt is választasz, a cselekedve tanulás legyen az elsődleges!

5.4. Módszertani megfontolások

A módszertan összeállítását átgondolt lépések sorozata kell, hogy megelőzze. Cserkész korosztályban fontos a különféle munkaformák, munkamódszerek alkalmazása minél sokszínűbb eszközökkel. Sokan újonc korban ismerkednek meg a cserkészzel, ezt figyelembe véve kell a módszertant kialakítani. Az órsgyűléseknek és a különféle programoknak érdekesnek, emlékeztetéseket, élvezhetőek kell lenniük. Több mindenre oda kell ilyenkor figyelnie az órsvezetőnek az alkalom megtervezésekor, ezekre térünk ki az alábbiakban.

Milyen korosztályú gyerekekkel foglalkozom?

Cserkész korosztályban, 10-11 éves koruktól 14-15 éves korukig számos biológiai, érzelmi és értelmi változáson mennek keresztül a fiatalok. Ezeknek a változásoknak a megértéséhez, megéléséhez az órsvezetőnek és az órnek hozzá kell járulnia. Mindig legyünk nyitottak a kérdésekre, hiszen egyre több gyermeknek a család után ez az elsődleges közössége. Az órsvezetőnek olyan személynek kell lennie, akitől nem félnek megkérdezni akár magánjellegű kérdéseket sem. Ha mégis olyan kérdés került szóba, amelyre az adott helyzetben nem tudsz válaszolni, mert nem tudod, vagy mert nincs rá határozott válaszod, akkor se kerüld el. Jó megoldás ilyenkor, ha azt válaszolod, hogy következő alkalomra utánanézel, átgondolod (ilyenkor ne félj segítséget kérni a rajparancsnoktól, csapatparancsnoktól).

Őrsvezetőként ezentúl fontos, hogy tisztában legyél az őrödöt alkotó cserkészek életkori sajátosságaival, családi hátterével. Mindezek figyelembevételével kell az őröt egy közösségként fejleszteni, emellett azonban lényeges, hogy mindegyik cserkész személyiségével, tulajdonságaival, képességeivel, családi hátterével külön-külön is tisztában legyél.

Mi a célom?

Az éves munkaterv megtervezésénél át kell gondolnod, hogy mit akarsz elérni, mi a cél. Ezt követően az egyes alkalmakra való felkészülésnél elengedhetetlen, hogy az adott alkalom bekapcsolódjon egy hosszabb távú tervbe. Legyél mindig tisztában azzal, hogy mit miért csinálsz. A felkészülés alkalmával át kell gondolnod, hogy melyek azok az anyagok, amelyeket át szeretnél adni (pl. elsősegély ismeretek), mivel tudod összekapcsolni stb.

Hogyan?

Miután átgondoltad, megtervezted az őrsgyűlést, őrsi programot, a következő lépés, hogy eldöntsd, milyen formában, módszerrel és eszközzel kívánod véghezvinni. Ezeknek az eldöntése igazodik a témához és a korosztályhoz, ahogy az az előző fejezetekből is kiderült. (Pl. Frontális munkaformában pár perces előadás keretében magyarázd el az elsősegély alapelveit, fontosságát. Tegyél fel kérdéseket a témát illetően, pl. adott szituációban/vészhelyzetben kiket kell hívni. Ezt követően játékos formában eljátszhatják az adott szituációt, vagy activity formájában fordítva, ki kell találni, hogy kiket kell hívni? A játék végén osszátok meg egymással a tapasztalataitokat.

Előkészület

Az alkalomra való felkészülés következő lépése az őrsgyűléshez szükséges kellékek összegyűjtése. Alkalmazd különféle eszközöket, táblát, papírokat, képeket, videókat az őrsgyűlés színesítéséhez. Az elsősegély ismereteknél vigyél mentőládát, esetleg szerezz be egy-két érdekes orvosi kelléket, amivel színesítheted az őrsgyűlést (pl.: sztetoszkóp, vérnyomásmérő).

Értékelés

Az őrsgyűlés vagy program után értékeld, hogy milyen volt, hogyan sikerült a terveidhez képest az alkalom. Melyek azok a módszerek, amelyek beváltak, és melyek azok, amelyek kevésbé. Miért? Mi az, amivel tovább lehet dolgozni, mit viszel tovább a következő alkalomra (ismétlés)? Mi az, amin változtatni akarsz, miben kell fejlődöd? A negatív tanulságokat is legyél képes önfejlesztő módon értékelni. A kiértékelés mindig legyen része az őrsvezetői munkádnak.

5.5. A differenciált nevelés kérdései

Az űrsöt alkotó cserkészek többnyire eltérő személyiséggel, családi háttérrel rendelkeznek. Ebből adódóan bizonyos helyzetekben különbséget kell tenni a cserkészek között, ha az adott szituáció azt kívánja.

Ha kiscserkész korosztálytól együtt van az űrs, akkor bizonyára 11-12 éves korra már kialakult az űrsi közösség és megvannak a hagyományok. Az ekkor induló újonc űrsőknél viszont ezeket ekkor teremtik meg. A cserkészév elején, amikor újból elkezdődnek az űrsi alkalmak, vagy a toborzási időszak éppen befejeződött, az első pár alkalommal közösségépítő, játékos űrsgyűléseket szervezzünk. Ekkor az űrsvezetőnek lehetősége nyílik az újoncokat megismerni, vagy a már meglévő űrsén belül a változásokat felismerni (mennyit nőttek, kire milyen hatást gyakoroltak a nyári élmények stb.). Az űrsvezető igyekezzen minél jobban megismerni az űrsét, hogy az év következő részében jól működő űrsi közösséget hozhasson létre vagy fejleszthessen tovább. Érdemes a kezdetekkor az űrsrel is megbeszélni, hogy mi várható az elkövetkezendő évben (milyen próbára készülnek, milyen várható programok lesznek), hogy mind ők, mind a családjuk tudjon tervezni (ez megelőzheti a váratlan, nem betegségből adódó hiányzásokat, valamit a családi programokkal való ütközést).

Az űrsvezetőnek a különféle programok előkészítésekor mindig figyelembe kell vennie, az űrsét alkotó újoncok, cserkészek képességeit. Ha nagyon eltérő képességű gyermekek kerültek egy űrsbe, igyekezzünk őket úgy fejleszteni, hogy a jó képességű ne unja magát, ugyanakkor az elmaradottabb, félénkebb se húzódjon a háttérbe (vagy maradjon le jobban). Ezek elsimításához jól alkalmazhatóak a különböző munkaformák. Az űrsvezető kísérelje figyelemmel az egyének fejlődését, és mindig legyen segítségére, ha úgy látja, szükség van rá. Nehéz, ugyanakkor nagyon fontos feladat megtalálni a harmóniát az egyenlő, de mégis személyre szabott bánásmódban. Az űrsvezető tudja kezelni a különböző személyiségekből adódó, űrsön belül kialakuló konfliktusokat, ismerje űrstagjai szociális háttérét és ha kell, kérjen segítséget rajparancsnokától, csapatparancsnokától.

5.6. A cserkész űrsön belüli megbízatások

Az űrsi megbízások fontos részei az önállóságra nevelésnek. A kiscserkész korosztályból kilépve itt már komolyabb feladatokat is rá lehet bízni a cserkészekre. Újoncként kezdő űrsnél is nagyon fontosak az űrsi megbízások, mind az űrsi közösség, mind az egyéni önállóságra nevelés kialakítása miatt.

A megbízatások azok az állandó feladatok, amelyekkel a rendszerességre és a tartós felelősségre neveljük cserkészeinket. Ilyen pl.: a zászlós, űrsi pénztáros, kincstárnok, nótafa stb. Ki tudsz találni minden űrstagodnak feladatot, ami által felelősséget tudsz adni a kezükbe. Ezek nem kötelező elemek az űrsökben, hanem lehetőségek. Ha a rajparancsnok és te, az űrsvezető még nem tartod elég érettnek az űrsöd, vagy ha az űrstagok már messze túljárnak ezeken a nevelési célokon, természetesen hagyd el. De ha ebben a fejezetben olyan ötlettel találkozol, amelyek segítik a rád bízottak fejlődését, akkor hajrá, használd fel!

A megbízatások nem az őv munkájának szétosztására szolgálnak, vagy a felelősség átadására. A megbízatások nevelési eszközök! Tehát amikor a játékfelelős játékkal szórakoztatja a űrstagokat, akkor is nevelő munka folyik, és ezért nem mindegy, milyen játékot is játszunk! A megbízottak munkájáért is te, az űrsvezető vagy a felelős!

A legnagyszerűbb, ha mindenki minden megbízást visel egy ideig, így tanulhat és kipróbálhatja magát. Ez egyszerű lehetőség az önismeret fejlesztésére, az önképzés és az önművelés területén való előrehaladásra is.

Az Őrsi megbízásokat kétféleképpen kezelheted, vagy kiosztod őket (ilyenkor szükséges, hogy jól ismerd a cserkészeket), vagy bemutatva a feladatokat, ők maguk választják ki a nekik tetszőket. A megbízásokat lehet egy korosztályon keresztül végigvezetve 4 évig is viselni (ebben az esetben évről-évre legyen fejlődés a feladatok ellátásában is), de az éves, kétéves forgás is fejlesztő hatású lehet. Egy-egy cserkész, ha nem akkora létszámú az űrs, hogy minden megbízás kiosztásra kerüljön, több feladatot is vállalhat. Az egyszerű feladatokat (pl. túrához nézzon ki buszt) mindig másra bízd. Az elején tisztázd, hogy melyik megbízáshoz milyen feladat tartozik, hogy ne legyenek félreértések. A megbízásokat kövesd nyomon, űrsvezetőként kísérd figyelemmel azok ellátását, és értékeld a feladatot ellátót.

Az űrsi megbízások esetében a nevelési cél az alap. Nem a munkád megkönnyítéséért osztasz ki feladatokat, hanem űrstagjaid egyéni fejlődéséért. Mi megy nekik nehezen? Miben kéne fejlődniük? Ha van egy űrstagod, aki rendszeresen késik, lehet ő a kulcsfelelős, aki beenged titeket a csapatotthonba. Ha valaki cikinak tartja az egyenruhát és az egyéb jelképeket, legyen ő a zászlós. Nem azért, mert nehéz megvalósítania, hanem azért mert ezáltal is nő az űrshöz való kötődése, és segítséget kap a szimbólumok nyilvánosság előtt való vállalásához. A megbízások célszerű kiosztása a te feladatod és felelősséged!

Egyszeri feladatok

Vannak olyan, nem állandó megbízások, amelyek egy-egy eseményhez, programhoz kötődnek. Ezek a megbízások ugyan olyan fontosak, mint az állandók, és nevelési szerepük éppen olyan hasznos és előremutató, de ugyanolyan körültekintéssel kell ezeket a feladatokat is kiadni. Lehetőleg mindenki kapjon mindenfajta feladatból, akár milyen kicsi is az. Egy űrsi túra szervezésénél a vonatok vagy buszok kinézése kis energiát igénylő feladat, főként a világháló ismeretében, de rettentően fontos. Eleinte természetesen minden kiadott feladatot a vezetőnek is ellenőriznie kell, de idővel a megszolgált és kipróbált bizalom alapján erre nem lesz szükség.

Igyekezzünk az első években a „mindenki mindent kipróbál” elve szerinti megbízások után olyan feladatokat adni, amelyek a cserkészek egyéniségéhez a leginkább illeszkednek. Azonban mindezek mellett ne azok vigyék el az összes pl. világhálózathoz kötődő feladatokat, akik egyébként is éjjel-nappal a számítógép előtt ülnek. Érdemes nekik is kiadni ilyen feladatot, mert gyorsan, és biztosan végzik el, de olyan is kapjon, akinek ez a személyes fejlesztéséhez szükséges.

Konkrét példák a megbízásokra:

Segédűrsvezető: Ő az űrsvezető jobb keze, a helyettese. Az űrsvezető munkáját segíti, érdemes negyedévi, félévi váltásban megosztani ezt a megbízást, hogy mindenki megtapasztalja a vezetéssel járó felelősséget. Cserkész korosztály második felétől alkalmazhatjuk, a feladatok és a felelősség fokozatos, korosztályi szintnek megfelelő emelésével.

Nevelési szerepe az alázatos felelősségvállalás és a felelősség-megosztás terén jelentkezik.

Nótafa: Az űrsgyűlésen, programokon ő felelős az énekekért, az elkezdésért. Pluszt adhat, ha tud valamilyen hangszeren játszani (népdalos-, énekesfűzetét vezesse és lehetőleg mindig a kezénél legyen).

A „Nótafaaaa – nótát!” címzettje sokat segíthet neked, ha kevésbé vagy jártas az éneklésben. Erősen befolyásolja jelenlétével az űrs hangulatát, és a dalolás közben tud rajta változtatni is (gondoljunk csak a tábortűzek hangulatára). Ebben társa a játékmester.

Nevelési szerepe a hangulatkezelésen túl ott mutatkozik meg, hogy a népi kultúrával a népdalokon keresztül vállal kötődést, fejleszti az előadói készségeket és elkötelezetté tesz a közösségi tevékenységek terén.

Játékmester: Programokon, vagy amikor az őrsvezető megkéri, ő mond játékötleteket, és azokat képes levezetni (játékos füzetét vezesse és lehetőleg mindig a kezénél legyen).

Sokszor kerülünk abba a helyzetbe, hogy megállunk, mert összevárjuk egymást, pihenünk, vagy egyszerűen csak buszra várunk, vonatot lesünk. Ezekben a percekben is tudunk fejlődni, előrebb jutni, és az időt közös együttléttel elütni. A játékmesternek köszönhetően folyamatosan növekedhet az őr közös játéktára. Minden játékmester a maga játékait hozza be, és teszi közös kincsé.

A játékmester a nótafával karöltve a hangulatfelelős az őrben. Tudnia kell, mikor mit játszhatunk, mire van igény, szükség és lehetőség.

Nevelési szerepe a megbízatásnak abban rejlik, hogy a kulturált szórakozás, a közös játékélmény megteremtésének szerepe hárul rá. Ennek következtében maga is átéli a szórakoztatás eme formáját, és később a te segítségével megismeri a játék nevelő hatását is.

Őrsi napló felelős (írnok): Ezt a feladatot jó, ha akár kettesével osztjuk ki, és váltogassuk többször, hogy az őrsi napló tényleg az őr közös élményeinek összefoglalása legyen.

A megbízatás nevelési szerepe abban rejlik, hogy rendszerességre, precizításra ösztönöz. Segít az élmények feldolgozásában, azok írásba foglalása által.

Honlap-felelős: Ezt a feladatot olyan cserkésznek, cserkésznek osszuk ki, akiket érdekel az informatika (honlapra bejegyzést tud írni), vagy ebben lenne szükségük fejlődésre.

Nevelési szerepe hasonló az őrsi napló felelőshöz, csak ugyanazt a virtuális térben teszi.

Őrsi fényképész: Őrsgyűléseken, programokon és táborokban ő készíti a naplóba, a honlapra a képeket.

Nevelési szerepe egyrészt az együttműködésben (őrsi napló felelős, honlap-felelős) van, másrészt segíti, motiválja az önképzést.

Szertáros: Az őrsi foglalkozáson használt közös eszközökért ő felel (pl. őrsi doboz), mindig figyel, hogy rendben legyen. Ő gondoskodik arról, hogy az őrsi doboz ott legyen az őrsgyűléseken.

Nevelési szerepe megmutatkozik a rendszeretetés, a rendszeresség és a pontosság terén.

EÜ-s, szanitéc: Az őrsi mentőláda rendjéért, felöltéséért, programokon való biztosításáért ő felel, kisebb balesetek esetén ellátja a sérüléseket. Az őrs mindennapjai során (őrsgyűlésen, túrán, táborban) igen sok veszélyhelyzettel néz szembe. Ha bekövetkezik, akkor készen kell lennie arra, hogy ellássa, tudja, mit kell tenni. Ennek a megbízatásnak a tartalmát, a hozzá kapcsolódó felelősséget folyamatosan bővíthetjük a cserkész korosztályban való előrehaladással.

Nevelési szerepe szempontjából nemcsak a tudás elsajátítása jelentős, hanem az is fontos, hogy a talpraesettséget, a higgadtságot és az átgondoltságot erősítsük, erre felkészítsük a cserkéseinket. Másfelől a cserkész megérzi a maga fontosságát, a segítőkészséget, és amikor maga kerül bajba, megtanul elfogadni segítséget.

Zászlós: Figyel arra, hogy az őrsi zászló mindig rendben legyen (tiszt, vasalt), túrákon, táborban, programokon ő viszi az őrs zászlóját. A zászlós a legmegbízhatóbb (vagy azzá válik), akire rá lehet bízni a soha nem pótolható, csak helyettesíthető őrsi szimbólumot. Ő gondoskodik arról, hogy a zászló jelen legyen ott, ahol az őrs.

Nevelési szerepe a megbízhatóság és az eszmei értékekre való odafigyelés terén érhető tetten. Emellett sok esetben az önuralmat is erősíti azáltal, hogy a zászló jóval több, mint „bot és vászon”.

Imafelelős: Mindig van a tarsolyában az alkalomhoz illő ima (étkezések előtti, utáni, foglalkozás előtti, utáni, hálaadó stb.), amikor imádkozunk, ő kezdi az imát.

Az őrsvezető feladata a vallásos közösség formálása. Azonban nagy segítséget jelenthet, ha van olyan őrstagod, aki ebben támogat, és az őrs közösségi imaéletét felpezsdíti, hogy ne csak a neked kedves imák kerüljenek elő. Tevékeny részese az őrsgyűlések előtti és utáni imádságos alkalmaknak, a különböző együttléteken odafigyel a vallásosság által megköveteltre, indítványozza a közös imákat. Segít rácsodálkozni Isten teremtett világára, és a világ megismerésén keresztül hozzásegít Isten megismeréséhez.

Nevelési szerepe a személyes vallásosság és hitéleti elmélyülésen túl a liturgiában való elmélyedés, és az imádság általi önkifejezés elsajátítása. Segít megtanulni megszólalni, érzelmeket megmutatni, és kifejezni. A cserkészünk úgy társa az őrsvezetőnek, hogy segíti a lelki nevelést, a maga meglátásaival, imádságos formáival és kérdéseivel!

Ünnepfelelős: Tisztaban van az őrsön belüli ünnepekkel (születésnap, névnap), társait emlékezteti, és segíti megszervezni az ajándék elkészítését.

Nevelési szerepe mások előrehelyezésében, az odafigyelésben van.

Tisztaságfelelős: Őrsgyűlés után, programokon és táborban ügyel rá, hogy az őrs a szemetet egy helyre gyűjtse, és ne hagyjon maga után rendetlenséget.

Nevelési szerepe a környezetről való gondoskodásban, odafigyelésben rejlik.

Kincstárnok, pénztáros: Az őrsi kassza felelőse, ő tartja számon és vezeti írásban a bevételeket és kiadásokat.

Vannak olyan kiadásaink, amelyek egyszerűen megkerülhetetlenek (pl. nyári tábor díja), és vannak olyanok, amelyeket nevezhetünk luxusnak, de a közösségépítés szempontjából nagyon is megtérő befektetések (pl. őrileg színházlátogatás). A kincstárnoknak ügyesen és jól kell tudni bánnia pénzzel, a törvény 9. pontjának szellemében.

A megbízatás nevelési szerepe elsősorban abban van, hogy akire az őrsi pénzt bízják, az nagyon nagy felelősséget kap a kezébe. Neki adták, pontosan kell tudnia, ki mennyit fizetett és mikor. Megtanulja mindezt nyomon követni és hitelt érdemlően bizonyítani (feljegyzéseket vezet stb.). Nagy kísértéssel kell szembenéznie, mert a pénz jó eszköz, de nagy veszély is! Segíteni kell cserkészünket ebben a szerepben! Tanítható neki pénzügyi alapismeret is, hogy miként tudja a pénzt biztonságban tartani az őrsvárára.

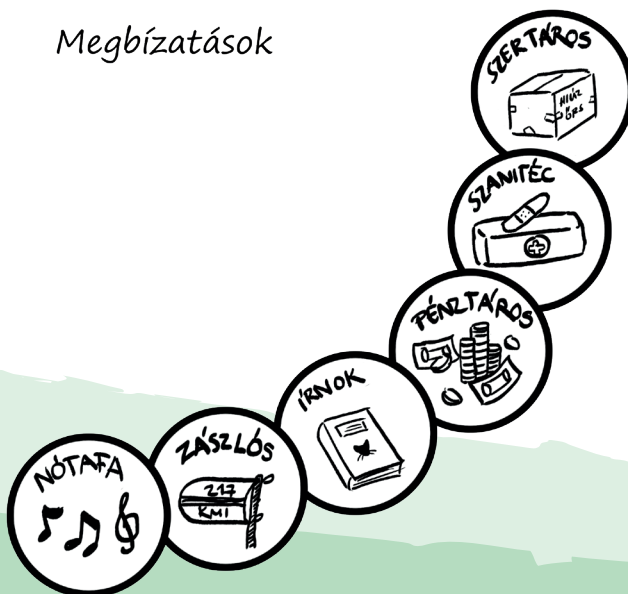
Az őrsvár egészét ránevelni a takarékosagra és előtakarékosagra. Megtanítja az őrsváragokat a tervezésre, az előrelátásra és a helyes beosztásra, úgy a maguk, mind a közös pénztárca érdekében.

Felhasznált irodalom:

<http://www.cserkesz.hu/vezetok/nevelési-koncepcio/cserkesznevelés-eszkozei/orsi-kerekben-levo-eszkozeink>
[Letöltés ideje: 2015.03.14.]

Egységes Ifjúságnevelési Kézikönyv, Budapest, 2015

Megbízatások

6.

A korosztályos
őrsi programokról

6. A korosztályos őrsi programokról

6.1. A cserkész őrsgyűlések

Az őrsgyűlés a közösségépítés legfőbb és nagy erővel bíró eszköze a mindennapokban. A heti másfél óra az az együtt töltött idő, amely lehetőséget ad arra, hogy a vezető a vezetőjeinek átadja a tudását, hozzáállását, elgondolását, motivációját, hogy ezek által juttassa őket közelebb az eszményi cserkészhez.

A legfontosabb egy őrsgyűlésben, hogy az adott korosztály igényei (a már jól megismert őrünk igényei) szerint ÉLVEZETES legyen. Az őrstagjaink is szívesebben járnak őrsgyűlésre, ha az őrsgyűlésünk:

Érdekes: Olyan témával foglalkozzunk, ami érdekli, leköti őket és korosztályi igényeiknek megfelel.

Lendületes: Fontos a megfelelő felkészültség. Legyen meg a folyamatos elfoglaltság és az érdekes témák.

Változatos: Minden örsgyűlésen, minden percben újdonságokat tapasztaljanak meg a cserkészek. Legyenek új játékok, új témák, új programok, amik biztosítják ezt.

Előkészített: Alapos felkészülés. Ebben a munkaterv készítése megkönnyíti a munkát.

Zavartalan: Mellőznünk kell a zavaró külső hatásokat, ami akadályozná a figyelmet. Figyeljünk arra is, hogy mi se zavarjunk másokat.

Eseménydús: Az örsgyűlésen közösen átélt események által nő a közösség ereje. Az átélt események közös élménnyé válnak, amely nagy megtartó erő.

Tevékeny részvételt kívánó: A cselekedve tanulás által mindenkinek tevékenyen részt kell vennie az örsgyűlésen. Ehhez figyelembe kell venni a különböző adottságokat, képességeket, hogy senki se maradjon ki.

Eredményes: Az örsgyűlés minden területen (lelki, érzelmi, társas, testi és értelmi területeken) fejlesztő. Ügyelni kell arra, hogy mindenki úgy menjen haza, hogy valamivel gazdagodott.

Szórakoztató: Fő célunk a kulturált szórakozás és a szórakoztatás. Egyedi módon adhatunk élményeket, és ez által építhetjük a közösséget.

Legyen adott az örsgyűlés ideje és helye is. Erről tudjon a gyerek, a szülők, a rajparancsnok, a többi örsvezető és a csapatparancsnok. Mindig tudjuk előre, hogyha valaki nem jön örsgyűlésre. Erre szoktassuk rá örstagjainkat és szüleiknek is mondjuk, hogy mindenképp szóljanak, ha valaki nem tud jönni. A rendszerességre is ügyeljünk, hogy minden héten meg legyen tartva az a másfél óra, hogy ne bizonytalankodjanak a gyerekek, hogy most lesz-e örsgyűlés vagy sem. Ügyeljünk arra is, hogy olyan időpontot válaszunk, ami mindenkinek jó, hogy mindenki ott tudjon lenni.

Iskolai szünetekben is tarthatunk örsgyűlést! Az örsgyűlés idejére (ha évek óta azonos időpontban van) nem fognak egyéb programot szervezni.

Fontos, hogy az örsgyűlésre mindig időben felkészüljünk, tervezzük meg a módszertanát, gyűjtjük össze, vagy szerezzük be a szükséges kellékeket, készítsük el az időtervet, hogy mindenre legyen időnk, amit elterveztünk.

Időben érkezünk az örsgyűlésre, legyünk pontosak. Főleg, hogyha a gyerekektől is elvárjuk, hogy pontosak legyenek. Ez érvényes az örsgyűlések befejezésére is, hogy megfelelő időben végezzünk, hogyha a szülő jön gyermekéért, akkor ne kelljen várnia, és akinek még van utána programja, az időben oda tudjon érni, inkább mi várjunk a szülőre 1-2 percet.

A jó felkészüléshez is érdemes az örsgyűlés kezdete előtt 10-15 perccel korábban oda érni, hogy a terepet be tudjuk rendezni, a szükséges kellékeket elő tudjuk készíteni. Szóval, már felkészülve tudjuk fogadni örstagjainkat.

Persze elő fog fordulni, hogy abba a 90 percbe nem fog minden bele férni, amit pontosan elterveztünk, mert a cserkészek ilyenkor találkoznak csak velünk, és ilyenkor tudunk mindent megbeszélni velük. A problémáikat, gondjaikat, örömeiket, élményeiket, amik a héten történtek velük, ilyenkor tudják elmesélni. Lányoknál például szóba kerülhetnek kedvenc zenekarok helyes énekesei vagy, hogy éppen az iskola jóképű srácai stb. A fiúknál inkább a legizgalmasabb számítógépes játékok, filmek vagy valami hobbijuk lehet a beszédtema stb. Viszont, ha megbíznak bennünk, akkor a lelki vagy családi problémáikat is ránk bízják. Ilyenkor már az nagy segítség, ha látják, hogy érdekel minket és meghallgatjuk őket, ha akkor csak rájuk koncentrálunk, már lehet, hogy többet segítünk nekik, mint gondolnánk, pedig a problémájuk megmaradt. Éppen ezért, néha biztosítani kell a beszélgetésre is időt az őrsgyűlés elején, végén vagy akár közben is, mert a cserkészek ezt igénylik. Ilyenkor mindenki tudjon szóhoz jutni, aki szeretne.

Manapság már minden gyereknek van okostelefonja, sok izgalmas alkalmazással, ezen tartják legtöbb ismerősükkal, barátaikkal a kapcsolatot. Ha lehet, akkor a telefont kapcsoljuk ki az őrsgyűlésen. Mutassunk példát cserkészeinknek, hogy mi sem használjuk saját készülékünket. (Esetleg csak nagyon indokolt esetben, ha például szülei hívnak.) Érdemes az elején megegyezni abban, hogy az őrsgyűlés telefonmentes hely és idő, és a későbbiekben is tartsuk ehhez magunkat. Ezért érdemes beszerezni egy karórát, hogy arról nézzük az időt (elkerülve a telefonra pillantásokat), vagy egy fényképezőgépet vinni, hogy inkább azzal örökössük meg élményeinket.

Őrsgyűlést ne csak a csapatotthonban tartsatok! Hívd meg őket magadhoz, menjetek el mindig más-más őrstaghoz egy őrsgyűlésre. Amikor csak teheted, tartsd az őrsgyűlést a természetben!

Az őrsvezető példa. Ha régebb óta megvan már az őröd, akkor biztos, hogy jól ismerik a beszéd stílusodat, öltözködési szokásaidat és lehet, hogy már hatással is voltál vezetettjeidre ezekben. Ha te nem is olyan sokat, viszont a divat, a sztár ikonok, példaképek mindig változnak az idők folyamán. Ez a korosztály az új dolgokra, a változásokra pedig nagyon vevő. Épp ezért érdemes nekünk is képben lenni a mai világgal és terelgetni őrünket, akár öltözködésileg, hogy attól, hogy még divatosan szeretnének öltözködni, lehet azt ízlésesen is. Ha őrsgyűlésen beszélnek egy sztárról, új játékról, legyél te is képben! Tudd, mi érdeklí az ő korosztályukat!

Ha már egy jól összeszokott társaságról van szó és úgy érezzük, hogy érettek a feladathoz, akkor lehet arról szó, hogy a következő őrsgyűlésre ők készüljenek fel egy megadott témából, amit előre megbeszélünk, és ezt társaiknak előadhatják, megtaníthatják. Így a vezetői feladatba is belelálthatnak, és gyakorolhatják a mások előtti szereplést. Ez távol áll az iskolai feleléstől, amikor számon kérjük, hogy megtanulták-e a témát. Ez egy lehetőség önmaguk fejlesztésére, kipróbálására.

Még ez a korosztály is igényli a játékoságot, a meséket, így ne felejtsük el arról sem, hogy szorítsunk megfelelő időt különböző játékokra a módszertan mellett és, hogy változatosság legyen az őrsgyűlések, néha tervezzünk keretmesés őrsgyűléseket is, ami csak a fantáziánkra van bízva.

Mint ahogy egy jó baráti társaságban szokás, itt is emlékeztünk meg egymás születésnapjáról. Az őrsgyűlés remek alkalom az ünneplésre. Ezért érdemes számon tartanunk, hogy ki mikor született. Ilyenkor egy kis sütivel vagy tortával is feldobhatjuk a hangulatot.

Felhasznált irodalom:

Egységes Ifjúságnevelési Kézikönyv, Budapest, 2015

6.2. Őrs a rajban

Cserkész őrsöd egy cserkész rajba tartozik. Egy rajt 2-4 űrs alkot. Azonos korosztályú rajban előfordulhatnak fiú és leány őrsök is, de vannak tisztán leány és tisztán fiú rajok is.

A rajon belül mindig törekedjete a többi őrsnek segíteni, de ha ti szorultok rá, kérhettek bátran segítséget. Amíg kisebbek vagytok, tanuljátok meg a jó dolgokat az idősebb őrsöktől, hogy pár év múltán, mikor ti lesztek az idősebbek, ti járjatok elől jó példával.

Őrsvezetőként segítsd a rajprogramok megvalósulását, mondd el ötleteidet, vegyél részt a programszervezésben.

Rajparancsnokodhoz bármikor bizalommal fordulhatsz, ha problémád vagy kérdésed van, de akkor is, ha épp sikeredet, örömet szeretnéd megosztani vele. Törekedj általa adott munkaterv minél jobb megvalósítására, hisz ez adja őrsöd nevelési alapját.

Ha szolgálatot láttok el, mindig legjobb tudásotok szerint járjatok el, tapasztaljátok meg, hogy milyen embertársaitok felé szolgálatot tenni. Erre a legjobb alkalmak kezdetnek egy-egy feladat ellátása a raj érdekében. Ha mindent jól csináltok, akkor őrsötök lesz a raj húzóereje!

6.3. Cserkész őr a csapat közös alkalmain

Őrsünk természetsszerűleg egy cserkészcsapat része. Éppen ezért a csapatgyűlésen fontos az őr egységes részvétele. De miért is? Mire való, s miért jó ott lenni ezeken az alkalmakon? A csapatgyűléseken találkozunk az egész csapat itt – hasonlóan, mint a rajban – tapasztalja meg őröd a kerek egész részének lenni érzést, itt tanulhattok a nagyobbaktól, és ha már nagyobbak vagytok, itt mutathattok példát a kisebbeknek, akik rajtatok láthatják hova fejlődhetnek, mivé válhatnak!

De hogyan, s mi módon szerveződnek ezek az alkalmak? Milyen tényezőkön múlik egy-egy összejövetel? Sok múlik azon, hogy milyen gyakran találkozunk a csapat, mit fog csinálni, hol, mikor, mennyi ideig. Ezek alapján látható, hogy más egy túra és más egy fogadalomtétel vagy egy sportprogram.

Általában az alábbi csapatesemények vannak:

- Fogadalomtétel;
- Csapatportya;
- Csapatmise/istentisztelet;
- Csapatgyűlés (ez bármi lehet, játékdélutántól a jelmezbálig).

Cserkész korosztályú őröd számára a csapat közös alkalmai nagyon meghatározóak, hiszen ők a cserkészlet legszélesebb korosztálya. A fiúk fiús és a lányok lányos programja mellett nagyon fontosak ezek a közösen töltött idők, amik kikapcsolódást, élményt nyújtanak és hozzájárulnak egészséges fejlődésükhöz is.

6.4. A cserkész őr a táborban/portyán

A tábor az év kiemelkedő nevelési alkalmá. Együtt vagytok nomád körülmények között. Együtt építitek a körleteteket, együtt gondoskodtok arról, hogy legyen mit ennetek, hisz ti főztök magatoknak, azaz teljesen egymásra vagytok utalva. Ez az egymásrautaltság kiváló terepe a napi jótettek gyakorlásának, a segítségnyújtásnak. A táborban van idő megismerni még jobban az őrödet. Van lehetőséged egyenként és őrileg is beszélgetni velük. A tábor egy kitűnő lehetőség a kezdedben, hogy a többi évek nevelő munkáját is megalapozd, hogy még szorosabb kapcsolatokat alakíts ki az őrödben, az őrstagok között és az őrstagok és közted is.

A táborban kiderül, ki tud szorító nyolcast kötni, de aki esetleg nem, az is megtanulja, hisz enélkül nem lesz padotok. Egy visszahúzódo vagy épp egy nagyhangú őrstagod a legjobb a főzésben. A másik meg a legnagyobb esőben is képes tüzet gyújtani. A harmadik meg lelkesen, megértően vigasztalja a honvággyal küzdőt. Egy táborban kiderül, hogy mindegyik őrstagod nagyon jó valamiben, több mindenben is!

A portyánál és a tábornál egyaránt fontos, hogy legyen az őrnek célja, egyéni és közös is, valamint az EINK területei szerinti is. A tábor is és a portya is kiváló alkalom, hogy a cserkészek nevelésének egyes pontjait intenzív nevelési keretben előrébb juttassuk. A legjobb hely megtanítani a tájékozódást, a tűzgyújtást, a főzést, az éjszakai égbolt csillagképeit vagy a gyógynövényeket. A tábor lehetőséget ad nagyobb vállalkozások véghezvitelére: tábori építő különpróba, bivakolás stb. Lelki cél lehet valamilyen tulajdonságunkat fejleszteni (leépíteni vagy megerősíteni), illetve közös cél lehet egy kisebb korú őr segítése, vagy a kiosztotton felül plusz szolgálat vállalása, valamely őrstől szolgálat átvállalása. Érzelmi nevelés tárháza nyílik ki a táborban, amikor megtanulnak együtt élni, egy sátorban lakni, egymással közösen megvalósítani számos feladatot. A testi nevelésnek elengedhetetlen része a tábor testi teljesítményei: a kényelmes környezetről való lemondás, a túrák, a reggeli torna stb.

Lehet, hogy az őrödben van olyan cserkész, aki nem hívó családból került közétek. Mennyi lehetőséget rejtenek a tábor napjai egy jó beszélgetésre, egy jó lelki programra, lelki élményre. Minden perc egy lehetőség arra, hogy közelebb kerüljete a Jóistenhez!

Segíti az őr egységgé kovácsolását, ha már előre készülsz arra, hogy esténként közösen beszélgetsetek, éppen ezért jó, ha lehetőség van arra, — főleg elsőtáboros őrök esetén — hogy egy sátorban legyetek elszállásolva. Év közben figyeld a rád bízottakat, és így akár kimondatlan kérdésekre is választ kaphatnak egy-egy ilyen esti beszélgetés alkalmával.

A tábor és a portya hasonlatosak egymáshoz sok szempontból. Mind a kettőre igaz, hogy „három részből áll”. **A portya, a tábor előkészítése** során az egyéni és őrsi felszerelésünket ellenőrizni kell, valamint időben összeállítani. Az őrsi felszerelésünket egy ládába cél-szerű csomagolni. (Magának a ládának a megtervezése és elkészítése is komoly őrsi feladat lehet!) Ügyelni kell arra is, hogy lehetőleg minden őrstag ott tudjon lenni a táborban. Anyagi okokból ne maradjon el senki, ebben te is tudsz segítséget nyújtani csapatparancsnokodnak, hogy őrstagjaid közül kiket hogyan lehet ebben támogatni.

Őrői felszerelésünket többféleképpen szerezhetjük meg. Idősebb őröktől öröklés útján, szülőktől, nagyszülőktől kérhetjük el a felesleges, de őrünknek jó eszközöket, szerszámokat. Megszerethetjük úgy is, hogy megdolgozunk érte, pl. közösen vállal az őr diákmunkát (ezt persze csak megfelelő korban és engedélyekkel!), és ebből vesszük meg, vagy a legegyszerűbb, hogyha az év közben rendszeresen beadott őrői pénzből veszünk meg évente 1-1 újabb felszerelési tárgyat. De sok olyan csapat van, ahol központilag tudják biztosítani ezeket. Mi is az őrői felszerelés?

- őrői zászló;
- sátor az őrnek;
- őrői láda;
- balta;
- fűrész;
- gyalogsági ásó, vagy egy „normál” ásó;
- bogrács (kb. 6-8 literes);
- nagyobb fakanál;

- 3 db kés: kenyérvágásra, húsvágásra, zöldségaprításra;
- 3 db vágódeszka vágódeszka: kenyérvágásra, húsvágásra, zöldségaprításra;
- 2-3 műanyag tál;
- kancsó kb. 2 l-es
- vizeskanna, minimum 2x10 l;
- 3-4 db konyharuha;
- őrsi varrókészlet;
- elsősegély felszerelés (erre a célra tökéletes a jogszabály szerint 10 főig alkalmazható „B” jelű autós mentődoboz);
- viharlámpa, lámpaolajjal;
- őrsi napló;
- esetleg fényképezőgép, látcső.

A portya, táborozás alatt te légy a példa őrsöd számára. Mivel a portya és a tábor is szervezett keret, ott minden csak akkor készül, épül, valósul meg, ha mindenki beleteszi a saját munkáját, így ez alól te és őrsöd sem kivétel. A kapott kéréseket, utasításokat és parancsokat hajtsd végre, a lehető legjobb tudásod szerint. Ha megakadsz, kérdezz, kérj segítséget rajparancsnoktól vagy a többi vezetődtől. Ez a munka elvégzésére való törekedés! A táborban emellett számos szolgálatban is részesek lesz, erre neked kell beosztani az őrsödet, akár őrség, akár vízfordás, akár konyhai munka, vagy egyéb a táborozás alkalmával kialakult szolgálatok. Őrsöd körletét folyton építétek, hiszen a tábor az utolsó napig épül, és így mindenki tud alkotni valamit az őrs számára. Előre tervezzétek el, mit kezdtek az őrsi idővel, miket akartok megépíteni, ki mivel tud hozzájárulni (egyaránt szempont, hogy a legjobbak végezzék, hogy a legjobb eredményt kapjuk; és hogy mindenki olyat tegyen, ami révén önmagát fejleszti). A táborozás alatt is a cserkésztvény tíz pontja szerint éljétek, legyen ez az alkotmánya kicsiny birodalmatoknak!

Néhány fontosabb szabály:

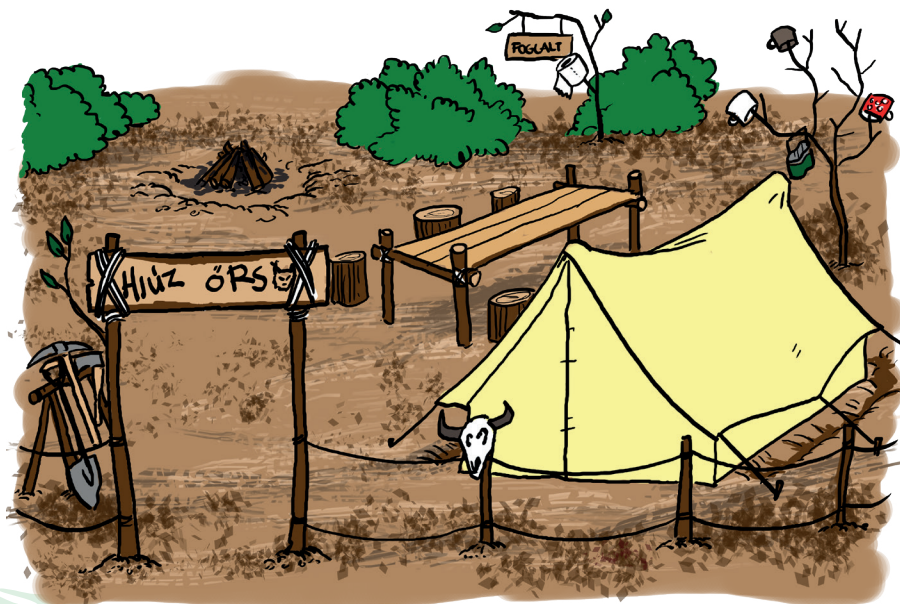
- Egyenruhád mindig tiszta legyen, abba menj reggel, este sorakozóra és az ünnepélyes alkalmakra!
- Készítsetek minden nap őrsi naplóbejegyzést, és itt hagyjatok helyet képeknek is!
- Szerszámokat rendeltetés szerint használd, baltát, törőt ne dobáljatok a tábor területén kívül sem!
- A konyhán csak az előírt mértékben tartózkodj!
- Tartsd be és tartsd be a napi- és táborrendet!
- A szolgálatokat pontosan lásd el!
- Figyelj, gyűjts tapasztalatot, tanulj másoktól, tanítsátok ti is a kisebbeket!
- Légy vidám, de meggondolt!
- Fokozottan tartsátok be a higiéniai szabályzatokat (pl. kézmosás)!
- Minden nap tisztálkodjatok!
- Lakósátratokban sose étkezzetek!
- Csajka, bögre, kanál gép, mindig tiszta legyen!
- Kulacsotokban mindig legyen ivóvíz!
- Sátorrendre fokozottan ügyelj!
- Mindig legyen rendben a felszereléseitek!
- Az őrsi körletetek legyen tiszta, rendezett (díszíthetitek virágokkal, fenyőfonattal)!
- Élő fát ne vágj ki, ha nagyon szükséges, akkor is csak engedéllyel!
- A takarodót tartsátok be!
- A legkisebb balesetet is jelentsd!
- Kullancs ellenőrzést minden este tartsatok!

Táboregészségügy szerint a tábor első 2-3 napján a mechanikai sérülések jelentkeznek, a fokozott szerszámhasználatból kifolyólag. Ez ellen megfelelő szerszámhasználati kiképzéssel sokat lehet tenni. A második harmadban bélrendszeri problémák jöhetnek elő, az ott-onival nem megegyező higiéniai körülmények, illetve a más jellegű ivóvíz miatt. Ezért is fontos az alapvető higiénia betartása (pl. kézmosás fertőtlenítőszeres vízben). A harmadik harmadban általában általában már mindenki eléggé edzett kívül belül egyaránt. Előfordulhat, hogy őrsóddal plusz feladatot kapsz, pl.: építs akadálypályát, derítsd fel a tábor környékét, készítsd el az istentiszteletre/szentmisére a tábori oltárt. Ezek mind-mind őrsi munkátok elismerése is egyben, és egy közös szolgálat a csapat, a tábor részére

Harmadik rész a hazaérkezés után van, csakúgy, mint a portyázás esetén. A tábor értékeld saját és az őrsöd szempontjából is. Beszéljétek meg a tábor után egy fagyizás, vagy rövid találkozó, nyársalás keretében. Oszd meg gondolataidat a többi vezetővel, parancsnokoddal is. Miután hazaérkeztek, ellenőrizték a felszerelést, a szükségességeket tisztították, javították, és csak úgy adjátok vissza pl. a csapatraktárba, vagy tegyék újra vissza az őrsi ládába. Hívd elő vagy nyomtasd ki a képeket és tegyék az őrsi naplóba. Ha mindent elrendeztetek, a tábor akkor ér véget.

Felhasznált irodalom:

Edöcsény András: Őrsvezetők könyve, MAK, Budapest, 1992

6.4.1. Cserkész őr a tábortűzön

A tábortűz feltöltődési, tanulási, elmélyülési és érzelm kifejezési lehetőség az őr közösségének és az őrstagoknak egyénileg is. Fontos tudni, hogy a tábortűz nevelő eszköz, több mint szórakoztatás.

Többféle tábortűz van:

- tematikus, amely valamely téma, pl.: mesék, történelem, Biblia köré épül;
- csendes, amely mélyebb beszélgetésekre alkalmas, pl. Bi-Pi tűz;
- kötetlen, amely beszélgetések, dalok sorából áll, melyek sorrendjét a résztvevők alakítják;
- őrsi vagy rajmértű, ami más és más témákra ad lehetőséget.

Ebben a korosztályban lehetőség nyílik komoly tematikájú (történelmi, beszélgetős stb.) tábortűzekre is.

Őrsőddel mindig a tábortűzvezető útmutatása, kérése szerint, lelkiismeretesen készül fel. Fontos, hogy a tábortűzi számban mindenki kapjon szerepet! Az őrstagok tehetségéhez, ambíciójához mérten kisebb-nagyobb szerepeket lehet kialakítani, de sose feledjük, hogy az őrsi előadás mindenkinek ad lehetőséget, kinek-kinek vérmérséklete szerint. A színészpálán-táknak éppen az lehet az egyik nevelési cél, hogy hagyjanak mást is szóhoz jutni. Ez közösségi megnyilvánulás, amely az őr szellemiségét, ötletességét tükrözi, így mindenki vegyen benne részt! Itt alakulhat ki egészséges szereplési vágy, előadó képesség, önmérséklet és testvéri segítőkészség, illetve a kevésbé bátraknak önbizalmat adhat, ha őket is elfogadják, támogatják, és a többiekkel együtt szerepelhetnek.

A tábortűzi számok ebben a korosztályban lazábban kapcsolódnak a témához. Sokkal hangsúlyosabb a napi események feldolgozása, az érzelmek (düh, vicces helyzetek, poénok, avagy siker/kudarck) feldolgozása, kiadása. Ezért nem baj, ha egy tábortűzi szám paródia, vagy csipkelődő, de tartsuk meg a másik ember felé a tiszteletet. Adj teret neki, hiszen hatalmas lehetőség az érzelmi nevelés terén ez az eszköz! Megtanulják kifejezni, és másoknak átadni, egy keretben.

Ha őrsödet a technikai részekkel is megbízták, gondoskodjatok megfelelő mennyiségű és minőségű tűzifáról a tábortűzvezető előzetes rendelkezései alapján, ha nincs ilyen, akkor a napostisztól kérdezzétek meg. Ugyanígy a megfelelő oltóeszközökről is gondoskodjatok, víz, vödörök, lapátok. A fát érdemes a saját őrsötök helye mögé felhalmozni, így biztos nem zavarsz más őrsöt a munkáddal!

A Bi-Pi tűz jó alkalom az őrsöddel beszélgetni egy tábor vagy egy portya idején. Fontos, hogy erre is alaposan készülj fel, egy jó beszélgetés az őrsi közösséget építi, a tagok, illetve a tagok és a vezető közti bizalmi kapcsolatokat erősítheti.

A tábortűz nevel, hangulatával, fényeivel, misztériumával. Ezt használd ki, és élj jól vele!

Felhasznált irodalom:

Edöcsény András: *Őrsvezetők könyve*, MAK, Budapest 1992

6.5. A cserkész őrsi portya

Az őrsi portya nagyszerű lehetőség az együttlétre, ideális nevelési alkalom, és kitűnő lehetőség próbabontok megtanítására vagy teljesítésére, élesben történő alkalmazására (pl.: tájékozódás, növényismeret, csillagképek stb.).

De mitől is portya a portya? A portyának meghatározott, általában a rajparancsnok vagy a csapatparancsok által kijelölt feladat végrehajtása a célja. Erre az alkalomra portyaengedélyt ad ki az illetékes vezető, amely a portyázók védelmét szolgálja. A portyán mindig kell, hogy legyen felnőtt vezető! A portya több napos, azaz magában foglalja az éjszakázást is.¹ A portya lehet különböző járművekben: gyalogos, kerékpáros, lovas, vízi stb.

A portya szervezésileg három részből áll: az előkészületekből, a végrehajtásból és az utólagos feladatokból.

Az előkészítés során meg kell tervezni a feladat alapján az útvonalat, a szálláshelyet, a szükséges felszerelést és az ételmezést, illetve a költségvetést. Az útvonal **tervezése** során figyelembe kell venni a korosztályt, az érintett terepet, az évszakot. Ezek mind-mind befolyásoló tényezők (pl. síkvidéken a számolható sebesség 4-5 km/h, hegymenetben mindez 3-4 km/h-ra is lecsökkenhet, ugyanígy homokban, vagy hóban is csökken a menetteljesítmény). Legjobb a portya tavasszal és ősszel, amikor már elég meleg van, és még sem a hőséggel kell megküzdeni.

Az útvonal és az évszak kihatással van a szállásra is. Ha az idő jó, és a terület alkalmas, kiváló lehetőség a sátrak átszellőztetésére, így alhatunk sátorban, vagy gyakorolhatjuk a bivakolást is: jó idő esetén akár sátorlapok alatt, vagy azok nélkül pusztán a szabad ég alatt is alhatunk, télen viszont szükséges a fedett, fűtött szállás cserkész korosztályunk részére.

A szállás befolyásolja az ételmezési tervet, mert ha tűzgyújtási tilalom van, úgy le kell mondanunk a szabadtüzi ételekről, míg télen, egy fűtött konyhán könnyebben készíthetünk meleg ételt. Az ételmezés során figyelni kell arra, milyen teljesítményigény van, így annak megfelelően kell összeállítani. Ebben kérhetjük gyakorlott csapatszakács, ételmezésvezető segítségét is, vagy hagyatkozhatunk saját bevált tapasztalatainkra is.

A fentiek egyenesen arányosan befolyásolják, mind az egyéni, mind az őrsi felszerelés összeállítását. Így tehát portyatervünknek megfelelően állítsuk össze a közös felszerelésjegyzéket, valamint tervezzük meg annak szétosztását is őrstagjaink között, hogy ki mit fog hozni.

Mindezek alapján elkészítjük a költségvetést és már kész is a portyatervünk. Indulhat a felkészülés.

A felkészülési szakaszban átnézzük a hiányosságokat, beszerezzük a szükséges felszerelési és ételmezési anyagokat, szétosztjuk a közös felszerelést.

Elkészül a szülői értesítő, melyet a pontos adatokkal, időpontokkal, jelentkezési lappal eljuttatunk minden szülőnek.

A második szakasz a **végrehajtás**. Ennek során a tervezett portyát végrehajthatjuk, indulástól érkezésig, ez maga a portya. Igyekezzünk tartani a tervet, de nyilván sok tényező befolyásolhatja, időjárás, baleset, résztvevők száma stb. portyánk alakulását. A feladatot szem előtt tartva, de szükség esetén azt is mellőzve változtassunk a terveinken a végrehajtás során. Mindig tartsuk szem előtt: első a biztonság!

1 „A portya: létszámtól független cserkészközösség háromnapos, vagy tizenkét cserkésznél kisebb létszámú cserkészközösség két napnál hosszabb tartamú természetben való cserkészlete.” A Magyar Cserkészszövetség Táborozási Szabályzata, 2010

Harmadik rész a **hazaérkezés után** kezdődik. Miután hazaérkeztünk, elkészítjük a jelentést parancsnokunknak kitérünk benne a tervtől eltérő részletekre is, és leírjuk, mi hogy alakult, tanulságképpen magunknak és más őrsvezetőknek. Ellenőrizzük a felszerelést, a szükségességeket tisztítjuk, javítjuk, és csak úgy adjuk vissza pl.: a csapatraktárba, vagy tesszük vissza az őrsi ládába. Elkészítjük az elszámolást, a maradék pénzt visszaadhatjuk, vagy ha alacsony a fejenkénti összeg megegyezve az őrsi/raj kasszába is mehet, vagy a portyán készült képeket hívathatjuk elő belőle, hogy legyen mit beragasztani az őrsi naplóba.

Ha mindezekkel megvagyunk, és csak akkor, ha mindent elrendeztünk ért véget az őrünk portyája.

Felhasznált irodalom:

Edöcsény András: *Őrsvezetők könyve*, MAK, Budapest, 1992

6.6. Cserkész őr a körzeti/kerületi/országos/nemzetközi programokon

Cserkész korosztályban egyre nagyobb jelentősége és szerepe van a csapatnál magasabb szinten megrendezésre kerülő programoknak. Figyeld ezeknek a programoknak a meghirdetését akár a levelezőlistákon, akár a honlapon.

Ezek izgalmasak, kalandosak és a cserkész korosztálynak meghirdetett programok valóban korosztály specifikusak. Ha csapatszékelyetektől távol kerül megrendezésre egy program, figyelj oda arra, amire egy túra esetében is, tervezz gondosan (szülők időben történő és megfelelő tájékoztatása, menetrend, költségvetés stb.).

Minden csapatszintnél nagyobb program kiváló alkalom az ismerkedésre, vagy arra, hogy régi cserkészismerősökkel találkozzatok.

Ne feledd, hogy a körzeti, a kerületi programokon nem csak részt vesztek, hanem csapato-
tokat is képviseltek, hírnevét öregbíthetitek. Országos programon pedig már csapatotokon
túl kerületeteket is képviseltek.

Cserkész korosztály vége felé már előfordulhat, hogy őröd egy-egy nemzetközi programon
való részvétellel is lehetőséget kap, de ennek leginkább kősa korban van jelentősége.

Ezek a programok hozzájárulnak a nevelési cél eléréséhez is, mindeközben élményt, kikapcsolódást nyújtanak. A körzeti, kerületi és országos programok sokfélék, különböző sport-programokra, akadályversenyekre, számháborúra, kézműves programokra, lelkinapra viheted el az őrödöt, de vannak olyan programok is (pl. cserkésznap), amik egyszerre nyújtanak sokféle program lehetőséget. Ezek azok a lehetőségek, amikre csak elmenni kell, hisz mások szervezik nektek. Itt még jobban, más szemszögből is meg tudod ismerni az őrödöt, így érdemes ezeket a lehetőségeket kihasználni!

6.7. A cserkész őr a beavatási alkalmakkor

Amikor a cserkészekkel elkezdődött a közösségi élet, még egy érdeklődő banda/lánykószorú volt. Lassan összerázódtak, összeérték. Túl vannak közös túrákon, talán egy portyán is már. Van őrsi jelvényetek, és az első körben még ismeretlen gyerekek ma már mind Pandák vagy Muskátlik!

Esetleg van 1-4 éves kiscserkész múltjuk, és már régi ismerősként üdvözlük egymást, s összetartó bandaként érkeznek a cserkész korosztályba.

Az elmúlt időszakot kitöltötte a felkészülés arra, hogy teljes jogú cserkészek legyenek. Megkapják a zöld nyakkendőt, és hordják minden alkalommal!

A legalább fél évnyi jelöltidő arra való, hogy megfontolja, akar-e a közösség tagja lenni. S a közösségnek is van ugyanennyi ideje, hogy végiggondolja, hogy őt akarja-e a tagok között látni. Olyan ez, mint egy párkapcsolat: két egybehangzó igen kell ahhoz, hogy a kapcsolat szentesüljön.

Az őrsoval megkezdett munka a korosztályban most ér el a szimbólumok szintjén a legmagasabb pontra. Fogadalmat tehetnek! Fogadalmat tehetnek, hiszen a törvény pontjait, a fogadalom szövegét, azt a kérdést, hogy mit is jelent cserkésznek lenni, az elmúlt fél évben számtalanszor elővették, és megrágták minden irányból. őrsgyűléseken, túrán, otthoni feladatként, személyesen velük beszélgetve. Megismerted a meglátásaikat, véleményüket, gondolataikat, látod, ki-ki milyen közel van az ideális cserkész képhez. Azt is látod, kinek-kinek milyen területen kell még fejlődnie, mit kell hozzá tenni, hogy még közelebb juthasson. S igen, azt is látod, ki az, aki még nem érett meg szívében, fejében, testében, érzelmeiben vagy szocializációjában arra, hogy ennek a közösségnek, vagy a cserkészek népes családjának tagja lehessen. Azt is látod, hogy mit kell benne fejleszteni, hogy elérhessen arra a szintre.

A fogadalomtétel egy beavatási szertartás. Ahol szimbolikusan bevezeted a cserkészek közösségbe a tagokat, és a nagy közösség és az egyén egymás tenyerébe csap. Maga a szertartás már csak a pecsételés. A megegyezés, a tárgyalás, a döntés az elmúlt 6-24 hónap kitartó munkájának eredménye. Megdolgoztatok egymással. Éppen ezért a fogadalomtételre való felkészülés az első cserkész örsgyűlésen kezdődik. Az őrssel mint közösséggel, és az egyes személyekkel egyaránt. Szánj időt, hogy mindegyik piciny lelket megismerd, és tudd biztosan mondani a rajparancsnokod szemébe: felkészültek, készen állnak, akarnak fogadalmat tenni!

A nagy napon keríts időt arra, hogy az őrsötök elvonuljon, és megerősítsd őket az elhatározásukban. Egy kis ima, egy közös hálaadás, egy beszélgetés pontosan jó helyen van egy ilyen döntés előtt. Legyen időtök arra is, hogy végigbeszélj velük, mi fog történni. Hogy tudják, hogy nem lesznek egyedül, hogy hova érkeznek, hogy a csapat lesz ott, hogy mikor mit kérdeznek, mondanak, mire kell válaszolniuk. Gyakoroljátok el a fogadalomtétel szövegét ismét. Ellenőrizd, hogy a gallérjukhoz hozzá férsz-e könnyen, hogy megvan-e a nyakkendőgyűrű, hogy azt biztos helyre tették-e, hogy azok a cuccok, amelyek feleslegesek, legyenek biztos, de onnét távoli helyen. Egyeztetek meg, ki ki mellett áll, hogy ne ott kezdődjön a vita. Tisztázzátok, mi lesz a kiscserkész nyakkendőjük sorsa a fogadalomtételkor és utána: Marad rajtuk, majd leveszik? Náluk marad, de leveszik? Te elveszed tőlük?

A fogadalomtétel alatt legyél láthatóan jelen, nézz rájuk, érezzék, hogy a szemeddel legálább köztük vagy. Ha teheted, legyél mellettük fizikailag is. Amikor szereped van, menj oda, és tedd a dolgod, közben folyamatosan bátorító és megerősítő üzeneteket küldj feléjük.

Előfordul, hogy az őrs egy-két tagja tesz csak fogadalmat, a többiek már letették. Találd ki, hogy ilyenkor hol és hogyan van jelen az őrs. Kilép közülük? Együtt jönnek be, és ketté válik újtuk? Az őrs miként fejezi ki a frissen fogadalmas tagjának a befogadást, az örömet? Ilyenkor nagyon fontos, hogy erre az egy-két személyre összpontosítsatok, és nekik ugyan olyan nagyszerű élményt adjatok, mint amit az őrs kapott korábban!

A fogadalomtétel után érdemes ismét őrsi időt kérni. Hogy kibeszéljék, amit átéltek, megoszthassák a bennük lévő vicces helyzeteket, az ügyetlenkedéseket. Te pedig azért tegyél, hogy előhívd belőlük azt, ami a komoly és érzelmes része. Hogy tehessenek észrevételeket, hogy amit átéltek, mit jelent számukra. Hogy az élményen túl, mit jelent az, hogy most már nyakkendőt hordhatnak. Mostantól maguknak kell felöltözni: tanítsd meg nekik, hogyan tekerjék fel a nyakkendőjüket, hogyan vegyék fel, s ha leveszik, miként tegyék el, hogy a nyakkendőgyűrű is megmaradjon, és ne vesszen el a nyakkendővel együtt.

Ha már régebben tett az őrsöd fogadalmat, akkor is érdemes felidézni a ti fogadalomtételéteket. Miként éltek a fogadalom szerint? Milyen elhatározásod van a következő időszakra? Mi a legnehezebb a törvénytartásban? stb.

Amikor maga a szertartás következik, akkor pedig arra figyelj, hogy megértsék: ők most a befogadó közösség, és ilyen legyen a hozzáállásuk. A szertartáson a szerepük kevésbé látványos, és kis szerep. De rettenetesen fontos szerep! Hiszen ők azok, akik befogadják az újakat! Menjetek oda hozzájuk, és köszöntésük őket! Gratuláljatok, fogadjátok őket cserkész testvéreitekkel, ajándékozzátok meg olyannal, amivel már korábban készültek stb.

A szertartás után is szánjatok időt magatokra. A ti emlékeitek is előjönnek, amikor ti tettetek fogadalmat. Akkor mik történtek, most mik történtek. Összpontosíts arra, hogy nekik megerősítést jelentsen, hogy a fogadalmukat megtartsák, hogy minden nap megküzdjenek érte. S mindezek mellett az évvirágokat, a próbajelvényt varrjátok fel, hiszen megdolgoztatok érte!

7.

Kapcsolattartás,
kommunikáció

7. Kapcsolattartás, kommunikáció

7.1. Kapcsolattartás a cserkész őrsön belül

Az őrsön belüli kapcsolattartás minden korosztálynál más és más. Mindegyik korcsoportnál máshogy kell a kapcsolatot tartani.

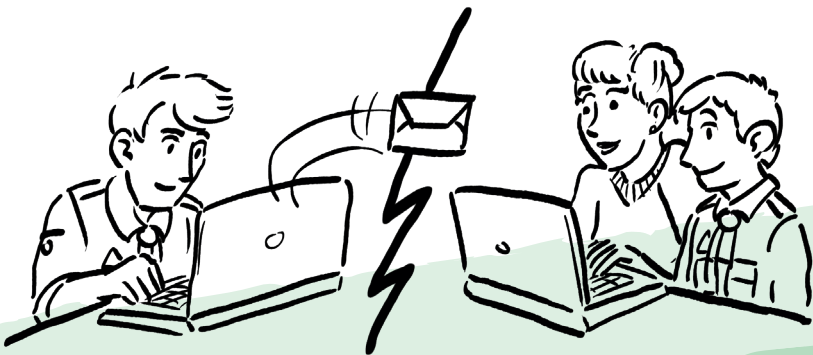
Cserkész korosztályban tartod a kapcsolatot a szülőkkal, de már egyre többször a gyerekekkel is. A cserkészek jó része már rendelkezik saját mobiltelefonnal, így ha kell, gyorsan el tudod őket érni. Van e-levél címük, sőt, egyre több közösségi oldalon is feltűnnek. Náluk különösen fontos felhívni a figyelmet az virtuális terek veszélyeire, arra, hogy mire figyeljenek oda és a kommunikáció költségvonzataira. Legyen az akár telefon-, akár internethasználat.

A kommunikáció formáját ebben a korosztályban alakíthatod a legjobban. El tudod mondani nekik, hogy számodra melyik kommunikációs csatorna használata a leghatékonyabb és miért. Már most hívd fel a figyelmüket arra, hogy a visszajelzés nagyon fontos. Jelezzék, ha megkapták az információt.

Az őrsi riadóláncot mindenképp próbáljátok ki! Ma már nem ez a leghatékonyabb módja az információátadásnak, de sok mindenre megtaníthatod őket a használatával. Évente háromszor, négyszer alkalmazzátok, és utána mindenképp beszéljétek meg a tapasztalataitokat, osszátok meg egymással benyomásaitokat.

A szülői levelezőlista mellé hozzátok létre őrsi levelezőlistát is (bátran forduljatok a cserkesz.hu rendszergazdájához).

A cserkész korosztály második felében nagy valószínűséggel a virtuális közösségi tereken való kommunikáció is előtérbe kerül. Hozzatok létre őrsi csoportot, használjátok. Ez nemcsak információtovábbításra jó, hanem a virtuális térben még teljesebben megismerheted őrsöd tagjait.

7.2. Kapcsolattartás a cserkészek szüleivel

A cserkész korosztály már önállóbb, de még erős szülői felügyelet kíséri őket. Főleg kiskamasz- és kamaszkorban úgy érzik, hogy már „felnőttek”, és bizonyos kérdésekben egyedül dönthetnek, azonban ez még nem teljesen igaz. A szülők még mindig az elsődleges döntéshozók a cserkészek életében.

Lényeges tisztáznunk a szülőkkel való kapcsolat bemutatásakor, hogy a nevelés elsődleges közege a család. A cserkészlet, az órs, kiegészíti azt a nevelést, amelyet a gyermek a családban kap. Ez a kiegészítés nagyon fontos, de eredményes és hatékony igazán akkor tud lenni, ha a családi neveléssel összhangban van. A szülők nem ellenségei a cserkészletnek, de ismernünk, tisztelnünk kell őket ahhoz, hogy elfogadjanak és partnerként kezeljenek minket, óravezetőket.

Az óravezető sikerének egyik kulcsa, hogy tudjon jó kapcsolatot tartani a rábízottak szülei-vel. Elengedhetetlen a rendszeres és pontos kapcsolattartás, amelynek alapja a megismerés. Az óravezetőnek meg kell ismerkednie cserkésze szülei-vel: az első találkozáskor be kell mutatkozni, rendszeresen kell tájékoztatást adni, meg kell osztani az észrevételeket, ami által megalapozzuk a későbbi kapcsolatot – főleg, ha most induló órsról van szó, akik most kapcsolódnak be a cserkészletbe. Itt mindenképpen az óravezető a kezdeményező. A kapcsolatfelvétel módja változatos lehet.

A kapcsolattartás megvalósulhat családlátogatás keretében vagy akár szervezett formában (szülői értekezlet, szülői vacsora stb.). A kapcsolatépítés kötetlenebb, informális módon is megvalósulhat: kifejezetten jól tesz a vezető-szülő viszonyoknak, ha a foglalkozások előtt-után váltunk néhány szót a szülőkkel, érdeklődünk, mesélünk.

Emellett a kapcsolattartás közvetett formái is fontosak: erre valók a különböző szintű szülői levelező listák, a körlevelek, az órs közösségi oldalon lévő csoportja stb. Akiiket pedig nem lehet elektronikus úton elérni, levélben keresztül érdemes: az erre fordított idő bőven megtérül a pontos információátadás lehetősége miatt (tábori körlevél, tagdíjról, csapat ügyeiről, programokról értesítés stb.).

Melyek azok a területek, ahol elengedhetetlen a kapcsolattartás?

Programok

A cserkészek programjait nagyrészt még a szülei intézik, ezért minden program egyeztetése a szülők bevonásával történhet meg. Ami az órsgyűlésen elhangzik, még mindig nem biztos, hogy eljut a cserkész szüleihez. Ennek a gondnak a megoldására mindenképpen valamilyen kommunikációs fórumra van szükség, méghozzá olyanra, melyet a szülők gyakran használnak (lásd fent). Csak a cserkészekkel egyeztetni időpontot, részleteket még nem elegendő, bár a korosztály kimeneti idejéhez haladva egyre több egyeztetésben lehet a gyerekekre számítani.

Órsgyűlés időpontja

Ennek meghatározása mindig nagyon nehéz kérdés. A gyerekeknek rengeteg külön programja van, iskolába is járnak, és (néha) otthon is kell lenniük. Ezért nagyon fontos hogy már a tanítás megkezdésének hetében (vagy akár előtte) egyeztessünk a szülőkkel, amikor már tudják a többi program időpontját, de még nem telt be a naptáruk. Az nagyon jó, ha minden évben ugyanabban az időben van az órsgyűlés, és akkor a szülők már a többi program szervezésénél figyelembe tudják venni. Csak a cserkészekkel egyeztetni még nem elegendő, mert bár sok mindennel tisztában vannak már, még mindig lehetnek olyan programok, elfoglaltságok, szempontok, amelyekről ők nem tudnak, vagy nem veszik kellően komolyan.

Túra és portya

Nagyon fontos, hogy időben tudják meg a szülők a portyák időpontját, mert a családi nap-tárak is hamar betelnek. Cserkészek esetében is fontos a részletes tájékoztatás a szülők részére, mivel már ugyan van tapasztalatuk, de még nem teljesen önálló a gyermekük. Mindenképpen tájékoztatni kell őket a portya pontos helyéről, a programokról, a szükséges felszerelésről, az étkezésekről, az alvás körülményeiről, a felmerülő költségekről, ennek befizetési módjáról, határidejéről, az indulási és érkezési időpontokról és az utazás körülményeiről (ezen információk mélysége és ismétlése eltérő a már kcs korosztályból feljövő, azaz már cserkészethez szoktatott szülői háttér és a frissen bekapcsolódóak esetében).

Nekünk is információt kell kérnünk a cserkészsünk esetleges étel-, illetve gyógyszerérzékenységről, allergiájáról és alvási szokásairól, még akkor is, ha ezeket már kiscserkész korából tudjuk, hiszen ezek a dolgok folyamatosan változhatnak. Fontos, hogy ezeket az információkat meghatározónak tartsuk, és betartsuk a szülők által kértetket.

A túra, portya után is referálni érdemes a szülőknek, mert a cserkészek nem feltétlenül adják át hitelesen az információkat (például a kiskamaszok nem szívesen mesélnek a részletekről). Ha esetleg eltértünk a tervtől, azt is le kell írni. Nagyon jó ötlet hogy fényképeket is küldünk utólag a portyáról. Figyeljünk arra, hogy minden szülő felfedezze a maga gyermekét a képeken!

Tábor

A tábor időpontját, amint a csapatvezetőség eldönti, kommunikálni kell a szülők felé, mert csak akkor tudják a családi programba beilleszteni, ha azt időben tudják. Ez az őrsvezetőnek is feladata. Még ebben az életkorban is hasznos szülői értekezletet tartani a szülőknek a tábor előtt, mert ott egyértelműen tudunk válaszolni a kérdésekre, (képek segítségével) be tudjuk mutatni a tábort. Mindent el kell mondanunk, amit a túránál, portyánál leírtunk, de be kell számolnunk arról is, hogy esetleg hogyan kaphatnak információt a gyerekekről a tábor ideje alatt. (pl.: küld-e sms-t a szülőknek az óv, vagy lesz nyílt nap, küldhetnek valahová levelet stb.). Fontos, ha ezek közül valamit megígérünk, azt pontosan tartsuk is be!

A táborban az őrsvezetőnek nagyon kell figyelnie a gyerekekre. Itt ő a legfontosabb személy, akihez bizalommal fordulhat cserkésze, ha bármilyen gondja, problémája van. Ezeket a problémákat nagyon tapintatosan kell kezelnünk, hiszen az őrsvezető és a rajparancsnok az, aki a szülőt pótolja a táborban. A cserkész a szülői megértést, elfogadást várja az őrsvezetőjétől.

A tábor után is jól esik a referálás a szülőknek, ez a következő cserkészsév és a következő tábor jó alapja lehet. Ez megtörténhet egy hangulatos, képvitíteses szülői esten is. Erre ugyanazok vonatkoznak, mint a túra/portya végén olvashatsz.

7.3. Kapcsolattartás a korosztály őrsével

Cserkész életkorban már bátran nyithatsz a többi őrs felé. Valószínűleg cserkészeidben már meg van az igény arra, hogy más őrsökkel is kapcsolatba kerüljenek, velük közös programokat szervezzenek. Ennek motorja te vagy és természetesen, őrsvezetőtársad.

Cserkészeid számára fontos, hogy lássák nem ők az egyetlen „csodabogarak”, mások is cserkészkednek. Ezért is hasznosak ezek az alkalmak. Itt is az elsődleges cél a közösségépítés.

A másik indok, hogy elképzelhető, hogy bizonyos programok megszervezéséhez te egyedül nem vagy elég, ezért jobb, ha vezetőtársaddal összeállva közösen, együttes erővel szerveztek programot. Ez együtt könnyebben mehet. Másrészt, mivel azonos korosztályú őrsöt vezettek, így tapasztalataitokat, nehézségeiteket megoszthatjátok, segítséget, ötleteket kaphattok egymástól.

Kik lehetnek azonos korosztályú őrsök?

Alapvetően a legegyszerűbb, és legkézenfekvőbb a saját csapatban lévő azonos korosztályú őrsökkel kapcsolatot építeni, de ha ilyen őrs nincs, akkor lehet szomszédos csapat (pl. körzet) azonos korosztályú őrsével is megismerkedni.

Mik lehetnek ezek a programok?

A programok kiválasztásánál fontos szempont, hogy a cserkészeid életkorának megfelelő legyen (pl. a filmeknél előírt korhatári megjelölést mindig vegyék figyelembe, akkor is, ha otthon nézitek a filmet).

A program a cserkészeknek szóljon, nekik legyen izgalmas, (ne csak neked és vezetőtársadnak)

Konkrét ötletek:

Közös főzés, sütés, filmnézés és utána beszélgetés, játék, túra, portya, karitatív tevékenység, templomtakarítás, Betlehemezés, húsvéti locsolás stb. Tulajdonképpen bármi, ami a cserkészlet értékrendjébe belefér, és a „bulin” túl értéket ad a gyerekeknek.

Nagyon fontos, hogy alapvetően az őrsöd közösséggé formálása a feladatod, tehát ez az elsődleges cél, minden más program, tekintet az őrsi keretből, hasznos, jó, fontos, de másodlagos.

7.4. Kapcsolat más őrsökkel

Őrsóddal nemcsak saját korosztályotokkal tarthattok kapcsolatot, hanem más korosztályba tartozó őrsökkel is. Kisebb csapatoknál ritkán van azonos korosztályban őrs, ezért mindenképpen más korosztályhoz tartozó őrssel kell kapcsolatot tartani. A cserkész korosztály erre már kész és alkalmas is. Már sok mindent tudnak a cserkészéletéről, és már kialakult, összetartó közösség (amennyiben kiscserkész koruk óta együtt vannak), amely képes és nyitott más közösségekkel közös programokat szervezni, tapasztalatot cserélni, megismerkedni stb. Az ilyen jellegű találkozások elősegíthetik az őrs csapatba integrálódását, tehát azt, hogy ne csak az őrsben, hanem a csapatban is otthon érezzék magukat a gyerekek, és perspektívát is adhat a cserkészek számára cserkészéletükkkel, de akár pályaválasztásukkal kapcsolatban is.

Lehet kisebb őrsökkel is kapcsolatot építeni, de valószínűleg a nagyobbakkal (kószákkal, vándorokkal) könnyebb lesz. Célszerű azonos nemű őrssel kezdeni a kapcsolattartást, de természetesen ez saját őrsöd sajátosságaitól és a lehetőségektől is függ.

Minden ilyen jellegű program mozgatója, koordinálója te vagy, az őrsvezető. Azonban azt, hogy kikkel szeretnének közös programot csinálni meg lehet és kell beszélni az őrssel. A program kiválasztásánál, megtervezésénél gondosan figyelni kell arra, hogy az mindkét korosztálynak megfelelő, érdekes, élvezetes legyen. Természetesen nem vagy egyedül a programszervezésben, hiszen a másik őrs őrsvezetője segítségre lesz. Együtt kell kitárlatokat, megterveznetek, levezényelnetek a programot.

Minden olyan dologról tájékoztassátok a szülőket, amely a megszokott őrsgyűléseitektől eltér. (Például: más helyszínen, hosszabb idő, eltérő időpont, különleges felszerelés, esetleges költségek stb.)

Ötletek közös programokra

- közös főzés,
- egymás megvendégelése,
- őrsgyűlés látogatás,
- közös túra, portya,
- bármilyen közös karitatív munka (például: betlehemezés, templom takarítás stb.),
- párokba rendezve egy-egy közösen eltöltött óra, ahol lehetőség van a személyes beszélgetésekre,
- közös sportolás, korcsolyázás stb.

A lehetőségek szinte végtelenek... Minden ilyen jellegű program nagyon fontos és hasznos, de tartsd szem előtt, hogy az őrsvezető feladata az őrsi közösség építése, tehát ne ess túlzásokba. Az őrsi élet az elsődleges! Mindezek mellett nagyon kell figyelni arra, hogy az őrs minden tagjának jó legyen a közös program, figyelj azokra a visszahúzódo cserkésekre is, akik nehezebben illeszkednek be egy számukra még ismeretlen társaságba.

7.5. Kapcsolat a vezetőséggel

Lehet, hogy már évek óta csapatom vezetőségének tagja vagy, de az is, hogy most kezdted ezt a szolgálatot. Ha már több éve, akkor valószínűleg a vezetői közösségbe is beilleszkedtél, ha most, akkor ebben kortársaid, illetve rajparancsnokod is segítségére leszel.

Fontos feladatod a kapcsolattartás. A kapcsolattartás kétirányú folyamat. Egyrészt a vezetőség felé kell az őrsöd érdekeit képviselned, őket megismertetned a vezetőséggel, másrészt a vezetőket kell közelebb hoznod az őrsödhöz, azaz személyesen meg kell ismerniük a vezetőiket.

Lássuk a feladat első felét

A csapat vezetői nincsenek jelen az őrsgyűléseken, őrsi programokon, nem ismerhetik elég jól, úgy, mint te a cserkészedet. Ezért neked kell őket informálnod, tájékoztatnod. Fontos, hogy ez sosem pletykálkodás legyen, hanem tárgyilagos tájékoztatás, amelynek célja, hogy a vezetőség megismerje a csapat cserkészeit, és te mint őrsvezető segítséget, iránymutatást kaphassál, ha ez szükséges. A csapat vezetői és a rajparancsnokod sok segítséget tud adni neked nevelő munkádhoz, segíteni tudnak, ha nehéz helyzetbe kerülsz, hiszen jóval több tapasztalattal rendelkeznek, és esetleg kívülrőlként jobban rálátanak egy-egy helyzetre, de igazi segítséget csak akkor kaphatsz tőlük, ha megfelelő információkat adsz át nekik. Ez ebben a korosztályban azért is fontos feladat, mert a korosztály végéhez közeledve, kell kiválasztani azokat a cserkészeket, akik vezetőképző táborba mehetnek, hogy később őrsvezetők lehessenek. Mindennek csapatotokban lehetnek hivatalos formái (pl. vezetői megbeszélések stb.), de ugyanilyen fontosak a nem hivatalos, személyes beszélgetések. Használd ki az adódó lehetőségeket! Ne félj kérdezni!

A feladat másik fele

Cserkészeidnek valószínűleg még nincsen személyes kapcsolata a csapat vezetőivel. Lehet, hogy tudják a nevüket, látták őket már korábban a tanyázáson, de nem ismerik őket, lehet, meg sem merik szólítani őket. Ezért nagyon hasznos egy-egy személyes találkozás, ahol csak az őr van jelen és a csapatparancsnok vagy a helyettes. Ez lehet egy őrsgyűlés, amelyre meghívod a vezetőség egy tagját (fontos, hogy először csak egyet, mert akkor lesz lehetőség a személyes megismerésre, beszélgetésre). Itt jó, ha csináltok valamit közösen, hiszen akkor a cserkészek tanulnak valamit, és könnyebben megy az ismerkedés is.

Az ilyen alkalmak természetesen mindkét fél számára hasznosak, hiszen elősegítik egymás jobb megismerését, megértését. A személyes találkozások után valószínűleg a cserkészek sokkal jobban fognak figyelni a vezetőkre, mernek velük beszélgetni, példájukat könnyebben tudják követni. A vezetőség pedig jobban megismeri a cserkészeket, a programokat könnyebben tudják a valós igényekhez alakítani, és nem utolsósorban a te munkádat is jobban tudják tanácsaikkal segíteni.

8.

Az őrsvezető önképzése

Az őrsvezető önképzése

8.1. Önképzés, önfejlesztés, önnevelés

A cserkészlet folyamatos önképzést követel: ez részben a vezetői tevékenységtől független.

Az őrsvezetéssel kapcsolatos ismeretek folyamatos bővítése

Lehet, hogy már több éve vezeted őrőd, de az is, hogy most alakultatok, lettél a vezetőjük. Ha már rendelkezel őrsvetői tapasztalattal, tudod azt, hogy az ismereteidet folyamatosan kell bővíteni, megújítani. Járj nyitott szemmel, és próbáld meg ötletforrásként látni a világot! Jó módszer, hogy játékokat találsz ki a környezetekben éppen megtalálható tárgyakból. (Általában nem lesz fergeteg jó – de néha igen: na, azokat vidd el az őrsgyűlésre.) Melléktermékként megtanulsz hirtelen rögtönözni, mit tegyél, ha elment a távolsági busz, és egy órát kell, hogy várjatok a következőre.

Kérj tanácsot a korosztályos öv-társaidtól! Ha nagyobb a csapat, akár szervezhettek külön lazulós-továbbképzős programot is erre. Ne keseredj el akkor sem, ha csak 2-3 óra van a korosztályodból a csapatban (netán te vagy egyedül...): e-lévélben, közösségi oldalakon könnyen eléred a vk-s évfolyamtársaidat, a törzs tagjait, a kerületi vagy országos vezetőtiszte.

Ha már világháló: sok helyen találhatsz játékleírásokat. Azért ne feledd, hogy az olvasott leírásokat kritikával kezel! Nem feltétlenül jó egy megtalált program/játék, még nagyobb hiányosság lehet magában a leírásban. Használd az eddigi tapasztalataidat, merj változtatni, ha valamit nem tartasz működőképesnek – különös tekintettel az őröd képességeihez, vágyaihoz: őket te ismered legjobban, egy idegen nem fog nekik tökéletes programot szervezni. Sőt, arra is ösztönzünk, hogy változtass a sablonokon, formáld saját (őrsi) igényekre az olvasottakat. Alakítsátok ki a saját játékaikatok!

A www.peldaul.hu-n is sok játékot találsz, ahol korosztályotokra, próbapontra is tudsz szűrni.

Idővel az őrstagjaid is változnak (a következő korosztályba lépnek), így nem csak újdonságok, de az új igényeik kielégítésére is vágnak.

Szerencsére ez nem pillanatszerűen történik, hanem ha figyelsz rájuk, észreveszed, hogy egyre kevésbé kötik le őket a szokásos programok. (Ez azonban csak az egyik fele a megújulásnak: mit ne csinálj. De akkor mit igen?)

Emlékezz vissza, mit tettetek ti, (a te őrsvetődd) ebben a korosztályban!

Nézz körbe az idősebb őrök háza táján: a csapatban/körzetben; de még a vk-s évfolyamod se mind pontosan egykorú cserkészekkel foglalkozik.

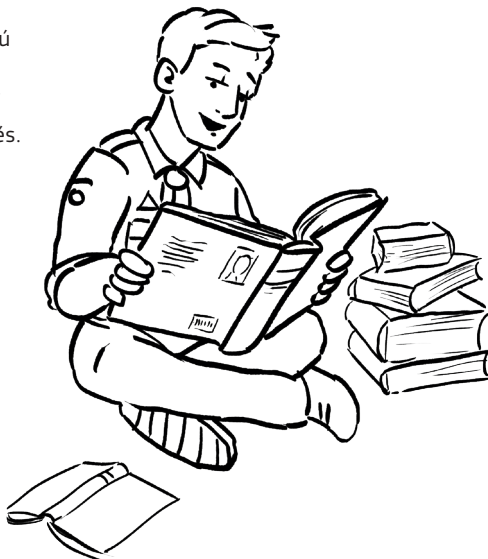
Személyes önképzés

Ha tanulsz valami újat, az mindenképp nyereség. Nem is gondolnád, milyen váratlan helyeken bukkannak elő a megszerzett ismeretek. A széleskörű tájékozottság azonban nemcsak praktikus célokat szolgál (azt is!), hanem a vezetői munkád során is nagy hasznodra van, például az őrsgyűléshez témát/keretmesét találni, őrsgyűlésen kívüli lazulósabb programot szervezni.

A cserkészeid felnéznek rád: neked mindent tudnod kell. Komolyra fordítva a szót: nagyon sokat nőhetsz a vezetettek szemében, ha a derült égből előkerülő témákhoz is értesz, nem csak a próbarendszer aktuálisan tárgyalt pontjaihoz (természetesen a témák előkerülése „befolyásolható”).

A személyes önképzés, a konkrét, rövid távú agytorna igen fontos a szellemi egészség megőrzéséhez. Foglalkozz olyan dolgokkal, amiben te leled örömet! Legyen ez akár hobbi, akár valami szaktémában elmélyedés. Érezd át azt az örömet, ahogy elsajátítasz egy korábban idegen ismeretanyagot, megismeresz egy-egy felfedezetlen területet – és ezt minden kötelező jelleg nélkül. (Egy könyv is sokkal jobban szórakoztat, ha nem kötelező olvasmány, igaz?)

Önnevelés

Ismerd meg önmagad, a képességeidet. Tudd, hogy miben vagy nagyon jó és miben kevésbé. Fejleszd azokat a tulajdonságaidat, amiket szükséges és tudsz. Legyen időd magadra, arra, hogy magadat fejleszd.

A lelki életedre mindenképp fordíts kellő időt, hisz ha a lelked rendben van, az már komoly és egyben elengedhetetlen alap ahhoz, hogy megfelelő kapcsolatot alakíts ki, tarts fenn őröddel. Menj el lelkinapra, lelkigyakorlatra, olvass lelki olvasmányokat és beszéljess lelkivezetőddel, vagy olyan valakivel, akivel szívesen megosztod problémáidat, kérdéseidet.

Szerezz cserkészletben, civil életben, vészhelyzetben felhasználható extra ismereteket. Kápráztasd el a cserkészeit! A frissen tartó szellemi kihívások hosszú távra lendületet adnak vezetői munkádnak. Ezek mellett sose feledkezz el a lelkedről, annak ápolásáról. Szánj időt magadra!

8.2. Szakmai (vezetői) továbbképzések

Az őrsvezetéssel kapcsolatos ismereteidet, amiket megszerezteél a vezetőképzés alatt, folyamatosan bővítened kell.

Cserkész korosztályú őröt vezetsz. Ha KCSŐVVK-ban, vagy ÖVVK 18+-ban végeztél mindeképp fontos, hogy megismerd a cserkész korosztály speciális igényeit.

Ha csinálsz valamit, csináld jól! (Majdnem ugyanannyi ideig tart rosszul csinálni, ráadásul semmi értelme sincs...) Ismerned kell azokat az eszközöket, módszereket, amiket az őröd vezetése során használsz. Erről hallottál (sokat) a vk-ban. Az nagyon jó indulásnak. Egy idő után azonban kifogynak a patronok: hogyan töltsd újra?

Minden évben van az MCSSZ által korosztályonként szervezett vezetői továbbképzés.

Ha a meghirdetés nem jutott el hozzád a szokásos vk-s csatornákon, kérdezd róla a rajparancsnokodat, csapatparancsnokodat: az Elnökségi Hírlevelekben mindig benne van. Ezt a programot neked szervezik, tedd szabadabbá magadat, és vegyél részt a hétvégén!

Ha őröd másik korosztályba lép, ezek a továbbképzések különösen fontosak.

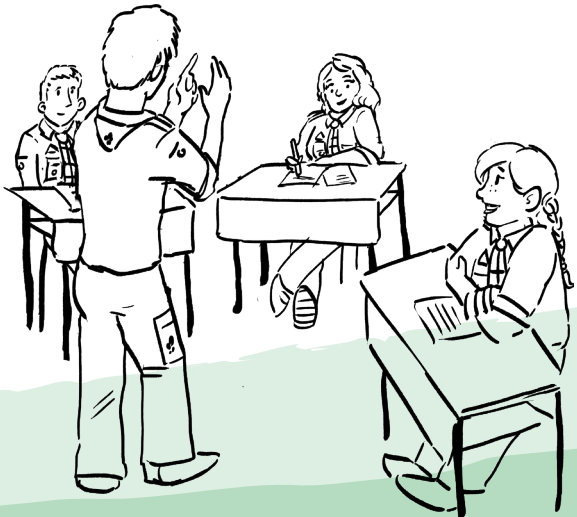
Ezekre választ kapsz őröd új igényeinek kielégítésére és a módszertani megújulás lehetőségére is. Felvetheted problémáidat, kérdéseidet és tapasztalataid megosztásával te is segíthetsz másokat.

Találni, ha nem is olyan rendszeresen szervezet formában, nem cserkész képzéseket is: az új megközelítések zseniális ötleteket rejthetnek!

Fordulj rajparancsnokodhoz és kérd meg, szervezzetek csapaton belül vezetői továbbképzéseket. Egy mástól is nagyon sokat tanulhattok, és az ilyen alkalmak megkönnyítik a további együttműködést is, csökkentik az esetleges távolságokat.

Bővítsd az ismereteidet, vegyél részt a továbbképzéseken, legyen cserkész-munkád változatos, ismerj meg új programokat, játékokat és kövesd a korosztályos pedagógiai-pszichológiai igények változását!

Őrsvetői munkád során eleinte kevesebb megpróbáltatás fog érní, kevesebb feladatot kell ellátnod, azonban az idő előrehaladtával, ahogy egyre több tapasztalatod lesz, egyre komolyabb és komolyabb feladatok fognak rád hárulni, melyekből egyre többet és többet

tanulhatsz, profitálhatsz. Mindezek közben a vezetettek is idősebbek lesznek, ami újabb kihívásokat hoz magával.

A cserkészvezető jó barátja a munkaterv, hangozhatna a propagandaszöveg, de kevesen vannak azzal úgy, hogy szívesen írnak le, dokumentálnak mindent. Van egy mondás, miszerint

„Kinek nincsen esze, legyen notesze!” Az első legfontosabb feladat őrsvezetőként egy határidőnapló, naptár,

notesz beszerzése (ez ma már digitálisan megvalósítható:

táblagéppel, okostelefonnal stb.), amelybe folyamatosan vezetni

tudod a különböző cserkész (iskolai, magánjellegű stb.) elfoglaltságaidat. Kiválóan alkalmasak erre a különböző online naptárak is, amelyeket telefonról és gépről is bármikor elérhetsz. A tervezhetőség, az időkezelés nem csak saját életed irányításánál fontos, hanem az őrsgyűlések vezetésénél is. Ehhez nyújtanak segítséget a munkaterv.

Két munkatervtípust ismertetünk. Az első a **vezetői munkaterv**. Ezt a munkatervet lehet éves, féléves, havi bontásban is készíteni, attól függ, kinek mennyire van erre igénye, illetve mennyi elfoglaltsága van. Például májusban a próbára készülés előtt a sok program, feladat, elfoglaltság miatt ajánlott lehet havi bontású munkaterv készítése.

Fontos, hogy meghatározd, mik az adott időszakra kitűzött céljaid! Itt gondolhatsz önnevelési, önképzési célokra, de akármi másra is, amit például el szeretnél érni a csapatban vagy az iskolában.

A vezetői munkaterv tartalmát tekintve a legfontosabb, hogy számodra használható dokumentum legyen.

A vezetői munkaterv tartalmazza:

1. A vezetői feladataidat

Gondoljunk itt olyanokra, mint például: egyenruhákért felelős vezető, cserkészotthon karbantartó, csapatraktáros, honlap-felelős stb.

2. Az adott időszak programjait, az azokhoz tartozó határidőkkel

Minden programot írd itt össze, lehetőleg táblázatos formában, feltüntetve a dátumot, a program nevét, azt, hogy kit érint, és bármi fontosat, például kapcsolódó határidőt.

Azt, ami az őrödre vonatkozik, pl.: csapatmise, kézművesnap stb. S azt is, ami csak rád mint vezetőre, például vezetőségi programok, szervezett programok határideje, VTK időpontja stb.

3. Önnevelési, önképzési feladatot

Mint őrsvezető példát kell mutatnod vezetettjeidnek, hogy folyamatosan fejlődni akarsz abban, amiben csak tudsz. Márpedig senki sem tökéletes, így biztos találsz ilyen tulajdonságot, képességet, ami fejlesztésre szorul. Segítségért bátran fordulj őrsvezetődhez, lelkieveződhez, rajparancsnokodhoz, csapatparancsnokodhoz, vagy akárkihez, akiben bízol és tudod, hogy személyes fejlődésedet támogatni tudja.

Ezek az alappontokon kívül tetszőlegesen bővítsd olyan részekkel, amik számodra hasznosak lehetnek! Ha gondold, ezt a munkatervet vezetheted papíron vagy akár digitálisan is.

A másik munkatervtípus a heti munkaterv, vagyis az őrsgyűlés munkaterve.

A heti munkatervet egy havi munkatervből készíted. A havi munkatervet pedig egy ÓÁMTV-ből, vagyis az őrsvezetőnek átadott munkatervből. Ebben a rajparancsnokod

összefoglalja számodra a félév során elvégzendő feladatokat. Leírja részletesen, hogy mit kér tőled mint őrsvetetőtől, hogy az őrösddel véghezvigyél az időszak során. Ebből írod a havi munkatervet, amiben táblázatos formában feltüntetsz minden őrsi programot, köztük az őrsgyűléseket és azokon belül pedig a képzési anyagokat, hirdetnivalókat és minden egyébbet, ami nagy vonalakban lényeges.

Ha nem kaptál ŐÁMTV-t, akkor keresd meg ezzel kapcsolatban a rajparancsnokodat, hogy szükséged lenne ilyenre, és készítsen számodra egyet, hogy tudd, mik a neked és őrösödnek meghatározott célok.

Ha elkészültél a havi munkatervvel, itt az ideje, hogy készíts egy heti munkatervet.

A heti munkaterv lényege, hogy az őrösöd azon a héten a legeslegjobb őrsgyűléseken vehessen részt! Már pedig ezt csak úgy tudod megadni nekik, ha időben elkezdés rá készülni, és alapon átgondolod annak menetét. A havi munkaterv megfelelő sorában láthatod, hogy az adott heti őrsgyűlésre milyen leadandó anyagokat írtál be. Első dolgod, hogy kitalálj ezekhez módszertani játékokat. (A módszertanról egy másik fejezetben olvashatsz). Egy őrsgyűlésben három próbapontnál többet nem érdemes érteni, mivel nem fog beleférni, és a gyerekeket sem akarjuk túlterhelni, még ha nagyon jó módszerekkel is próbálsz átadni a tudást, ők is fáradnak! Ajánlatos 2-3 cserkészismereti anyagot beiktatni egy őrsgyűlésbe. Ne feledd, a tudás onnantól kezdve lesz értékes számukra, ha azt a való életben hasznosítani tudják, például az iskolában vagy akárhol a hétköznapi életben. Erre hívd is fel a figyelmüket!

Érdemes elkülöníteni **új-ismétlő** és **gyakorlati-elméleti** anyagokat. Igyekezz megtartani ezek egyensúlyát, tehát egy ideális őrsgyűlésben van például egy ismétlő elmélet, egy új elmélet és egy új gyakorlat. Az elmélet sokszor nehezebb, attól függően mennyire sikerül kreatívan megközelítened az adott témát.

Gondold át, mit akarsz a szobában tanítani, és mit vihetsz ki a szabadba, akár egy túrára. Tájékozódást a valóságban mutassunk be, és tanítsuk meg.

A klasszikus másfél órás őrsgyűlés menete

Az őrsgyűlésre való készülésnél mindig próbálj a gyerekek fejével gondolkodni. Megjönnek többnyire fáradtan az iskolából. Biztos, hogy kikapcsolódásra vágyanak. Fontos, hogy az őrsgyűlés úgy legyen felépítve, hogy már az elején megnyerd a figyelmüket. Mint minden cserkészprogramot, az őrsit is egy imával kezdjük el, amelynek részleteit beírjuk a munkatervbe, az arra szánt időkerettel és a kellékekkel együtt. A későbbiekben minden programpontra ugyanígy járj el!

Az ima után érdemes egy feszültséget levezető, energiát lekötő játékot játszani, ami lehetőleg mozgós. A játékból fontos, hogy egy átvezetések keresztlél eljussatok az első módszertani játékhoz, aminek a kellékeit a játék végén már előkészítet, vagy ha a kellékek látványa nem lövi le a meglepetést, akkor már az őrsgyűlés előtt érdemes összekészíteni a hozzávalókat, hogy tartani tudd magad a kitalált ütemtervezhez.

A módszertani játék után lehet valamilyen ülős elfoglaltságot végezni, például énekelni, játszani, ekkorra már a kezdeti figyelmük erősen lelkad, amit fenn kell tartani. A módszertani és sima játékokat váltakozva érdemes beleépíteni az őrsgyűlésbe, és ha énekeltek, azt pedig a foglalkozás végére lecsendesedésékként. Az őrsgyűlés végén tudod adminisztrálni a jelenlétüket, tudod hirdetni a következő programokat. Ezután szánj időt a cserkészotthon rendbetételére, takarítására és a záró imára is. Fontos, hogy ne csússz el az őrslével, mert a szülők várnak a gyerekekre, vagy éppen még van egyéb elfoglaltságuk. Ezért is lényeges

a munkaterv készítése. Érdemes pójtáttékkal, póttéttékkal is kéztűlni, hogy ha valamihez esetleg nagyon nincs kedvtűnk, gyorsan tudj váltani.

Egyéb őrtgyűlések

Cserkézt korosztályban már lehetőségt van tematikus őrtgyűléseket tartani, amikben konkrétan egy témára őrtzpontosítotok. Ezen őrtgyűléseknek is tartsd meg az imakeretét, de a belső felépítésével kapcsolatban sokkal szabadabb lehetsz. Fontos, hogy tematikus vagy alternatív, egész végig játstós őrtgyűlést kevesebbet tarts, mint klasszikus őrtgyűlést. Kiscserkézt és a cserkézt korosztály határán a csak játék már nem köti le őket. Kezdtetek játékkal, de ha már nem olyan lelkesek, megunták a játékokat, és arra van igényűk, hogy csináljatok valami mást, valami hasznosat, hogy tanuljatok például, akkor válts bátran! Folytasd az őrti másodík részét máshogy. Cserkézt korosztályban már a gyerekeknek is nagyobb az igénye arra, hogy tanuljanak újat is, bár ez őrtönként változó lehet!

Fontos, hogy az alternatív őrtgyűlésekről is írt munkatervet. Fontos, hogy kéztűlj ekkorra is egyedi imával, és gondold át alaposan, hogy a kitalált játékok változtatotak legyenek, és minden őrttagod megtalálja benne a számára megfelelőt.

9.

Az őrsi munkaterv

9. Az őrsi munkaterv

8.1. Önképzés, önfejlesztés, önnevelés

A cserkészlet folyamatos önképzést követel: ez részben a vezetői tevékenységtől független.

Az őrsvezetéssel kapcsolatos ismeretek folyamatos bővítése

Lehet, hogy már több éve vezeted őrőd, de az is, hogy most alakultatok, lettél a vezetőjük. Ha már rendelkezel őrsvezetői tapasztalattal, tudod azt, hogy az ismereteidet folyamatosan kell bővíteni, megújítani. Járj nyitott szemmel, és próbáld meg ötletforrásként látni

a világot! Jó módszer, hogy játékokat találsz ki a környezetedben éppen megtalálható tárgyakból. (Általában nem lesz fergeteg jó – de néha igen: na, azokat vidd el az őrsgyűlésre.) Melléktermékként megtanulsz hirtelen rögtönözni, mit tegyél, ha elment a távolsági busz, és egy órát kell, hogy várjatok a következőre.

Kérj tanácsot a korosztályos öv-társaidtól! Ha nagyobb a csapat, akár szervezhetek külön lazulós-továbbképzős programot is erre. Ne keseredj el akkor sem, ha csak 2-3 őr van a korosztályodból a csapatban (netán te vagy egyedül...): e-le-vélben, közösségi oldalakon könnyen eléred a vk-s évfolyamtársaidat, a törzs tagjait, a kerületi vagy országos vezetőtisztet.

Ha már világháló: sok helyen találhatsz játékleírásokat. Azért ne feledd, hogy az olvasott leírásokat kritikával kezeld! Nem feltétlenül jó egy megtalált program/játék, még nagyobb hiányosság lehet magában a leírásban. Használd az eddigi tapasztalataidat, merj változtatni, ha valamit nem tartasz működőképesnek – különös tekintettel az őröd képességeihez, vágyaihoz: őket te ismered legjobban, egy idegen nem fog nekik tökéletes programot szervezni. Sőt, arra is ösztönzünk, hogy változtass a sablonokon, formáld saját (őrsi) igényekre az olvasottakat. Alakítsátok ki a saját játékaitokat!

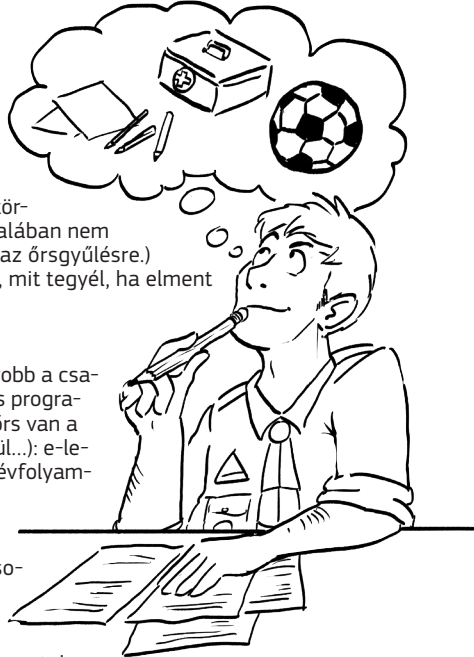
A www.peldaul.hu-n is sok játékot találsz, ahol korosztályotokra, próbapontra is tudsz szűrni.

Idővel az őrstagjaid is változnak (a következő korosztályba lépnek), így nem csak újdonságokra, de az új igényeik kielégítésére is vágnak.

Szerencsére ez nem pillanatszerűen történik, hanem ha figyelsz rájuk, észreveszed, hogy egyre kevésbé kötik le őket a szokásos programok. (Ez azonban csak az egyik fele a megújulásnak: mit ne csinálj. De akkor mit igen?)

Emlékezz vissza, mit tettetek ti, (a te őrsvezetőd) ebben a korosztályban!

Nézz körbe az idősebb őrök háza táján: a csapatban/körzetben; de még a vk-s évfolyamod se mind pontosan egykorú cserkészekkel foglalkozik.

Személyes önképzés

Ha tanulsz valami újat, az mindenképp nyereség. Nem is gondolnád, milyen váratlan helyeken bukkannak elő a megszerzett ismeretek. A széleskörű tájékozottság azonban nemcsak praktikus célokat szolgál (azt is!), hanem a vezetői munkád során is nagy hasznodra van, például az őrsgyűléshez témát/keretmesét találni, őrsgyűlésen kívüli lazulósabb programot szervezni.

A cserkészeid felnéznek rád: neked mindent tudnod kell. Komolyra fordítva a szót: nagyon sokat nőhetsz a vezetettek szemében, ha a derült égből előkerülő témákhoz is értesz, nem csak a próbarendszer aktuálisan tárgyalt pontjaihoz (természetesen a témák előkerülése „befolyásolható”).

A személyes önképzés, a konkrét, rövid távú agytorna igen fontos a szellemi egészség megőrzéséhez. Foglalkozz olyan dolgokkal, amiben te leled örömet! Legyen ez akár hobbi, akár valami szaktémában elmélyedés. Érezd át azt az örömet, ahogy elsajátítasz egy korábban idegen ismeretanyagot, megismeresz egy-egy felfedezetlen területet – és ezt minden kötelező jelleg nélkül. (Egy könyv is sokkal jobban szórakoztat, ha nem kötelező olvasmány, igaz?)

Önnevelés

Ismerd meg önmagad, a képességeidet. Tudd, hogy miben vagy nagyon jó és miben kevésbé. Fejleszd azokat a tulajdonságaidat, amiket szükséges és tudsz. Legyen időd magadra, arra, hogy magadat fejleszd.

A lelki életedre mindenképp fordíts kellő időt, hisz ha a lelked rendben van, az már komoly és egyben elengedhetetlen alap ahhoz, hogy megfelelő kapcsolatot alakíts ki, tarts fenn őrsoddel. Menj el lelkinapra, lelkigyakorlatra, olvass lelki olvasmányokat és beszéljess lelkivezetőddel, vagy olyan valakivel, akivel szívesen megosztod problémáidat, kérdéseidet.

Szerezz cserkészetben, civil életben, vészhelyzetben felhasználható extra ismereteket. Kápráztasd el a cserkészeidet! A frissen tartó szellemi kihívások hosszú távra lendületet adnak vezetői munkádnak. Ezek mellett sose feledkezz el a lelkedről, annak ápolásáról. Szánj időt magadra!

8.2. Szakmai (vezetői) továbbképzések

Az őrsvezetéssel kapcsolatos ismereteidet, amiket megszerezte a vezetőképzés alatt, folyamatosan bővítened kell.

Cserkész korosztályú őröt vezetsz. Ha KCSŐVVK-ban, vagy ÖVVK 18+-ban végeztél mindeképp fontos, hogy megismerd a cserkész korosztály speciális igényeit.

Ha csinálsz valamit, csináld jól! (Majdnem ugyanannyi ideig tart rosszul csinálni, ráadásul semmi értelme sincs...) Ismerned kell azokat az eszközöket, módszereket, amiket az őröd vezetése során használsz. Erről hallottál (sokat) a vk-ban. Az nagyon jó indulásnak. Egy idő után azonban kifogynak a patronok: hogyan töltsd újra?

Minden évben van az MCSSZ által korosztályonként szervezett vezetői továbbképzés. Ha a meghirdetés nem jutott el hozzád a szokásos vk-s csatornákon, kérdezd róla a rajparancsnokodat, csapatparancsnokodat: az Elnökségi Hírlevelekben mindig benne van. Ezt a programot neked szervezik, tedd szabaddá magadat, és vegyél részt a hétvégéken!

Ha őröd másik korosztályba lép, ezek a továbbképzések különösen fontosak. Ezeken választ kapsz őröd új igényeinek kielégítésére és a módszertani megújulás lehetőségére is. Felvetheted problémáidat, kérdéseidet és tapasztalataid megosztásával te is segíthetsz másokat.

Találni, ha nem is olyan rendszeresen szervezet formában, nem cserkész képzéseket is: az új megközelítések zseniális ötleteket rejthetnek!

Fordulj rajparancsnokodhoz és kérd meg, szervezzetek csapaton belül vezetői továbbképzéseket. Egy mástól is nagyon sokat tanulhattok, és az ilyen alkalmak megkönnyítik a további együttműködést is, csökkentik az esetleges távolságokat.

Bővítsd az ismereteidet, vegyél részt a továbbképzéseken, legyen cserkészmunkád változatos, ismerj meg új programokat, játékokat és kövesd a korosztályos pedagógiai-pszichológiai igények változását!

Őrsvezetői munkád során eleinte kevesebb megpróbáltatás fog érni, kevesebb feladatot kell ellátnod, azonban az idő előrehaladtával, ahogy egyre több tapasztalatod lesz, egyre komolyabb és komolyabb feladatok fognak rád hárulni, melyekből egyre többet és többet tanulhatsz, profitálhatsz. Mindezek közben a vezetettek is idősebbek lesznek, ami újabb kihívásokat hoz magával.

A cserkészvezető jó barátja a munkaterv, hangozhatna a propagandaszöveg, de kevesen vannak azzal úgy, hogy szívesen írnak le, dokumentálnak mindent. Van egy mondás, miszerint

„Kinek nincsen esze, legyen notesze!” Az első legfontosabb feladat őrsvetőként egy határidőnapló, naptár,

notesz beszerzése (ez ma már digitálisan megvalósítható:

táblagéppel, okostelefonnal stb.), amelybe folyamatosan vezetni tudod a különböző cserkész (iskolai, magánjellegű stb.) elfoglaltságaidat. Kiválóan alkalmasak erre a különböző online naptárak is, amelyeket telefonról és gépről is bármikor elérhetsz. A tervezhetőség, az időkezelés nem csak saját életed irányításánál fontos, hanem az őrsgyűlések vezetésénél is. Ehhez nyújtanak segítséget a munkaterv.

Két munkatervtípust ismertetünk. Az első a **vezetői munkaterv**. Ezt a munkatervet lehet éves, féléves, havi bontásban is készíteni, attól függ, kinek mennyire van erre igénye, illetve

mennyi elfoglaltsága van. Például májusban a próbára készülés előtt a sok program, feladat, elfoglaltság miatt ajánlott lehet havi bontású munkaterv készítése.

Fontos, hogy meghatározd, mik az adott időszakra kitűzött céljaid! Itt gondolhatsz önévelési, önképzési célokra, de akármi másra is, amit például el szeretnél érni a csapatban vagy az iskolában.

A vezetői munkaterv tartalmát tekintve a legfontosabb, hogy számodra használható dokumentum legyen.

A vezetői munkaterv tartalmazza:

1. A vezetői feladataidat

Gondoljunk itt olyanokra, mint például: egyenruhákért felelős vezető, cserkészotthon karbantartó, csapatraktáros, honlap-felelős stb.

2. Az adott időszak programjait, az azokhoz tartozó határidőkkel

Minden programot írd itt össze, lehetőleg táblázatos formában, feltüntetve a dátumot, a program nevét, azt, hogy kit érint, és bármi fontosat, például kapcsolódó határidőt. Azt, ami az őrödre vonatkozik, pl.: csapatmise, kézművesnap stb. S azt is, ami csak rád mint vezetőre, például vezetőségi programok, szervezett programok határideje, VTK időpontja stb.

3. Önévelési, önképzési feladatot

Mint őrsvezető példát kell mutatnod vezetettjeidnek, hogy folyamatosan fejlődni akarsz abban, amiben csak tudsz. Márpedig senki sem tökéletes, így biztos találsz ilyen tulajdonságot, képességet, ami fejlesztésre szorul. Segítségért bátran fordulj őrsvezetődhez, lelkivezetődhöz, rajparancsnokodhoz, csapatparancsnokodhoz, vagy akárkihez, akiben bízol és tudod, hogy személyes fejlődésedet támogatni tudja.

Ezek az alappontokon kívül tetszőlegesen bővítsd olyan részekkel, amik számodra hasznosak lehetnek! Ha gondolod, ezt a munkatervet vezetheted papíron vagy akár digitálisan is.

A másik munkatervtípus a heti munkaterv, vagyis az őrsgyűlés munkaterve.

A heti munkatervet egy havi munkatervből készíted. A havi munkatervet pedig egy ŐÁMTV-ből, vagyis az őrsvezetőnek átadott munkatervből. Ebben a rajparancsnokod összefoglalja számodra a félév során elvégzendő feladatokat. Leírja részletesen, hogy mit kér tőled mint őrsvezetőtől, hogy az őrösddel véghezvigyél az időszak során. Ebből írod a havi munkatervet, amiben táblázatos formában feltüntetsz minden őrsi programot, köztük az őrsgyűléseket és azokon belül pedig a képzési anyagokat, hirdetni valókat és minden egyebet, ami nagy vonalakban lényeges.

Ha nem kaptál ŐÁMTV-t, akkor keresd meg ezzel kapcsolatban a rajparancsnokodat, hogy szükséged lenne ilyenre, és készítsen számodra egyet, hogy tudd, mik a neked és őrösödnek meghatározott célok.

Ha elkészültél a havi munkatervvel, itt az ideje, hogy készíts egy heti munkatervet.

A heti munkaterv lényege, hogy az őrösöd azon a héten a legeslegjobb őrsgyűléseken vehessen részt! Már pedig ezt csak úgy tudod megadni nekik, ha időben elkezdésd rá készülni, és alapon átgondolod annak menetét. A havi munkaterv megfelelő sorában láthatod, hogy az adott heti őrsgyűlésre milyen leadandó anyagokat írtál be. Első dolgod, hogy kitalálj ezekhez módszertani játékokat. (A módszertanról egy másik fejezetben olvashatsz). Egy őrsgyűlésben három próbapontnál többet nem érdemes érinteni,

mivel nem fog beleférni, és a gyerekeket sem akarjuk túlterhelni, még ha nagyon jó módszerekkel is próbálok átadni a tudást, ők is fáradnak! Ajánlatos 2-3 cserkészismereti anyagot beiktatni egy őrsgyűlésbe. Ne feledd, a tudás onnantól kezdve lesz értékes számukra, ha azt a való életben hasznosítani tudják, például az iskolában vagy akárhol a hétköznapiakban. Erre hívd is fel a figyelmüket!

Érdemes elkülöníteni **új-ismétlő** és **gyakorlati-elméleti** anyagokat. Igyekezz megtartani ezek egyensúlyát, tehát egy ideális őrsgyűlésben van például egy ismétlő elmélet, egy új elmélet és egy új gyakorlat. Az elmélet sokszor nehezebb, attól függően mennyire sikerül kreatívan megközelítened az adott témát.

Gondold át, mit akarsz a szobában tanítani, és mit vihetsz ki a szabadba, akár egy túrára. Tájékozódást a valóságban mutassunk be, és tanítsuk meg.

A klasszikus másfél órás őrsgyűlés menete

Az őrsgyűlésre való készülésnél mindig próbálj a gyerekek fejével gondolkodni. Megjönnek többnyire fáradtan az iskolából. Biztos, hogy kikapcsolódásra vágnak. Fontos, hogy az őrsgyűlés úgy legyen felépítve, hogy már az elején megnyerd a figyelmüket. Mint minden cserkészprogramot, az őrsi is egy imával kezdjük el, amelynek részleteit beírjuk a munkatervbe, az arra szánt időkerettel és a kellékekkel együtt. A későbbiekben minden programpontra ugyanígy járj el!

Az ima után érdemes egy feszültséget levezető, energiát lekötő játékot játszani, ami lehetőleg mozgós. A játékból fontos, hogy egy átvezetésen keresztül eljussatok az első módszertani játékhöz, aminek a kellékeit a játék végén már előkészítetd, vagy ha a kellékek látványa nem lövi le a meglepetést, akkor már az őrsgyűlés előtt érdemes összekészíteni a hozzávalókat, hogy tartani tudd magad a kitalált ütemtervhez.

A módszertani játék után lehet valamilyen ülő elfoglaltságot végezni, például énekelni, játszani, ekkorra már a kezdeti figyelmük erősen lelankad, amit fenn kell tartani. A módszertani és sima játékokat váltakozva érdemes beleépíteni az őrsgyűlésbe, és ha énekeltek, azt pedig a foglalkozás végére lecsendesedésként. Az őrsgyűlés végén tudod adminisztrálni a jelenlétüket, tudod hirdetni a következő programokat. Ezután szánj időt a cserkészotthon rendbetételére, takarítására és a záró imára is. Fontos, hogy ne csússz el az őrivel, mert a szülőök várnak a gyerekekre, vagy éppen még van egyéb elfoglaltságuk. Ezért is lényeges a munkaterv készítése. Érdemes pójtájjakkal, póténekekkel is készülni, hogy ha valamihez esetleg nagyon nincs kedvünk, gyorsan tudj váltani.

Egyéb őrsgyűlések

Cserkész korosztályban már lehetőség van tematikus őrsgyűléseket tartani, amikben konkrétan egy témára összpontosítottok. Ezen őrsgyűléseknek is tartsd meg az imakeretét, de a belső felépítésével kapcsolatban sokkal szabadabb lehetsz. Fontos, hogy tematikus vagy alternatív, egész végig játékos őrsgyűlést kevesebbet tarts, mint klasszikus őrsgyűlést. Kiscserkész és a cserkész korosztály határán a csak játék már nem köti le őket. Kezddetek játékkal, de ha már nem olyan lelkesek, megunják a játékokat, és arra van igényük, hogy csináljatok valami mást, valami hasznosat, hogy tanuljatok például, akkor válts bátran! Folytasd az őrsi második részt máshogy. Cserkész korosztályban már a gyerekeknek is nagyobb az igénye arra, hogy tanuljanak újat is, bár ez őrsként változó lehet!

Fontos, hogy az alternatív őrsgyűlésekről is írd munkatervet. Fontos, hogy készülj ekkorra is egyedi imával, és gondold át alaposan, hogy a kitalált játékok változatosak legyenek, és minden őrstagod megtalálja benne a számára megfelelő.

Örsvetető:

Helyszín:

Mi legyen a foglalkozásom?

- adminisztráció
- ima (elején, végén)
- képzési anyag (ebből kb. 5)
 - o ismerős elmélet
 - o új elmélet
 - o ismerős gyakorlat
 - o új gyakorlat
- játékok
- hiedeni való programok
- pójtátek

1.
2.

• egybeköt (pl.: szülinapok, ének mese, ételdességy, megbeszélvialó stb.)

o

o

Értékelés:

- adminisztráció
- ima (elején, végén)
- régi elmélet
- új elmélet
- régi gyakorlat
- új gyakorlat
- játék

1.
2.
3.
4.
5.

• hiedeni való (prpg)

• énekrmese

• egyéb őrsi dolgak

• egyéb szempontok:

10.

Program ötlettár

10. Program ötlettár

Milyen őrsgyűlésen kívüli programokat adhatsz cserkészeidnek? Az alábbi táblázatban találsz jó párat. A fantáziádat engedd szabadra! Jóval több programlehetőség van annál, mint amit is felsoroltunk. Sok-sok lehetőség a közösségépítésre, az ismeretek bővítésére, a próbarendszer követelményeinek teljesítésére, a cselekedve tanulásra, a kikapcsolódásra.

Program megnevezése	Mikor?	Megjegyzések, ötletek	Mire jó?
Leiki program			
Leiki ösvény	bármikor	Ha időzetekeket használisz, figyelj oda, hogy azok kapcsolódjanak egymáshoz, és ne legyenek túl hosszúak, ámdé elgondolkodtatóak. Kapcsolódó tároglyakat is tehetsz melléjük. Bátran használhatisz ennél a programnál mécseseket. Fontos, hogy elég időt szánj rá, és, hogy valamiit „zsebre” tudjon tenni, haza tudjon vinni az, aki végigmegy rajta.	Egy téma feldolgozása, ráhangolódásra, beszélgetés indítására.
Leiki forgószínpad	táborban, rajgyűlés keretében	Érdeemes egy bibliai történetre építeni. Utána állomásokon, akár kis feladattal, szerepjátékokkal vagy akár fűben fekvéssel elmélkedhetnek a történeten. Beszélgetés közben szemlélíthetik a felhőket, alakjukat is.	Gondolkozásra készírt a hitről. Fontos, hogy foglalkozz cserkészeid lelkiéletével, fejleszd, mélyítsd el azt.
Keresztút	nagybőjt idején	Közeli plébánián vagy egy kálváriához ellátogatva, elmélkedős, társzi énekeket énekelve.	közös lelki élmény
Leikínap	Egész évben	Egyházi ünnepek előtt ráhangolódásképp, vagy egy sokakat érdekelő témával kapcsolatban.	
Tűzrők			
Kékűra	Egész évben	Többéves projekt, ha az egészet be szeretnénk járni, de évente 2-4 nap is elég izgalmas. Elszántabb örsöknek ajánlott!	természetiismeret, Magyarország megismerése
Márciusi emléktűra - Pils 24	március	24 km. Cél: Pomáz, templom tér 1. Poharat vígyetek magatokkal! A Tejlisiményi Tűzrők Társasága által is meghirdetett program.	közös tejlisimény, közös siker
Raj- vagy őrsi portya	egész évben	Lazabb túrázással megismerhetitek a szállásokot települését, környékét, látványait is. Csapatépítő játékokkal összebb lehet kovácsolni a közösséget. Főzretek közösen.	közösségépítés
Kerekpártúra	főleg nyáron	Kerekpártásállítást, szállást, étkezést időben, jól meg kell szervezni. Az energia pótlásáról se feledkezz meg. Nyáron pedig vigyázz az erős napsütéssel. Itt érdekes nem tejlisiménytűréként gondolni a programra. Célozd meg a közös idő kellemes eltöltését!	közösségépítés

Program megnevezése	Mikor?	Megjegyzések, ötletek	Mire jó?
Sport, mozgás			
Sorverseny	táborban, sportnapon	Lehet labáskeresztözős, bója megkerülés, mocsárjárás, háromlábú futás, golyó viszi a fiát, fakanállal teniszlabda hajtás, pókjárás, rákjárás, sánta róka járás, ping-pong labdával egyensúlyozás kanálban, szívószálról szívószálra, lufi átadás és még sok más, amivel versenghetnek a gyerkőcök.	szórakozás, mozgás, közösségépítés
Korcsolyázás	télien	Csak kijelölt, engedélyezett helyen korcsolyázzatok!	közösségépítés
Órsók közti focizás	egész évben	Közeli sportpályán vagy egy iskola tornatermében, de akár egy nagy réten is.	közös élmény, közös mozgás
Órsi sport	egész évben	Jó közösségépítő lehetőség, ha az órsók maguk választanak egy vagy akár több mozgási lehetőséget is, amit együtt tudtok csinálni. Kihívásokat is állíthatok magatok elé (pl. versenyeken való indulás).	közösségépítés, egészséges életmódra nevelés
Sietlés	télien	Csapat sítábor vagy sínap. Nem egyszerű a szervezése, de nagy élményt ad.	közösségi élmény, téli mozgás és kapcsolódás
Önkéntesség			
Utcanévtábla megfeszítése	bármikor	Akkor érdemes, ha a környéken sok a graffitis, összefirkált utcátábla. Vigyetek magatokkal mosószert vizet és rongyokat.	települéismeret
Személtisztítás a környéken	bármikor	Vigyetek elegendő gumikesztyűt és zsákok!	környezetvédelem
Ruha, tartós élelmiszer gyűjtés a rászorulóknak: cipődoboz akció.	pl.: karácsonyra, iskolakezdésre, természeti katasztrófák áldozatainak	Érdemes egyeztetni a helyi Karitással. Fogjatok össze más órsókkal.	szociális érzékenységnövelés

Program megnevezése	Mikor?	Megjegyzések, ötletek	Mire jó?
Együtt, csapatépítés			
Palackposta: üzeni másoknak	táboron áthúzódós moka	A csempész tábor során az őrsi körletekben kis kémcsoveket vagy kisebb befűttes üvegeket lógass fel, mindenkinél egyet-egyet címkezd fel, ezeket lehet egymásnak kis üzeneteket elhelyezni. Akár tábor szinten is csinálhatjátok.	Posztív megerősítés, visszajelzés gyakorlása. Posztívan hat az érzelmekre.
Őrsi dal, őrsi film keresése	egész évben	Ezt időnként felül lehet írni, újat lehet hozzáírni a listához.	közösségi tudat növelése
Őrsi receptes könyv	egész évben	Hétről hétre mindig valakinek sütit kell hozni az őrsigyalásra, őrsi receptkönyvhöz el kell hozni a receptet. (főleg lányoknak ajánlott).	könyvtudás
Őv csere (fiú és lány őrs között)	táborban, bármikor	Egy napra cserejelnek az őrsök őrsvezetői.	élmény
Önismeret	egész évben	Személyiségtesztet, önmaga helyes megismerése kérdések alapján, pszichológiai játékok	egymás mélyebb megismerése, önismeret
Őrsi "kutyú"-k	bármikor	Készítetek őrsi jelvény, őrsi pótló, őrsi füzetet, őrsi vászon táskát vagy akár milyen hasznos őrsi dolgot.	közösségépítés, közösségi tudat növelése
Szabadidő, kikapcsolódás			
Kalandpark	nyáron	Nyáron táborok programja lehet vagy akár őrsi portya része is.	ügyesség és állóképesség fejlesztése
Láthatatlan kiállítás	egész évben	http://www.lathatatlan.hu/	szociális érzékenység növelése
Csodák patitája	egész évben	Vigyetek magatokkal valakit, aki a látott kísérleteket értelmezni tudja. Érdemes az előadásokra is előre jelentkezni.	figyelemfelkeltés a természettudományok irányába
Ott alvós party	egész évben	Nagyon jókat lehet beszélgetni, érdekes kikerülni a filmmészes esteket (azt egyedül is lehet). Lehet például csapathozban rajlilag vagy őrsileg, sok-sok játékkal.	közösségfejlesztés
Vidámpark	tavasztól őszig	Nem éppen költségkímélő, de élvezetes kikapcsolódás.	közösségi élmény, kikapcsolódás
Érdekes, nem mindennapi helyek látogatása	egész évben	Túzóltóság, mentálálomás, szennyvíztisztító stb. látogatás.	ismeretek bővítése

Program megnevezése	Mikor?	Megjegyzések, ötletek	Mire jó?
Társasjáték délután (pl.: Risiko, Catan, Dixit stb.)	bármikor	Beszélgétek meg együtt, hogy miket szeretnétek játszani. Általában függ a társaság fáradtságától, hogy milyen a játék összetettsége, hosszúsága.	közösségi élmény
Színházlátogatás	ősztól tavaszig	Közösen kiválasztott vagy akár kötelező olvasmányhoz kapcsolódó színdarab megtekintése.	közösségi élmény
Szalonnasütés	jó időben	Jó alkalom a tűzrakás gyakorlásához.	közösségi élmény
Táncház	bármikor	A táncos lábiaknak ajánlott! És a még bátoratlan táncos lábiaknak is gyakorlásnak.	bátorítás, ismeretbővítés, élmény
Chips (vagy akármilyen más nasi) evő verseny, kéz nélkül	bármikor	Biztosíts mosakodási lehetőséget!	Mindenki élvezni fogja!
Cserkészként			
Cserkésztorvény értelmzése lelki ösvényen	egész évben	Este, természetben, mécsesekkel kivilágított úton.	Gondolkodás a cserkészletről
Testvér őr (más csapatból)	cserkészév elején	Vegyétek fel a kapcsolatot más csapatok hasonló korú őrseivel, szervezzetek velük programot. Mindkét fél számára hasznos, jó szórakozás, és közben még ötleteket is cserélhettek.	kapcsolatteremtés, a cserkészlet színesítése
Fordított őrsgyűlés	bármikor	Az őrς tagjai tartják meg az őrςgyűlést. Lehet egyvalaki, de össze is beszélhetnek többen. Taníthatnak akár valami kézművest, vagy dalt, játékot.	kihívás
Bi-Pi tűz	bármikor	Táborban, csapatotthonban őrςileg jó alkalom beszélgetni, énekelgetni, pillecukrot sütyögetni mécsesnél.	közösségépítés, egymásra figyelés
Országos Tájékozódási Verseny	tavasszal	Nagyon izgalmas program. Nem árt a helyes térkép használat. Budai-hegységben, Juliamajor környékén szokták megrendezni. 2-3 fős csapatokban lehet indulni, korcsoportonként, vagy idősebbeknek egyénileg.	tájékozódás, természetismeret, kikapcsolódás
Regös cserkész tábor	nyáron	Egy tábor sok-sok cserkészszel, népzenevel, néptáncsal, kézműveskedéssel és sok minden mással. Egy életre szóló élmény.	Új barátokat lehet szerezni és megismerni a regöscserkészek életét.

Felhasznált irodalom:

Segédanyag a kósza-vándor korosztályt vezetőik számára, Magyar Cserkészszövetség, Első Cserkészkerület, 2014

11.

Kiemelt figyelmet igénylő
gyerekek a cserkészetben

11. Kiemelt figyelmet igénylő gyerekek a cserkészzetben

Hogyan ismerhetem fel őket, és mit kezdjek velük?

A pedagógia ad módszertani javaslatokat a kiemelt igényű gyerekekkel való foglalkozásra, melyek közül a cserkészmódszerben és cserkészpedagógiában is megtalálhatók elemek.

Fontos, hogy az őrsi munkában a cselekedve tanulás és az igényes, változatos módszertani eszközök használata megjelenjen, ugyanis a szemléltetés, a gyakorlás és a vizualitás sokat segít a megértésben. Érdemes **differentiálni**, hiszen nem minden módszer alkalmas minden gyerekeknek ugyanazon anyag elsajátítására. Érdemes végiggondolni, hogy kinek melyik módszer lehet a leghasznosabb. Ne sajnáld az időt az alapos gyakorlásra! Ha valakinek több időre van szüksége, add meg neki, a többieket pedig foglald le mással! Ezt azonban csak akkor tudod megtenni, ha alaposan felkészülsz az őrsgyűlésre, és a munkaterved minden pillanatát okosan megtervezed.

Különösen figyelj arra, hogy a gyerekeket **megdicsérd**, a pozitív tulajdonságokat kiemeld! Figyelj arra, hogy a próbák és a tudás számonkérése játékos formában történjen. A méltányosság elvét tartsd szem előtt, ugyanakkor támassz elvárható kihívásokat minden őrs tagja elé!

Külön figyelmet igényelhet az őrsön belüli kommunikáció, a többi őrs tag **érzékenyítésének** folyamata. Ne sajnáld erre az időt, hiszen az empátia elsajátítása fontosabb minden képzési anyagnál! Ha értetlenséget vagy összeférhetetlenséget tapasztalsz, azonnal cselekedj! Magyarázd el a többieknek, miben különleges a cserkésztestvérük, és hangsúlyozd, hogy a sokszínűség vagy a másság érték. Igyekezz ezt normává tenni a közösségben.

A szülővel való kommunikációban jó, ha a rajparancsnokod melletted áll, ugyanis fontos lehet néhány részlet alapos tisztázása. (Milyen igényei vannak a gyermeknek, a cserkészzet mit tud nyújtani, hol van a kompetenciánk határa stb.) Később is bátran konzultálj a szülővel, és folyamatosan tartsd a kapcsolatot a rajparancsnokkal! Ne feledd, nem szégyen segítséget kérni!

Az általánosságok után pedig néhány konkrétum:

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek	Hogyan ismerem fel?	Mit kezdjek vele?
Hiperaktív gyermek	Túlmozgásos aktív, képtelen percekig koncentrálni, nyugalomban lenni. Gyakran szétzilálja a kötött programokat, de nem szándékosan destruktív.	Kösd le az energiáit, adj neki plusz feladatokat! (Legyen ő a kulcsfelelős, hozzon ő oda egy kelléket stb.) Bármilyen egyéni feladat, őrsi szolgálat jól jöhet, lényeg, hogy lekösse. Érdekes az őrsgyűlés elejére mozgós, fárasztó játékot tenni, de később is be lehet ilyet vetni. Jó szolgálatot tehetnek az ügyesen megválogatott képzési anyagok is: a népdaléneklés, az alaki kifejezetten mozgásos, aktivitást igénylő. Nyugodtan több vagy más feladatot is adhatsz neki, vagy kiegészítheted az alapfeladatot.
Mozgás- vagy érzékszervi fogyatékossgal élő gyermek	Természetesen ezeket az eseteket könnyű felismerni. Tájékozódj és gyűjts információkat arról, hogy hol vannak a gyermek képességeinek határai! (Mit tud elvégezni önállóan, mi jelent neki kihívást, mi veszélyes és tilos.)	Előfordulhat, hogy székelyi betegségét, ezért kérdezd meg, lehetőleg még az első őrsgyűlés előtt, hogy mennyit szeretne megosztani a többiekkel. Bíztsd arra, hogy osszon meg minél több mindent, így ugyanis a többieknek is könnyebb a megértés és a befogadás. Okosan válassz játékot és módszertant, mindig igyekezz mindenkit bevonni! Alakítsd át bátran a szabályokat, úgy, hogy ő is aktívan részt vehessen bennük! Érzékenyítéshez kiváló program lehet a Láthatatlan kiállítás vagy az Ability park, vagy saját magatok által szervezett program.

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek	Hogyan ismerem fel?	Mit kezdjek vele?
Nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó vagy migráns gyermekek	Sztintén könnyebb a felismerés. Itt is tájékozódj, és légy alaposan képben a gyermek kultúrájával!	Segítsd a gyereket saját kultúrájának felfedezésében, támogasd abban, hogy mássága értékét tudatosíthassa. Újdonság lehet a magyar kultúrának néhány eleme is, segíthettek ennek megértésében, akár a sajátjával való összeegyeztetésében. Helyezz hangsúlyt a magyar néphagyományokat ápoló képzési anyagokra! Énekeljetekek népdalokat, próbáljatok ki minél több néphagyományt, de fordíthattok időt a gyerek különleges kultúrájának megismerésére is (pl.: őrsi főzésen kipróbálhatjátok a kedvenc ételét, elolvashatjátok kedvenc meséjét stb.). Ha azonban magyarnak érzi magát, ezt ne kérdőjelezd meg, támogasd ebben! A többiek érzékenyítése és a kiközösítés vagy a gúnyolódás megakadályozása kihívás lehet, de ebben legyél különösen szigorú és következetes! Akár beszélgetsetek erről külön, próbálj az empátikus készségükre hatni. (Mit gondolsz, hogy érzi most magát? Neked milyen érzés lenne, ha így csúfolnának? Miért gondold ezt róla? stb.)
Kiemelten tehetséges gyermek	Különösen kreatív, okos, sokszor unatkozik vagy rosszkodik az őrszügylésen. Előfordulhat, hogy „okoskodik”, vagy legalábbis szeret a középpontban lenni, bizonyítani tehetségét.	Keress fejleszhető egyéb kompetenciát, és adj hozzá eszközöket! (Pl.: Ügyesen tájékozódik vagy képben van a cserkész történelemmel, de ügyetlen a csomózásban.)

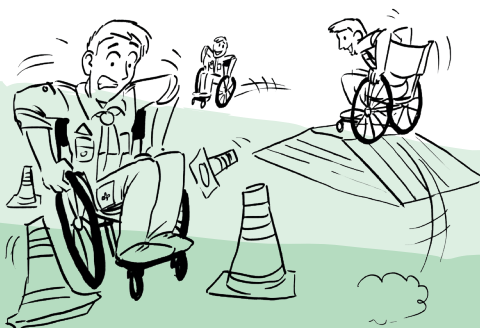
Kiemelt figyelmet igénylő gyermek	Hogyan ismerem fel?	Mit kezdjek vele?
		Adhatsz nehezebb feladatokat is, vagy rábízatsz jó párat a segédőrsvezető feladataiból! (Segítse órstagjait, vagy segítsen neked az előkészületekben, megvalósításban.) Ha van olyan terület, ami különösen érdekli és a többiek sem bánják, felkészülhet belőle, és mesélhet róla a többieknek.) Az „okoskodása” pedig lehet, hogy abból fakad, hogy szeretne megerősítést kapni. Kapjon tőled feltétlen elfogadást, szeretetet, ne csak a teljesítményért emeld ki!

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek	Hogyan ismerem fel?	Mit kezdjek vele?
Szociális helyzetből fakadó hátrányos helyzetű gyermek	Nyilván látható jegyei lehetnek, de előfordulhat a titkolózás, szégyenérzésből fakadó csendesség, visszahúzódás is.	Törekedj az egységességre, és a krisztusi értékek mint norma megteremtésére (pl. angyaloknál kösd ki, hogy kézzel készített, kreatív ajándékokkal készüljenek, és esetleg ebben is segítsd őt!) A csúfolódást, gúnyolódást, hencegést itt is azonnal állítsd le! Kérd a rajparancsnokod, csapatparancsnokod segítségét anyagi támogatás, kedvezmények nyújtásában, de mindig diszkréten kezelj ezeket. Őrsi program szervezésénél vedd ezt is figyelembe! Előfordulhat, hogy a hátrányos helyzetből fakadóan a képzési anyagokat úgy kell formálnod, hogy hiánypótlóak legyenek (pl.: menjetek el együtt színházba, koncertre, tanuljatok meg olcsó, gazdaságos recepteket stb.).
Autista gyermek (spektrumbetegség, így nagyon változatos esetek vannak, nehéz általánosítani)	Kifejezetten csendes, introvertált lehet. Jellemző lehet rájuk a szélsőséges érzelemkezelés, a rendszeres vagy kényszeres cselekvések jelenléte vagy akár a különleges érdeklődés, nyelvhasználat.	Próbáld kiscsoportosan vagy párban végezhető gyakorlatokat, játékokat vinni. Ne erőltess rá semmit, hagyd rá a nyitást, és inkább erősítsd azt, amiben ügyes! Kézműveskedjetek sokat! Rajzolás, festés, gyurmázás, bármilyen jöhet. Igényelheti a megszokott kereteket, rutinszerű cselekvéseket, ezt a szigorúan betartott, hasonlóan felépített munkatervvel tudod biztosítani. Mindenképpen kérj segítséget a szülőktől, hiszen ők ismerik legjobban a gyermeket, és hogy mire, hogyan reagál.

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek	Hogyan ismerem fel?	Mit kezdjek vele?
BTMN (=beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek)	Szociális közegbe való beilleszkedési nehézség és életkorához képest elmaradottság jellemzi. Gyakori tapasztalat, hogy inkább a kisebb gyerekekkel jön ki, az ő társaságukat keresi.	Fektesse hangsúlyt a csapatépítő és kommunikációt fejlesztő játékokra (pl.: szegény cica, pletyka, csodakapu stb.)! Adj lehetőséget minél többféle kapcsolódási eszköz bemutatására, kipróbálására (pl.: éneklés, ajándékozás, érintés, szituációs játékok). Ha szükséges, legyél te párban vele, de még jobb, ha találsz valakit az órsból, aki türelmesen tud nyitni a gyermek felé! Légy türelmes, ne sajnáld az időt az ismétlésre!
Tanulásban akadályozott gyermek	Nehezebben érti meg a játékszabályokat, problémái lehetnek az írással, olvasással, számolással. Előfordulhat, hogy sokkal több időre van szüksége a képzési anyagok megértéséhez, alkalmazásukhoz.	Külön szentelj neki figyelmet, a feladatokat és a tempót igazítsd hozzá! Készül változatos módszertannal, a vizualitás és a rendszerszemlélet sokat segíthet! (Rajzjátékot le együtt az elhangzottakat, játsszátok el az eseményeket, esetleg neki odaadhatod külön a képzési anyagot.) Okosan oszd szét az órii feladatokat, szolgáltatásokat! Kerüld azokat a helyzeteket, amelyekben megszégyenülhet, de azért adj kihívásokat is!

12.

Fogalomtár

12. Fogalomtár

Horizontális órs

Az órs tagjai nagyjából egyidősek. A legfiatalabb és legidősebb között maximum egy év van.

Vertikális órs

Az órs tagjai nem egyidősek. A legfiatalabb és a legidősebb órstag korkülönbsége jóval több, mint egy év. (vö. Svájci modell)

Ismeret

A világmindenségről a megismerés kognitív folyamatának eredményeként az ember pszichikumában képződő lenyomatok: képek, adatok, tények, összefüggések, absztrakciók, normák és paradigmák.

Kompetencia

Képességeken és tanult ismereteken, attitűdökön és viselkedésen alapuló jártasságok és készségek összessége.

Képesség

Egyéni adottságoknak tevékenység gyakorlása révén történő kifejlődése. Területei: motoros, kognitív, kommunikációs, érzelmi.

Készség

A tanulás (gyakorlás) eredménye: teljesítményképes tudás. A cselekvés automatizált eleme, mely a tudat közvetlen ellenőrzése nélkül funkcionál.

Fajtái: írás-, olvasás-, beszéd-, manuális-, szenzomotorikus-, intellektuális és összetett készségek.

Attitűd

Tartós beállítódás, értékelhető viszony valamilyen tárgy, személy, jelenség, gondolat vagy érték irányában. Közvetlenül nem látható, csak következtetni lehet rá a személy cselekedetei, reakciói alapján.

Tanulásszervezési eljárás, tanulásszervezési forma

A frontális munka: olyan szervezési mód, amelyben az együtt tanuló/tanított gyerekek, ifjak tanulási tevékenysége párhuzamosan, egy időben, gyakran azonos ütemben folyik a közös oktatási célok érdekében.

Az egyéni munka: az egyes gyerekek önállóan megoldandó egyéni feladatokat kapnak. Öt változata: egyedül végzett munka, rétegmunka, teljesen vagy részben egyénre szabott munka, individualizált munka.

A párban folyó tanulás: lényege, hogy két tanuló működik együtt valamely tanulmányi feladat megoldása érdekében. Változatai: páros munka és a tanulópár.

A csoportmunka: 3-6 fő közös munkában old meg kapott vagy vállalt feladatokat. A csoport tagjai között pozitív hatású kölcsönös függési, felelősségi és ellenőrzési viszonyok jönnek létre és a tanulók kommunikatív és kooperatív készségeit is fejleszti.

Reflexió, reflektív szemlélet alkalmazása, tanítása és tanulása

A „reflektív pedagógus” folyamatosan figyeli, értékeli és módosítja az alkalmazott módszereket, és közben tudatosan irányítja szakmai fejlődését is. A reflexióra, azaz megfigyelésre, elemzésre és értékelésre való képesség a pedagógiai professzió alapköve.

Közösség és személyre szabottság, közösségi és egyéni fejlesztés

A közösség és az egyén fejlesztése egyformán fontos. A kettő természetesen hat egymásra, és egymás nélkül elképzelhetetlen. Egyaránt fontos a cserkész közösség, az órs fejlesztése és az egyéni nevelési célok elérése, azaz az egyéni fejlesztés.

Értékelés

Az értékelés (elismerés, jutalmazás, elutasítás, büntetés stb.) a nevelés szempontjából a nevelési módszerek közé tartozik. A személyiségfejlődésben, illetve a személyiségfejlesztésben külső szabályozó szerepet tölt be.

Az értékelés az ellenőrzés eredményeinek értelmezése és ítéletalkotás arról, hogy ezek mennyiben felelnek meg a kitűzött céloknak. Minősítő funkciója van! Fajtái: diagnosztikus (helyzetfeltáró), formatív (formáló-alakító-javító) és szummatív (összegző).

Elismerés és büntetés

Az elismerés és büntetés egymást kiegészítő, feltételező módszer. Az elismeréskor sikerélményben, büntetéskor kudarcélményben van része a gyermeknek. Mindkettőre szüksége van, hogy értékelni tudja az egyik ismeretében a másikat. Ha mindig elismerünk csak, elértéktelenedik az elismerés. Igaz ugyanakkor az ellentettje is, ha túl gyakran, apróságokért is büntetünk, a büntetés is elveszíti értelmét. Alapvető feltételeknek mind az elismerésnél, mind a büntetésnél meg kell felelni: legyen igazságos, helyénvaló, indokolt, arányos a tettel, vegye figyelembe az adott gyermek fejlettségi szintjét, egyéni sajátosságait, a kisközösség véleményét. Soha ne alázzuk meg a gyermeket a büntetéssel. A megígért jutalmat vagy büntetést teljesíteni kell.

Titkok helye és szerepe

A titkok szerepe a cserkészletben a motiválás, a valamire várás és a beavatás. Illetve a titkok tudóinak együvé tartozását segíti elő.

Hitelesség

A hitelesség a személyes példát jelenti. A cserkészletben a legfőbb nevelő „eszköz” a cserkészvezető személye. Ha ő hiteles, tehát konzekvens cselekedeteiben ahhoz, amit mond, tanít, akkor cserkészei őt követni fogják, és úgy akarnak viselkedni, élni, ahogy ő.

Felhasznált irodalom:

<https://btk.ppke.hu/db/06/E1/m000016E1.doc>

[Letöltés ideje: 2015. április 30.]

<http://www.ofi.hu/publikacio/reflektiv-pedagogus-reflektiv-gyakorlat>

[Letöltés ideje: 2015. április 30.]

<http://www.bgk.uni-obuda.hu/~tkt/segedanyagok/altalanos-pedagogia/nevtan.pdf>

x[Letöltés ideje: 2015. április 30.]

Didaktika, szerkesztette Falus Iván, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1998

13.

A kézikönyvben található
rövidítések magyarázata

13. A kézikönyvben található rövidítések magyarázata

cspk	csapatparancsnok
cst	cserkésztsízt
ECSET	elektronikus cserkész tagnyilvántartó rendszer
EINK	Egységes Ifjúságnevelési Kézikönyv
kcs	kiscserkész
KCSŐVVK	kiscserkész őrsvezetői vezetőképzés
MCSSZ	Magyar Cserkészszövetség
ŐÁMTV	őrsvezetőnek átadott munkaterv
őgy	őrsgyűlés
öv	őrsvezető
ŐVVK	őrsvezetői vezetőképzés
rpk	rajparancsnok
st	segédtiszt
VK	vezetőképző
VTK	vezetői továbbképzés

